

COMMON GROUND

tarptautinis bendradarbiavimo projektas

COMMON GROUND tarptautinis bendradarbiavimo projektas
Pojūčių akademija Reikjavike, Islandija
Lietuvos dailininkų sąjunga, Lietuva
Torūnės šiuolaikinio meno centras, Lenkija

TURINYS

Apie Common Ground	5
Ižanga (Anna Eyjólfsdóttir)	7
Susitikimas su kitu arba ką daryti su filosofo šunimi? (Paulina Kuhn)	9
1. ISLANDIJA	12
Kalendorius	15
Vieta kaip daugiakultūrių susitikimų įkūnijimas (Anna Wojtyńska)	45
Pasiekti bendrą pagrindą (Jón Proppe)	49
2. LENKIJA	52
Kalendorius	55
Niekieno žemė – bendri mūsų namai (Natalia Cieślak)	83
Niekieno žemė – žemė visiems (Tomasz S. Markiewka)	87
3. LIETUVA	90
Kalendorius	93
Ranking Position No. 144 (Justas Kažys)	117
Apie žmogaus komforto, ryšio su gamta ir klimato krizės ryšį (Justas Kažys)	119
Įsišaknyti bendroje žemėje. Keli pastebėjimai klajojant vis greitėjančiame pasaulyje (Evelina Januškaitė)	125
Menininkų tekstai	129
Menininkų, mokslininkų ir autorių tekstai	149

ISLANDIJA

2021/2022

LENKIJA

2022 gegužė

LIETUVA

2022 rugsėjis, gruodis

APIE COMMON GROUND

2023 m. baigiasi kelerius metus trukęs tarptautinių mainų projektas „Common ground“, skirtas namų idėjai migracijos kontekste. Tai trijų partnerių – Šiuolaikinio meno centro „Znaki Czasu“ Torūnėje, Pojūčių akademijos Reikjavike ir Lietuvos dailininkų sąjungos Vilniuje bendradarbiavimo rezultatas. Jis buvo sumanytas kaip institucijų, menininkų ir mokslininkų partnerystės platforma, siekiant keistis įkvėpimu, žiniomis ir patirtimi.

Migracija tapo mūsų kasdienio gyvenimo dalimi: Europa nuolat reaguoja į iššūkius, susijusius su šiuo reiškiniu. Projekto tikslas buvo sustiprinti tarpkultūrinį dialogą, kuris padėtų įtvirtinti bendrą pagrindą (angl. Common ground) tarp įvairių kultūrų ir bendruomenių, skatinant supratimą ir bendravimą. Tarpdisciplininės veiklos buvo įgyvendinamos meninių akcijų pagalba, o šiuolaikinis menas naudojamas kaip komunikacijos ir supratimo įrankis. Projekte atrinkome dalyvauti įvairioms meno sritims atstovaujančius menininkus, aktyviai veikiančius daugelyje sričių: tapyboje, piešime, grafikoje, skulptūroje, vaizduojamajame mene, fotografijoje ir videomene. Ši įvairovė leido išnaudoti visas šiuolaikinio meno galimybes. Kūrėjai, pasitelkę individualias praktikas, turėjo pradėti pokalbį. Įvykusio bendradarbiavimo metu dėmesys buvo sutelktas į migrantų ir „šeimininkų“ santykių klausimus. Išraiškos priemonės naudojant interaktyvias, kontekstines ar įvietintas medijas paskatino sukurti meno kūrinius, atspindinčius minėtų šalių santykius. Į projektą pakviesti ekspertai ir tyrėjai menininkų pasiūlytą vizualinį aspektą praturtino intelektualiu požiūriu. Emocinis aspektas buvo išreikštas įtraukiant auditoriją, kuri buvo kviečiama pasidalinti savo nuomone. Projekto lyderis buvo Torūnės Šiuolaikinio meno centras „Znaki Czasu“. Kviestiniai menininkai (šeši žmonės iš kiekvienos šalies: Islandijos, Lietuvos ir Lenkijos) dalyvavo trejose iš eilės vykusiose rezidencijose, kurių rezultatas – trys tarpkultūrinės parodos (po vieną kiekvienoje šalyje). Projektą iš dalies finansavo Europos Sąjungos programa „Kūrybiška Europa“, taip pat Lietuvos kultūros taryba.

Anna Eyjolfsdottir (projekto meno vadovė).

Meno projektas „Common ground – where is my home?“ kelia klausimus apie politinę, kultūrinę, ekologinę, antropologinę ir geografinę situaciją mūsų mažėjančiame, globalizuotame pasaulyje. Pasaulis sparčiai vystosi, kad taptų transnacionaliniu, be sienų – bendru. „Common Ground“ yra bendras Islandijos, Lietuvos ir Lenkijos menininkų projektas, kuriam vadovauja Torūnės (Lenkija) Šiuolaikinio meno centras (CoCA), bendradarbiaujantis su Pojūčių akademija Islandijoje ir Lietuvos dailininkų sąjunga Vilniuje. Projektas suskirstytas į keturias pagrindines dalis: kūrybines dirbtuves – rezidencijas visose projekte dalyvaujančiose šalyse, po jų organizuojamas parodas, tuo pat metu vykstančius nedidelius seminarus ir šios knygos išleidimą. Projektas yra tarpkultūrinio pobūdžio. Jis apima iš trijų skirtingų šalių kilusius asmenis, bet drauge yra orientuotas į skirtingos socialinės padėties žmones. Projekte dalyvauja imigrantai, menininkai ir akademikai. Projekto šerdį sudaro tarpkultūrinė veikla, imigracija, ekologija, namai ir tapatybė. Menininkai, akademikai, vietiniai gyventojai ir imigrantai susirinko patyrinėti daugiasluoksnę bendro pagrindo koncepciją ir atsakyti į klausimą: kur yra mano namai? Projekto tikslas – išbandyti naują modelį, skatinantį skirtingų kultūrų ir visuomenių supratimą ir bendravimą, o taip pat gebėti apibrėžti bendrą pagrindą būsimoms daugiakultūrėms visuomenėms. Prie projekto finansavimo 2020 m. pradžioje dosniai prisidėjo programa „Kūrybiška Europa“. Projektas turėjo prasidėti tų pačių metų vasarą, bet planus sujaukė pasaulinė pandemija, todėl jį teko atidėti. Galiausiai pirmos dirbtuvės buvo surengtos Islandijoje 2021 m. gruodžio mėn. su dviem savaitėm rezidencija ir paroda. Vėliau dirbtuvės ir parodos įvyko Lenkijoje 2022 m. gegužės mėn. ir Lietuvoje 2022 m. rugsėjo ir gruodžio mėn. Dirbtuvių – rezidencijų tikslas buvo užmegzti ryšį tarp aštuoniolikos multidisciplininių vizualiųjų menininkų (po šešis iš kiekvienos dalyvaujančios šalies) ir trijų akademikų (po vieną iš kiekvienos šalies). Kūrybinių dirbtuvių metu dalyviai gyveno drauge, dalindamiesi dirbtuvių veikla ir kartu ruošdami maistą. Tarpkultūrinis sąmoningumas šioje atmosferoje vystėsi per dialogą, menines dirbtuves, maistą ir patirtinį bei refleksyvų mokymąsi, susijusi su integracijos kontekstu. Trys dalyvaujantys akademikai – ekologas, antropologas ir filosofas, – atliko svarbų vaidmenį skatinant dialogus, kuriuose pagrindinis dėmesys buvo skiriamas bendro pagrindo (angl. Common ground) koncepcijai. Menininkai dirbo su viena ar keliomis

Zdjęcie: Artyści w kolejce do testów kowidowych w Islandii, grudzień 2021 r.

pasirinktomis temomis – gamta, ekologija, kultūra, paveldu ir tapatybe, kurias pristatė per savo individualius meno kūrinius. Šalia trijų parodų menininkai pristatė informaciją apie bendrai atliktus tyrimus, darbo procesą ir pasitelktus metodus. Pristatymai vyko seminaruose ir plačiajai visuomenei atviruose renginiuose, kuriuose imigrantai buvo ypač laukiami. Visi eksponuojami meno kūriniai buvo pagaminti kūrybinėse dirbtuvėse rezidencijų metu ir dauguma jų buvo pritaikyti konkrečiai vietai. Meno kūriniai kelia klausimus ir bando spręsti problemas, susijusias su klimato kaita, jos priežastimis, padariniais ir prevencija, pabėgėliais, pajamų nelygybe, žemės nuosavybe ir naudojimu bei gyvenimo kokybe. Dideli pastarojo meto pasauliniai socialiniai pokyčiai ir besikeičianti pasaulėžiūra atsispindi kūrinių įvairovėje. Šiandienos pasaulyje globalizacija yra visapusiškai paveikusi pasaulio tautas. Tai dar labiau sustiprino invazija į Ukrainą, kuri paliko pėdsaką visame pasaulyje, ir ypač stipriai paveikė kaimynines šalis: Lenkiją ir Lietuvą. Projekto šūkliai yra draugystė, sienų griovimas ir pamatų dėjimas bendram pasauliui. Pietavimas drauge ir įvairiausių žemiškų bei dangiškų klausimų aptarimas buvo svarbi projekto dalis. Kalbėjomės apie dabartinę pasaulio būklę ir kaip viskas galėtų būti ateityje. Diskutavome apie visus įmanomus būdus taikai pasiekti, mūsų aplinką, migraciją tarp regionų, karus ir ginkluotus konfliktus bei religinius skirtumus. O paskutinis, bet ne mažiau svarbus aptartas dalykas buvo diskusijos apie tai kaip menas galėtų padėti pagerinti mūsų buvimą pasaulyje. „Common ground“ projektas buvo gana informatyvus. Nors vieno paprasto rezultato pasiekti neįmanoma, projektas rodo, kad tautų bendradarbiavimas yra svarbus siekiant sugriauti barjerus, panaikinti išankstines nuostatas ir nežinojimą. Neprivalome sutarti dėl kiekvienos smulkmenos, bet turime gerbti vieni kitų nuomonę ir užjausti vienas kitą. Organizatoriai, menininkai ir akademikai bendradarbiauja jau daugiau nei trejus metus. „Common ground“ yra jų darbo vaisius.

SUSITIKIMAS SU KITU ARBA KĄ DARYTI SU FILOSOFO ŠŪKLIMI?

Paulina Kuhn (projekto vadovė)

„Common ground“ buvo trejų metų (2020 – 2023 m.) projektas, apėmęs tris šalis: Islandiją, Lenkiją ir Lietuvą. Jame dalyvavo daug asmenų iš įvairių socialinių sluoksnių, įskaitant menininkus, mokslininkus, organizatorius ir įvairias institucijas, tokias kaip viešosios įstaigos, kūrybinės asociacijos ir NVO. Dėl trukmės ir kompleksiško „Common ground“ gali būti vertinamas kaip atskiras pasaulis – mikrokosmas, kurį dinamiškai formuoja jo dalyviai ir kintančios išorinės aplinkybės. Nuo pat pradžios, 2020 m. birželio mėn. pasirašyto susitarimo su Europos Komisija, iki galutinių rezultatų, projektas nukeliavo ilgą ir sudėtingą kelionę. Projekto lyderis – Šiuolaikinio meno centras Torunėje įtraukė skirtingas žmones į jo sumanymą (Kamila Neuman ir buvęs direktorius Wacław Kuczma) ir tolesnį įgyvendinimą (Marta Pisarska, Paulina Kuhn, Lilia Kaletowska, ir Aleksandra Rolnicka, vadovaujant direktoriui Krzysztof Stanisławski). Vos prasidėjus projektui kilo pasaulinė koronaviruso pandemija, sukėlus didžiulę paniką, chaosą ir baimę dėl asmeninio saugumo. Niekas nežinojo, kaip ir kada viskas baigsis. Užsidarė oro uostai, viešbučiai ir restoranai, ir buvo įvesti griežti apribojimai, įskaitant įsakymus likti namuose. Visas pasaulis staiga perėjo į skaitmeninę sferą. Kaip tokiomis aplinkybėmis galėtų vykti projektas, kurio tikslas – abipusiai vizitai, bendros parodos ir tarpkultūrinis mokymasis? Tarsi šių iššūkių būtų negana, 2022 m. vasarį Ukrainoje kilo karas. Vėl atsirado netikrumo ir pavojaus jausmas ir nerimas dėl ateities, kuris dar labiau paaštrėjo dėl pabėgėlių antplūdžio į Lenkiją. Projekto dalyviams iškilo esminis klausimas: ar saugu keliauti į Lenkiją, kuri yra taip arti karo draskomo regiono? Be to, ar prasminga tęsti projektą, kai netoliese vyksta žiaurus konfliktas, galintis paaštrėti? Pradėdami tokios trukmės projektą, mes, dalyviai, neįvertinome didelės paties laiko tėkmės įtakos. Įvykių nenuspėjamumas nusitęsė už tokių pasaulinių įvykių kaip pandemija ir karas ribų. Visa tai apėmė atskirų institucijų aplinkybes, tokias kaip personalo pasikeitimai, darbuotojų trūkumas, kartu vykdomi projektai. Be to, asmenys susidūrė su įvairiais asmeniniais iššūkiais, įskaitant sunkias ligas, nėštumo problemas, su vaikais susijusias problemas, skyrybas, darbo ir gyvenamosios vietos pokyčius ir kt. Šie pavyzdžiai išryškina sudėtingas situacijas, su kuriomis susidūrė daugelis projekto dalyvių, kuriems taip pat teko tvarkytis ir su kasdieniais iššūkiais. Vienas konkretus atvejis buvo susijęs su simpoziumą moderavusiu filosofu, kurio jauno šuns negalima buvo palikti vieno. Problema buvo išspręsta, kai simpoziumo dalyviai renginio metu ėmė pakaitomis vedžioti energingą labradorą.

Iš šių patirčių kyla iš pažiūros nereikšminga, bet svarbi išvada: susidūrus su iššūkiais ar netikėtomis kliūtimis, nederėtų iškart pasiduoti. Naujos situacijos gali privesti prie teigiamų pokyčių

ir netikėtumų, net jei jie skiriasi nuo mūsų pirminių lūkesčių. Prie šio proceso prisideda geranoriškas veikimas, atvirumas kitiems ir jų rūpesčiams bei kolektyviniai veiksmai visų labui. Visų nuostabai, šie principai apima ne tik šuns scenarijų. Jie sprendžia vieną iš pagrindinių, o gal ir patį svarbiausią klausimą, į kurį siekė atsakyti „Common ground“: kaip sukurti „bendrą pagrindą“, kai pradėdame dalytis „savo“ erdve, darbu ir gyvenimu su migrantais iš kitų šalių. Geometrinių plokštumų savybių nagrinėjimas atskleidžia intriguojantį pastebėjimą: jei dvi plokštumos dalijasi vieną tašką, vadinasi, privalo turėti ir antrą bendrą tašką. Kitaip tariant, neįmanoma, kad dvi plokštumos liestųsi tik viename taške. Jei randamas vienas bendras taškas, jų turi būti daugiau. Šis principas puikiai rezonuoja su „Common ground“ projekto vystymusi. Pirmas bendras taškas visada buvo susitikimas su „kitu“ – ar tai būtų menininkas, mokslininkas, asmuo iš kitos šalies, ar projekto renginių dalyvis ar stebėtojas. O vėliau, visų susijusių šalių dėka, atsirado, ar pakeliui buvo sukurta, papildomų idėjų, minčių, išgyvenimų ir emocijų bendrumų. 2021 m. gruodį visi oficialūs projekto dalyviai, įskaitant menininkus, tyrėjus ir organizatorius, pirmą kartą susirinko Reikjavike. Iš pradžių projektas turėjo prasidėti Lenkijoje prieš septynis mėnesius. Tačiau tuo metu, kai buvo organizuojami lėktuvų bilietai ir viešbučių užsakymai, Lenkija paniro į pandemijos sukeltą paralyžių. Tuomet organizatoriai svarstė perkelti projektą į virtualią erdvę, tačiau kilo didelių iššūkių organizuojant susitikimus dešimtims pranešėjų, kalbančių skirtingomis kalbomis ir turinčių sukurti meno kūrinių virtualiai parodai. Be to, kaip jie galėtų veiksmingai bendrauti su migrantais ir iš tikrųjų juos pažinti virtualioje aplinkoje? Veikiausiai šios problemos būtų išnagrinėtos išsamiau, tačiau per virtualų susitikimą su Islandijos komanda internetiniam projektui buvo ištartas galutinis „ne“. Islandai pabrėžė, kad niekas negali pakeisti susitikimų akis į akį realiame gyvenime. Tuo metu Islandija buvo gana saugi nuo pandemijos, buvo pranešta tik apie pavienius atvejus. Dėl to buvo pasiūlyta pradėti „gyvą“ projektą ten. Vėliau buvo perdarytas visas grafikas, o gavus Europos Komisijos pritarimą dalyviai galėjo susirinkti Reikjavike. Deja, pirmoji viešnagė neprasidėjo optimistiškai. Du iš trijų Islandijos organizatorių antrą dieną negalėjo dalyvauti veikloje dėl Covid-19, o visi svečiai turėjo atlikti testus ir kelias dienas izoliuotis. Nepaisant šių iššūkių, gairės leido izoliuotis visai grupei. Dalyviams buvo suteikta galimybė likti kartu, ribojant ryšius su pašaliniais asmenimis. Galbūt būtent tuo metu, kai dalyviai buvo priversti likti kartu, parodų erdvėje įvyko labai daug meninių veiklų, puoselėjančių ryšius tarptautinėje grupėje. Projekte dalyvaujantys žmonės buvo kviečiami kurti meno kūrinius drauge su skirtingais menininkais. Šios kolaboracijos apėmė unikalių raštų kūrimą naudojant juodas ir baltas kaladėles, paslapčių rašymą ant Ragnihildur von Weisschappel „palipmesto“, pozavimą sudėtingoms Pétur Magnússon nuotraukoms ar Tomo Andrijausko polaroidams. Julijos Pociūtės darbas apėmė akmenų rinkimą ir dalijimąsi gyvenimo istorijomis, o Solveigos Gutautės darbas buvo sutelktas į dalijimąsi plaukais ir asmeniniais pasakojimais. Sindri Leifsson nusprendė, kad dalis jo darbo bus visiems iškepti duonos. Menininkai iš Lenkijos ir Lietuvos prisidėjo raugintais agurkais, o Anna Sigríður Sigurjónsdóttir parodoje pastatė jaukų namą ir pakvietė žiūrovus arbatos. Valgymas kartu, meno kalba ir solidarumas kuriant parodą Korpúlfstaðir tapo „bendru pagrindu“ (angl. Common ground) tiek projekto dalyviams, tiek lankytojams, įskaitant migrantų grupes iš Lenkijos ir Lietuvos. Šis pirmasis susitikimas Islandijoje buvo tikros draugystės, kuri tęsiasi iki šiol, pradžia.

Antrasis susitikimas, įvykęs Lenkijoje 2022 m. gegužę, susiklostė skirtingomis aplinkybėmis dėl Ukrainoje vykstančio karo, prasidėjusio prieš du mėnesius. Vienas iš pagrindinių „Common ground“ projekto tikslų buvo parengti institucijas bendravimui su migrantais ir paskatinti atsiverti numatomam migrantų skaičiaus padidėjimui ateityje. Šios srities mokymai Torunės Šiuolaikinio meno centre buvo numatyti pirmaisiais 2022 m. mėnesiais, būtent tada, kai prasidėjo karas. Vėliau į Lenkiją ėmė plūsti šimtai tūkstančių, o vėliau ir milijonai pabėgėlių. Verta pastebėti, kad prieš dvejus

metus sumanytas projektas pasirodė esąs pranašiškas. Dalis naujai atvykusių ukrainiečių net tiesiogiai įsitraukė į projekto įgyvendinimą. Tačiau projekto veikla nebuvo skirta tik pabėgėliams iš Ukrainos Lenkijoje. Bendradarbiaujant su „Emic“ fondu, kuris dirba migrantų labui, buvo užmegzti kontaktai su asmenimis iš kitų šalių, tokių kaip Rusija, Baltarusija ir Sirija. Panašias iniciatyvas vykdė partneriai Islandijoje ir Lietuvoje, kur buvo organizuojamos kūrybinės dirbtuvės, susitikimai ir kiti renginiai, kuriuose dalyvavo ne tik ukrainiečiai. Besitęsiantis karas tiesiogiai paveikė pačių menininkų darbus ir veiklas – ypač projektui atrinktos grupės Lenkijoje. Šaukimo procesas Lenkijoje sąmoningai nuoširdžiai priėmė migrantus, nes buvo manoma, kad jų buvimas suteikia projektui unikalios vertės per jų, kaip naujakurių svetimoje šalyje, patirtis. Taigi, „lenkų“ grupė priėmė du menininkus iš Ukrainos ir Baltarusijos. Rezidencijos Lenkijoje metu Andrej Dostliev ir Ala Savaševič sukūrė meno kūrinius, per kuriuos buvo tiesiogiai kalbama apie karo tragediją. Kita vertus, Wiola Ujazdowska ir Maciej Kwietnicki surengė kūrybinių dirbtuvių ciklą pavadinimu „Nowosiejki“ (liet. Naujos sėklos), kurio metu bendradarbiavo su migrantais sėdami vietines Ukrainos žoleles. Šie veiksmai padarė tokią didelę įtaką, kad buvo nuspręsta juos pratęsti už projekto ribų. Lenkų menininkės Magda Węgrzyn ir Sylwia Górak taip pat pakvietė asmenis iš Rytų Europos dalyvauti jų multimedijos projektuose. Specialias dirbtuves ukrainiečių vaikams Lenkijoje surengė islandų menininkė Kristin Reynisdóttir. Antrąjį 2022 m. pusmetį Lietuvoje įvyko trečioji rezidencija ir baigiamoji paroda, leidusi dalyviams giliau suprasti vienas kitą. Tai vyko organizuojant susitikimus su mokslininkais ir menininkais, lankant galerijas, muziejus ir vietinės svarbos objektus, palaipsniui atskleidžiant dalyviams skirtingas kultūras. Bendrumo ir universalumo siekis buvo išreikštas tokiais meno kūrinių kaip Andriaus Grigalaičio ruko „portretai“ ir Joannos Maļeckos ženklai-raidės. Atsižvelgiant į šios santraukos suvaržymus, neįmanoma paminėti visų projekto dalyvių, nes kiekvienas prisidėjo individualiai. Projekte dalyvavo ne tik menininkai, bet ir mokslininkai bei organizatoriai. Kai apmąstome praktinę žodžio „rasti bendrą pagrindą“ prasnę, į galvą ateina sąvoka „su kuo nors rasti bendrą kalbą.“ Šią mintį neabejotinai įgyvendino tie, kurie dalyvavo projekte. Tiek meno srityje, tiek savo asmeniniuose ir profesiniuose gyvenimuose. Kolektyvinis iššūkių įveikimas, nuolatinis konfliktų sprendimas, abipusė pagarba ir atvirumas vienas kitam lėmė ne tik puikių meno kūrinių ir gerai įvertintų parodų kūrimą, bet ir neapčiuopiamų rezultatų, kuriuos sunku išmatuoti. Buvo užmegzti glaudūs ryšiai, įvyko asmeninis ir profesinis augimas, atsirado bendradarbiavimo ateityje potencialas ir, kaip jau minėta, tarp dalyvių užsimezgė draugystė. Juk viskas prasideda nuo susitikimo su kitu žmogumi.

Kellioné í Aukisni rata, Þingvellir, Gullfoss, ír Geysir, 14.12.202

Páll Haukur Björnsson
Sindri Leifsson
Pétur Magnússon
Kristín Reynisdóttir
Anna Sigríður Sigurjónsdóttir
Ragnhildur von Weissappel

PROJEKTAS ISLANDIJOJE

Rezidencija ir dirbtuvės

- 2021 m. gruodžio 1 – 15 d. dalyviai atvyko į Islandiją, kur apsistojo ir dirbo kartu SÍM rezidencijoje bei dirbtuvėse Reikjavike. Dalyviai kasdien kartu vakarieniam davė ir beveik kiekvieną dieną vykdavo į baseiną. Viena diena buvo skirta lenkiškam ir lietuviškam daržovių marinavimui.

Vaizdo įrašas

- Vaizdo įrašo gamyba: Andrius Grigalaitis
- operatorius: Tomas Andrijauskas
- muzika: Tundra (instrumentinės versijos kūrėjas Tomas Novoa / Artlist)

3D skenograma

- Martyno Petreikio 3D „Common ground“ parodos skenograma buvo eksponuota Meno centre „Hlaðan“, Korpúlfstaðir, Reikjavike Gruodžio 14 d.

Viešinimas

- Lauko reklama ekranuose Reikjavimo mieste: Margrét Weisshappel.
- Viešinimas laikraštyje „Fréttablaðið“, projekt: Margrét Weisshappel.
- Viešinimas socialiniuose tinkluose, projekt Margrét Weisshappel. Interviu žurnale „Fréttablaðið“.

Parodos atidarymas

- Gruodžio 12 d. „Common ground“ parodos atidarymas Meno centre „Hlaðan“, Korpúlfstaðir, Reikjavike.

Menininkų pranešimai

- 2021 m. gruodžio 12 d. menininkų pranešimai skaityti parodoje, vykusioje Meno centre Hlaðan, Korpúlfstaðir, Reikjavike.
- 2021 m. gruodžio 13 d. menininkų pranešimai skaityti parodoje, vykusioje Meno centre Hlaðan, Korpúlfstaðir, Reikjavike.

Ekskursijos

- 2021 m. gruodžio 7 d. vykusi vienos dienos išvyka į Geldingadalir pažiūrėti į lavą, neseniai išsiveržusią iš Fagradalsfjall ugnikalnio. Pasivaikščiojimas pajūryje Grindavík mieste ir vakarienė Annos namuose.
- 2021 m. gruodžio 9 d. – dienos išvyka į Reykjadalur; gamtos stebėjimas. Slėnyje gausu karštųjų versmių ir purvo balų. Taip pat teka karšta upė, kurioje galima išsimaudyti.
- 2021 m. gruodžio 14 d. Dienos išvyka į „Aukso ratą“: Þingvellir nacionalinį parką su Gullfoss kriokliais ir didžiuoju geizeriu. Maitinimas Friðheimar restorane-šiltnameyje, kuriame auginami pomidorai, ir visi meniu siūlomi patiekalai yra pagaminti iš pomidorų.
- 2021 m. gruodžio 3 d. galerijų lankymas Reikjavike, Kópavogur ir Hafnarfjörður. Aplankytas Reikjaviko meno muziejus, Nacionalinis muziejus ir Nacionalinis dailės muziejus.

Simpoziumas

- Gruodžio 13 d. „Common ground“ simpoziumas „Tarpkultūrinis dialogas ir kultūrų įvairovė“. Pranešėjai: meno istorikas Jón Proppe, antropologė Anna Wojtyńska, klimatologas Justas Kažys, Šiuolaikinio meno centro Torunėje atstovė Paulina Kuhn, „Common ground“ meno vadovė Anna Eyjólf. Dalyvavo „Common ground“ menininkai. Renginys buvo atviras visuomenei. Iš viso simpoziume dalyvavo apie 35 žmones.
- Vaizdo įrašą kūrė Tomas Andrijauskas.

Dalyvaujantieji projektai

- 2022 m. gegužės mėn. Vakarienė imigrantams Annos namuose, Grindavíke. Dalyvavo 12 žmonių. Buvo pakviesta kur kas daugiau, tačiau nemažai jų atsisakė dalyvauti dėl COVID-19.
- 2022 m. balandžio 15 d. ir rugsėjo 19 d. Meno dirbtuvės imigrantų vaikams Grindavík mieste, Kvikan kultūros namuose. Instruktorės Seweryn ir Natalie Chwala. Seminaro tema buvo skirta namų idėjai.
- 2023 m. balandžio 18 d. Vakarienė. Antradienį, balandžio 8 d. Pojūčių akademija ir „Visir“ (žvejybos kompanija) pakvietė užsieniečius bendrai vakarienei „Visir“ valgykloje. Žmonės turėjo drauge gaminti, valgyti, smagiai leisti laiką ir pažinti vieni kitų maisto tradicijas. Maistas yra svarbus visiems, jis mus jungia. Vakarienėje dalyvavusių keturiasdešimties žmonių dėka, vakaras tapo nepamirštamą. Staltiesė tapo meno kūrinium, o vėliau buvo eksponuojama Grindaviko kultūros namuose Kvikan. Meniu sudarė žuvinė, šviežia naminė duona, salotos, seviče, humusas, sviestas, sūriai, pyragas ir figų desertas.
- 2023 m. gegužės mėn. Staltiesė eksponuojama kultūros namuose Kvikan, Grindavík.
- 2021 – 2023 m. Imigrantų patiekalų receptų rinkimas Grindavík ir Grundarfjörður. Dalyviai turėjo pagaminti savo mėgstamą patiekalą, užrašyti receptą ir nufotografuoti rezultata. Jie taip pat turėjo aprašyti su maistu ar patiekalu susijusius atsiminimus ir raštu arba žodžiu nusakyti, kaip patiekalas pagaminamas, kokie įrankiai tam naudojami ir kaip maistas patiekiamas bei valgomas. Kelių dalyvių nuotraukos ir tekstai.

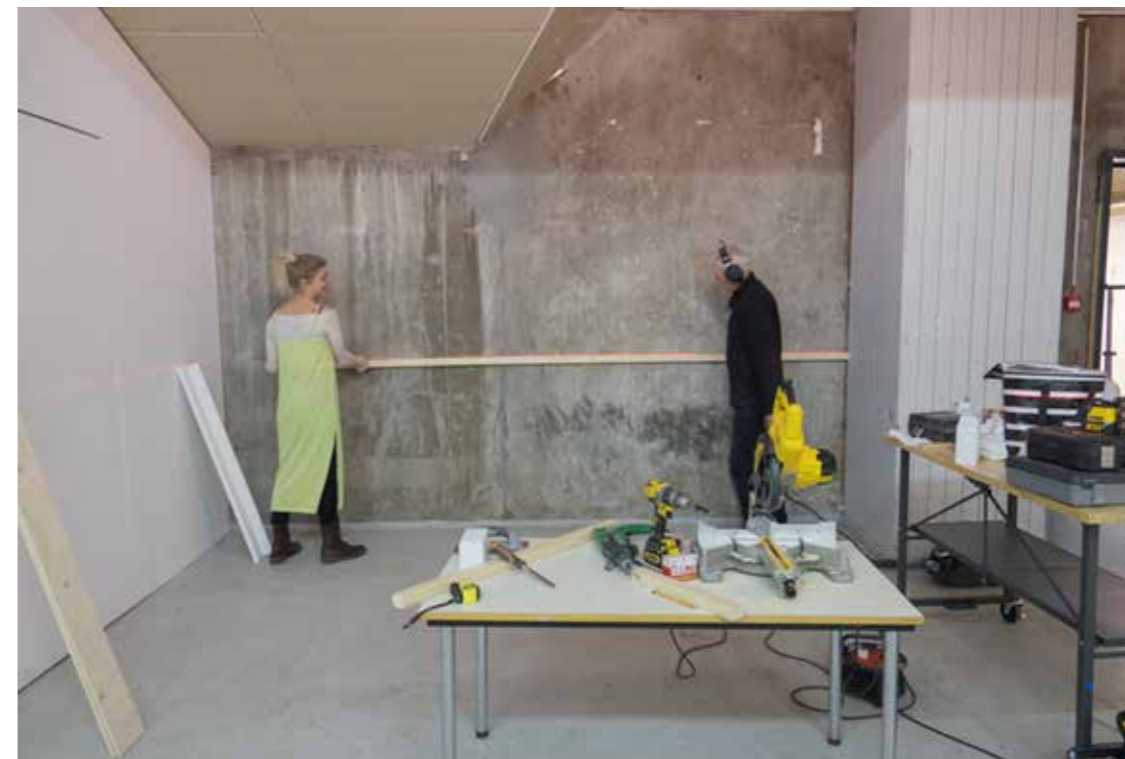

Rezidencija Islandijoje. Pasirengimas parodai „Common Ground - Where is my Home?“, Reikjavikas, 2021 m. gruodis

Rezidencija Islandijoje, Reikjavikas, 2021 m. gruodis

Rezidencija Islandijoje. Pasirengimas parodai „Common Ground - Where is my Home?“, Reikjavikas, 2021 m. gruodis

Daržovių marinavimas rezidencijoje, Reikjavikas, 2021 m. gruodis. Nuotrauka: Sólveig M. Jónsdóttir

Rezidencija Islandijoje, Reikjavikas, 2021 m. gruodis

Parodos reklama „Common Ground – Where is my Home?“, Reykjavik, December 2021

Rezidencija Islandijoje. Pasirengimas parodai „Common Ground – Where is my Home?“, Reikjavikas, 2021 m. gruodis

Parodos „Common Ground – Where is my Home?“ atidarymas, 2021.12.12. Nuotrauka: Sólveig M. Jónsdóttir

Vaizdas iš Hlaðan meno centro Korpúlsstaðir, Reikjavíkas, gruodis 2021, nuotrauka: Maciej Kwietnicki

SIM rezidencija Korpúlsstaðir, Reikjavíkas, gruodis 2021, nuotrauka: Maciej Kwietnicki

Parodos vaizdas, Korpúlsstaðir, Reikjavíkas, gruodis 2021, nuotrauka: Maciej Kwietnicki

Galerijų lankymas, Reikjavikas, 2021 12 03

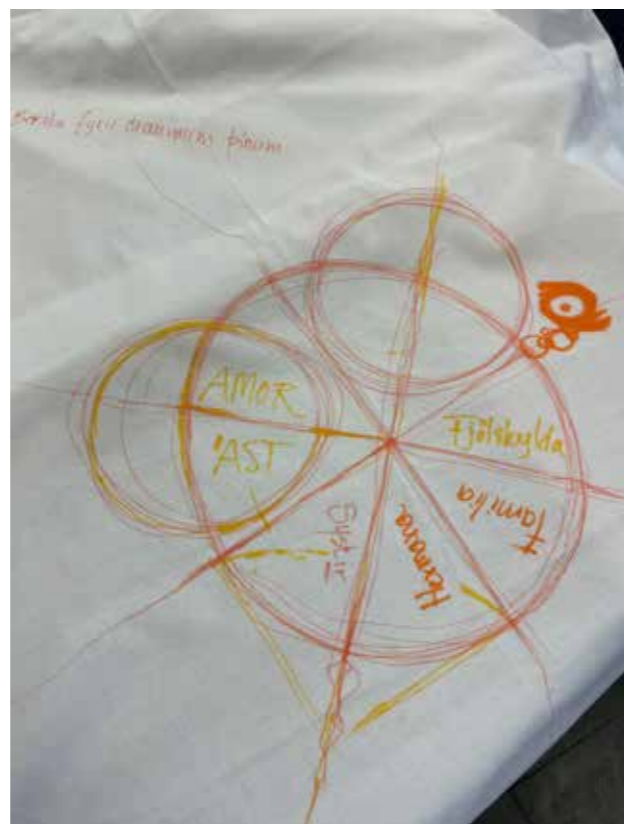

Vakarienë, Reykjavík, 2023 04 18. Nuotrauka: Sólný Pálsdóttir

VIETA KAIP DAUGIAKULTŪRIŲ SUSITIKIMŲ ĮKŪNIJIMAS

Anna Wojtyńska (antropologė)

„Common ground“ (projekto pavadinimas ir akcentas) gali sukelti įvairių asociacijų ir minčių. Akivaizdu, kad Žemė tiesiogine prasme įkūnija bendrą visų gyvų žmonių pagrindą, o globalizacija ir technologinė pažanga, prisidedanti prie vadinamojo „laiko ir erdvės suspaudimo“, padeda mums suvokti egzistuojantį tarpusavio ryšį ir augančias ekonomines, kultūrinės ir aplinkos tarpusavio priklausomybes. Bendras pagrindas taip pat gali būti žmonių, gyvūnų ir augalų persipynimų metafora. Šis terminas gali būti nuoroda į tebevykstančią sąveiką tarp skirtingų rūšių būtybių; į mūsų pasinėrimą į gamtą ir pasitikėjimą ja, o taip pat ir į mūsų galią kištis į ją, dažnai sukeliant žalą. Kadangi tyrimas buvo sutelktas į migraciją, vieta, mobilumas ir priklausymas buvo pirmos man kilusios asociacijos, susijusios su bendru pagrindu. Šį terminą suprantu kaip galimybę, dėl kurios deramasi lokaliai, ir kuri įgyvendinama įvairovės kontekste. Lokalizacija ir nekintamumas (priešingai abstrakčiai erdvei) tipiška asocijuojasi su vieta. Mes dažnai naudojame vietos idėją savo tapatybei įtvirtinti. Dažnai mąstome apie vietas kaip apie veiksmus, formuojančius mūsų subjektyvumą. Vieta reiškia poziciją, įžeminimą ir buvimą namuose. Ji skleidžia artimumo ir saugumo sampratą, kuri sudaro bendrumenių, panašumo ir giminytės jausmo pagrindą. Todėl vietos paprastai suvokiamos kaip statiškos ir atsparios laikui. Arba kartais norime, kad jos išliktų tokios pačios ir atitiktų mūsų prisiminimus. Vadovaujantis šia logika, bet koks vietų pasikeitimas gali būti suvokiamas kaip grėsmė tapatybei ir nerimo šaltinis ir tokiu būtu gali sukelti pasipriešinimą. Tačiau vietos nuolat kuriamos, jas formuoja ir keičia jose gyvenantys žmonės. Šie žmonės vis dažniau atvyksta iš įvairių pasaulio šalių, netgi iš gana toli vienas nuo kito nutolusių regionų. Jie nekalba ta pačia kalba, neturi tų pačių įpročių ar praktikuoja skirtingas religijas. Išaugusio mobilumo laikais vis mažiau žmonių gyvena tose vietose, kuriose gimė. Mažiau žmonių visą gyvenimą nugyvena toje pačioje vietoje. Vietas keičia ne tik žmonių, bet ir idėjų, prekių ir kapitalo srautai. Jos vis dažniau tampa pasaulinių ryšių ir transnacionalinės praktikos mazgais, kartu vykstant vienodinimo ir įvairinimo procesams. Daugelis migrantų išlieka socialiai įsitvirtinę šalyse iš kurių atvyko palaikydami ryšius su giminaičiais ir draugais internetu, sekdami naujienas arba laikydamiesi šalių, iš kurių atvyko, tradicijų. Taigi, dalijimasis geografine erdve nebūtinai reiškia minčių artumą.

Dėl to kyla gana svarbus klausimas – kaip išivaizduoti bendrą pagrindą ir bendrą bendrumeniškumo jausmą vietose, kurios vis labiau socialiai susiskaldo? Kaip sukurti bendrą pagrindą didėjančios įvairovės kontekste? Svarbu atsiminti, kad didžiąja dalimi šiuolaikinius migrantus mobilizuoja ne tiek noras gyventi kur nors kitur, kiek pasaulinė nelygybė. Be to, ši pasaulinė nelygybė paprastai reprodukuojama etniškai suskaidytose darbo rinkose ir egzistuojančiose socialinėse ribose.

Pavyzdžiui, Islandijoje imigrantai sudaro aštuoniolika procentų visų gyventojų. Tačiau kai kuriuose miestuose jie sudaro ketvirtadalį ar net pusę vietos gyventojų. Beveik vienas iš penkių darbuotojų Islandijoje yra užsienio kilmės. Kai kuriuose verslo sektoriuose, pavyzdžiui, žuvies perdirbimo ir svetingumo, imigrantai sudaro iki pusės visų dirbančiųjų. Statybose ketvirtadalis darbuotojų yra užsienio kilmės. Tačiau reikia pažymėti, kad oficialūs skaičiai gali neatspindėti tikrosios padėties darbo rinkoje, nes daugelis įdarbinami per subrangos bendroves ar laikinojo personalo įdarbinimo agentūras. Nors kai kurie imigrantai atvyksta į Islandiją dirbti specialaus apmokymo reikalaujančio darbo, migraciją į Islandiją dažniausiai lemia žemą atlyginimą mokančios ir aukštos kvalifikacijos nereikalaujančios profesijos, tokios kaip valymas, gamyba ar turizmas. Daugiau nei pusė žemos kvalifikacijos paslaugų sektoriaus darbuotojų profesinės sąjungos „Efling“ narių yra kilę iš užsienio. Kai kuriose valymo įmonėse imigrantai sudaro iki devyniasdešimt procentų darbuotojų. Tai rodo, kad imigrantai būna erdviškai ir socialiai apriboti. Jie priskiriami tam tikroms žemesnio socialinio statuso profesijoms, dėl ko jų bendravimas su vietinių populiacija tampa ribotas. Kaip tuomet galime paskatinti tarpkultūriniam susitikimams palankias vietas, kurios leistų tartis dėl bendro pagrindo? Seweryn Chwała, vienas iš Islandijoje gyvenančių lenkų menininkų, dalyvavusių „Common ground“ projekte, demonstravo savo kurinį pavadinimu „The Icelandic Dream“ (liet. Islandiška svajonė) projekto atidarymo parodoje, vykusioje Korpúlfssstaðir. Tai buvo autoportretas, kuriame jis dėvėjo žuvies fabriko darbuotojo drabužius (tuo metu autorius dirbo žuvies perdirbimo įmonėje). Jis taip pat buvo dėvėjo veido kaukę, kaip buvo privaloma pandemijos metu. Kadangi jo vilkima apranga uždengė visą menininko kūną, jis galėjo atvaizduoti bet kurį fabriko darbininką. Visus ir kartu nė vieno. Jo veido nesimatė ir nebuvo nieko, kas leistų jį atpažinti kaip unikalų asmenį. Negalima buvo įžiūrėti nei jo amžiaus, nei lyties, nei odos spalvos. Ir tik nedidelė paletė, kurią laikė dešinėje rankoje nedrąsiai atskleidė jo vos pastebimą menininko tapatybę. Mano nuomone, šis paveikslas reprezentuoja nuasmeninto migranto – anonimino, vienkartinio, laikinojo darbuotojo, kurį apibrėžia, arba kuris yra redukuotas, iki savo padėties darbo rinkoje – figūrą. Figūra, kuri paprastai sukuria neatitikimą tarp individo ir jo savasties. Kaip galime sukurti pagrindą abipusiam pripažinimui, kad būtų išvengta stereotipinio išankstinio vienas kito vertinimo? Remiantis neseniai paskelbtais Islandijoje gyvenančių lenkų apklausos rezultatais, apie septyniasdešimt procentų dalyvių pranešė patyrę diskriminacijos atvejus, o beveik dvidešimt procentų patyrė vienokį ar kitokį smurtą. Ataskaitos pavadinime buvo cituojamas vienas iš dalyvių, kuriam buvo pasakyta: „Niekas tavęs nenori, grįžk į savo šalį“. Tai rodo, kad dalijimasis geografine erdve ir atsitiktiniai susitikimai išankstinio nusistatymo nesumažina. Dėl to kyla klausimas: ar galime įsivaizduoti bendrą pagrindą, už nacionalistinės logikos ribų? Atrodo, kad nepaisant globalizacijos jėgų (o gal dėl jų), mes vis labiau susiduriame, susiskaldome, atsiribojame ir susipriešiname skirtinguose lygmenyse. Rinkos ekonomikos plėtra ir neoliberalus valdymas supriešino visuomenes, destabilizavo ekonomiką ir atvedė mus prie ekologinės katastrofos slenksčio. Vis daugiau žmonių mano, kad dabartinė sistema neveikia. Taigi, ar galime įgyvendinti solidarumą tarp etninių tapatybių, kad kovotume už socialinį teisingumą ir palankią ateitį visiems?

Ar menas ir jo metodai – gana plačiąja prasme – galėtų prisidėti kuriant suartėjimo jausmą? Paprastai manoma, kad menas gali skatinti jautrumą ir empatiją. Taigi meno metodai, ko gero, galėtų būti tinkamas būdas inicijuoti bendravimą už kalbų ir skirtumų ribų bei padėti pamatus bendram pagrindui ir tarpusavio supratimui. Panašiai, ilgą laiką dalijimasis maistu buvo laikomas nusistovėjusia bendruomeniško gyvenimo forma. Nors valgymas yra vienas iš pagrindinių žmogaus poreikių, jis taip yra ir be galo socialus troškimas. Taigi vaisės su kaimynais gali tapti simboliu ir galingu solidarumo ir svetingumo perdavimo būdu, bendravimo su kitais priemone, santykių ir tarpkultūrinių ryšių užmezgimo keliu, ko ir siekė „Common ground“ kūrybinės dirbtuvės ir šventiški pietus Grindavíke.

Seweryn Chwała, Autoportret, 2020, olej na płótnie, 120 x 80 cm. Zdjęcie: Sólveig M. Jónsdóttir

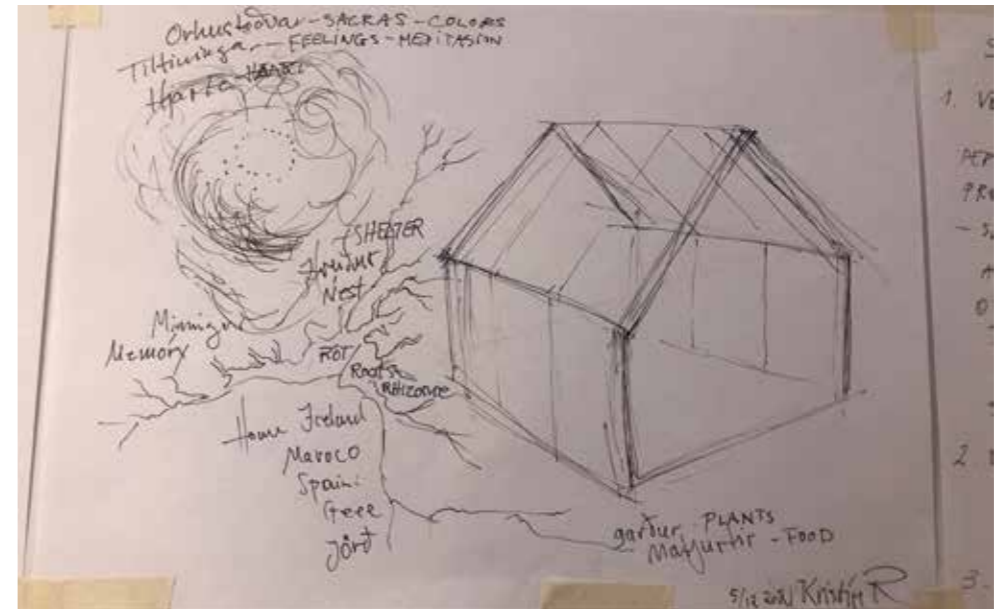

Rezidencija Islandijoje, Reikjavikas, 2021 gruodis

PASIEKTI BENDRĄ PAGRINDĄ

Jón Proppe

2021 m. gruodį Reikjavike susirinko 18 menininkų iš Lietuvos, Lenkijos ir Islandijos, kad surengtų parodą, skirtą bendro pagrindo temai. Tai buvo aktuali problema, nes prie Lenkijos sienos masiškai plūstelėjo pabėgėliai iš Baltarusijos, todėl kilo dar viena pabėgėlių krizė, kurią, kaip paprastai būna, sukėlė politiniai nesutarimai ir ekonominė nelygybė. Tai prisidėjo prie pabėgėlių krizės Afrikoje ir Viduržemio jūros regione, rohinjų krizės Mianmare ir Bangladeše, prie JAV pietinės sienos besikaupiančių pabėgėlių ir dažnai ginčytinų migracijų pačioje Europoje. Frazę „bendras pagrindas“ galime suprasti tiesiogine prasme, kaip bendrą vietą, ir perkeltine prasme, kaip tai, dėl ko visi galime sutarti. Atrodė, kad dabartinėje tarptautinėje aplinkoje galioja abu variantai. Projektas vyko neįprastame, dideliame pastate, esančiame Korpúlfstaðir miesto pakraštyje, kuris prieš šimtą metų veikė kaip pieno ūkis. Dabar jį valdo Islandijos vizualiųjų menininkų asociacija, siūlanti studijas menininkams, didelę parodų salę ir bendras patalpas. Nors aštuoniolika menininkų į projektą atsinešė savo rūpesčius ir požiūrį, darbai ir paroda buvo kuriami intymių diskusijų ir bendradarbiavimo atmosferoje. Vieni susitelkė į platesnį politinį kontekstą, kiti siekė sukurti intymesnes erdves, remdamiesi prielaida, kad bendrą pagrindą galima pasiekti tik atvirai diskutuojant vieniems su kitais. Nepaisant kūrinių įvairovės, jiems visiems buvo būdingas skubumo jausmas, poreikis ištiesti ranką ir drauge siekti sprendimo – bendro pagrindo.

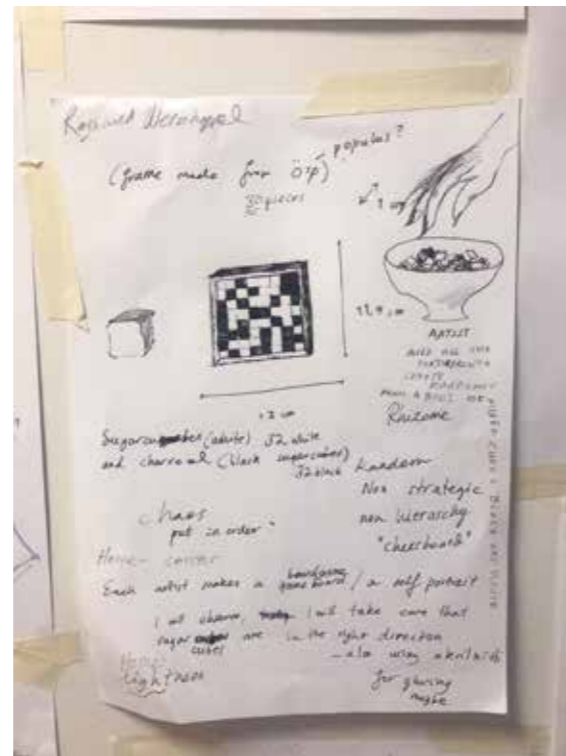
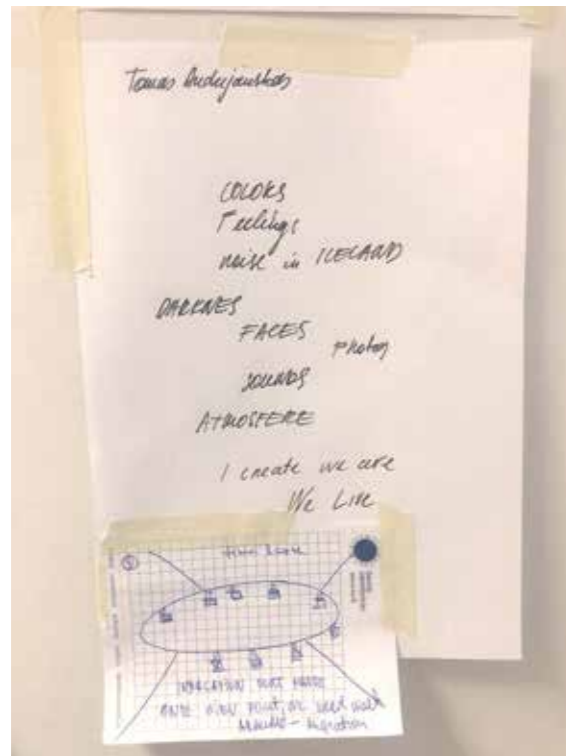
Menininkų eskizai, Islandija, 2021

Vykdydami projektą menininkai kartu su svečiais susirinko Korpúlsstaðir salėje aptarti projekto ir išsikeltų klausimų. Grupės nariai nesunkiai rado bendrą kalbą nepaisant mūsų skirtingos kultūrinės kilmės. Mes aptarėme, kaip diskusiją galima būtų išplėsti, kad būtų išspręsta platesnio masto krizė, su kuria susiduriame. Viena vis pasikartojanti tema buvo dalijimosi istorijomis svarba – tiesiog bandymas rasti būdų suprasti vieniems kitus, suprasti pabėgėlių padėtį ir skirtingas nuomones, baimes ir jausmus, dėl kurių taip sunku rasti sprendimą. Čia svarbus buvo bandymas ištrinti kai kurias mus skiriančias nacionalines, politines ar ekonomines ribas. Priėjome išvados, kad mus skirianti nelygybė yra pati sunkiausia riba. Ir ne tik ta, kuri skiria tautas ir žemynus, bet ir ta, kuri egzistuoja visuomenėje, kad ir kokio dydžio ji bebūtų. Nors tokie meno projektai kaip „Common ground“ negali tikėtis lemiamos įtakos platesnėje geopolitinėje scenoje, jie gali pasitarnauti bent kaip tam tikras bendradarbiavimo ir atviro dialogo modelis. Kažkas paminėjo, kad tai panašu į sėklos, kuri išaugtų į kažką didesnį, pasodinimą. Tai tarsi apibendrino diskusijoje tvyrojusią atmosferą. Bent jau būsime žengę žingsnį kelionės link.

Ekspozicijos vaizdas, Reikjavikas, 12.12.2021–16.01.2022, photo: Maciej Kwietnicki

Praktinis simpoziumas - plaukimas Vyslos upe, 22.05.2022, photo: Alicja Kochanowicz

Andrii Dostliev

Sylwia Górak

Maciej Kwietnicki

Ala Savashevich

Wiola Ujazdowska

Magda Węgrzyn / Joanna Małecka

Dirbtuvės

- „Newseeds“ dirbtuvės, 2022-03-27 / Maciej Kwietnicki ir Wiola Ujazdowska
- Dirbtuvės, skirtos migrantams iš Ukrainos buvo vykdomos kartu su Torunės miesto urbanistinių želdinių departamentu. Jų metu, žmonės buvo supažindinami su alternatyviais ir kūrybiškais laiko praleidimo būdais bei nestandartinėmis meninės raiškos formomis, susijusiomis su sodininkyste ir augmenija, kaip procesu – taip pat ir meniniu.
- Pagrindinės dirbtuvių temos buvo liaudies medicina, už namo esantys daržai, socialiniai ir antropologiniai slaugos ir rūpybos aspektai ir vaistažolių istorija ir reikšmė Ukrainos kultūroje.
- „Newseeds“ dirbtuvės, 2022-05-06 / Maciej Kwietnicki ir Wiola Ujazdowska
- Sėjos dirbtuvės, įgijusios iškylos formą. Migrantai iš Ukrainos ir vietiniai žmonės prisijungė prie menininkų, vedusių dirbtuves, kurių metu miesto aikštėje buvo sodinami Ukrainai būdingi augalai.
- **Renginys internetu „Dvi prasmės kultūroje“**, 2022-05-14 / Magda Węgrzyn
- Meno dirbtuvės vaikams „Susipažinkite su Torunės drakonu“, 2022-05-17 / Ala Savaševič
- **Dirbtuvės, skirtos Ukrainos migrantų vaikams**. Organizatoriai: CoCA Švietimo skyrius.
- **Eko dirbtuvės**, 2022-05-25 / Justas Kažys
- Vokalinės dirbtuvės (dvi grupės) – balso emisija ir diafragminis kvėpavimas 2022-05-29 / Sylwia Górak

Simpoziumas

- **Simpoziumas. Teorinė dalis CoCA, 2022-05-21**
- Justas Kažys (ekologas, Lietuva), Tomasz Markiewka (filosofas, Lenkija), Anna Wojtyńska (antropologė, Islandija) ir svečias Krystyna Szmek.
- **Simpoziumas. Praktinė dalis, 2022-05-22**
- Rytinė išvyka mediniais plaustais į „Art Wastelands“ – meno rezidencijos vietą Kozeleco kaime, kuriai vadovauja Ela Jabłońska. Prieš tai vyko laukinių augalų rinkimas prižiūrint Filipui Malinowski (Chwast Prast bistro), bendras maisto gaminimas ir pokalbiai prie stalo.

Paroda ir konferencija

- Parodos „Niekieno žemė“ atidarymas ir jai skirta spaudos konferencija, 2022-05-27.
- Ekskursijos po parodą (2022-05-27 – 28-08):
 - veda parodos koordinatorė (-ius)
 - užsieniečiams ukrainiečių kalba
 - užsieniečiams anglų kalba
 - lenkų kalba

- **Parodą lydinčios dirbtuvės „Augalų migracijos“.** Veda Sara Orzechowska.
Pirma dalis: dirbtuvės suaugusiems, 2022-08-06.
Susipažinimas su vietinėmis žolėlėmis, įskaitant rūšis, kurios yra gyvybiškai svarbios slavų kultūrai (ir sveikatai). Dirbtuvių metu buvo gaminami vaistažolių užpilai ir atskleidžiamos pakelės žolynų paslaptys ir potencialas.
Antra dalis: dirbtuvės šeimoms, 2022-08-17
Susitikimas šeimoms su vaikais, kuriame bus galima išgirsti pasakojimų apie augalus, sužinoti apie vaistažoles ir jų panaudojimą, o galiausiai patiems pasigaminti augalų rašalo.

Parodos „Niekieno žemė“ uždarymas / Ziemia Niczyja, 2022-08-28 – 08-28:

- Šeimos dirbtuvės, įkvėptos parodos – „Akmuo iš kelionės“, 2022-08-25 / veda Joanna Kalenik.
- Dirbtuvės parodo, kad brangūs kelionių metu įsigyti suvenyrai gali būti nepraktiški ir kad svarbiausia, vis dėlto, yra prisiminimai ir patirtys. Suvenyras gali būti nemo-kamas – maža dalelė tos vietos, kurioje lankėmės, galbūt akmuo. Dirbtuvių metu buvo gaminamos pakuotės arba ekspozicinės dėžutės prisiminimams – smulkiems daiktams iš vietų, kuriose lankėsi dirbtuvių dalyviai.
- Piknikas, 2022-08-26
- Paskutinė ekskursija po parodą, 2022-08-26
- Specialūs seansai „Kino centrum“, 2022-08-27–28:
- Filmo „Seal Story“, režisuoto Bartłomiej Błaszczyński, peržiūra ir susitikimas su Jakubu Adamiaku – pagrindiniu filmo veikėju ir filmo bendraautoriumi;
- Filmų, skirtų migracijai, peržiūra: „Frost“ ir „Notturmo“.

Baigiamasis seminaras: 2023-08-03 – 2023-08-03

- 2023-08-03
– projekto komandos susitikimas: projekto apibendrinimas, išvados, leidinio pristatymas,
– Mateuszo Kozieradzkiego paskaita apie ribas mene,
- 2023-08-04
– seminaras ir paskaita apie ribas visuomenėje. Autorius: Michał Bomastyk
– atvira projekto komandos narių diskusija apie ribas mene. Vedė Radosław Osiński
– susitikimas su Dionisiu Stiuriu, daugelio reportažų apie migraciją autoriumi, susitelkusių į migracijos problemą. Susitikimą vedė: Anna Zekin-Kompanowska.
– teminių filmų peržiūros „Kino centrum“.
- 2023-08-05
– migrantų iniciatyvų diena, organizuojama bendradarbiaujant su Emic fondu.
– koncertai, susitikimai
– teminių filmų peržiūros „Kino centrum“.

03

Praktinis simpoziumas - plaukimas Vyslos upe. W788 Foundation, Elżbieta Jabłońska,
22.05.2022, Kozielec, nuotr.: Alicja Kochanowicz

Ekskursija ukrainiečiams parodoje „Niekieno žemė”, CoCA Znaki Czasu, 30.07.2022, photo: Weronika Lasota

Parodos uždarymas *No Man's Land*, 26.08.2022, photo: Tatsiana Safonava

Augalš migracija – kūrybinės dirbtuvės šeimoms, 17.08.2022, fot. Weronika Lasota

Parodos „Niekieno žemė“ ekspozicija in CoCA Znaki Czasu, 27.05.2022–28.08.2022, Toruń, photo: Adam Antoniuk

NIEKIENO ŽEMĖ - BENDRI MŪSŲ NAMAI

Natalia Cieślak. Niekieno žemė – bendri mūsų namai

2022 m. vasarą Šiuolaikinio meno centre „Znaki Czasu“ eksponuota paroda „Niekieno žemė“ yra tarptautinio projekto „Common ground“, kurio tema migracija, dalis. Menininkai iš Lenkijos, Ukrainos, Lietuvos ir Islandijos savo rezidencijos Torunėje metu giliai apmąstė šį reiškinį platesniame kontekste. Jie jį tyrinėjo kaip fiziškai suvokiamą aplinką ir psichinę sferą, kurią veikia kultūriniai, socialiniai, politiniai, ekonominiai ir kiti veiksniai. Jų apmąstymų rezultatas materializavosi į parodą, savo struktūra panašią į šakniastiebjį. Parodos struktūrai būdingi tokie bruožai kaip atvirumas įvairiems kontekstams, skirtingi požiūriai, dominuojančio naratyvo nebuvimas ir hierarchijos tarp prieigų nebuvimas. Skirtingi požiūriai sąveikavo vienas su kitu skirtinguose taškuose ir lygmenyse. Pasirinkta perspektyva leido įvairius subjektus, objektus, reiškinius ir patirtis išdėstyti ne atskirai, bet kaip tarpusavyje susijusias esybes. Parodoje išryškėjo simbolinis migranto atvaizdas – geltona guminė antsi, Pėtur Magnússonso kūrinio esmė. Dar prieš įeidami į galeriją lankytojai galėjo pamatyti antį, kuri žaismingai plūduriavo vandens pripildytame, vonią primenančiame laive, esančiame aikštėje prie Šiuolaikinio meno centro pastato. Ar jis čia išmetė inkarą amžiams? Ar rado saugų prieglobstį? O gal tai tik laikinas svečias Torunėje, planuojantis keliauti į kitą „uostą“? Tolimesnis scenarijus greičiausiai priklauso nuo pagrindinės keleivio motyvacijos: noro rasti prieglobstį ar kelionės metu patiriamo laisvės ir nepriklausomybės troškimo. Ši dilema puikiai pažįstama daugeliui žmonių, keičiančių savo gyvenamąją vietą, yra glaudžiai susijusi su dvilypumu, kuris apibūdina mūsų egzistavimą vadinamajame „socializuotame pasaulyje“. Kaip pažymėjo Zygmuntas Baumanas, mūsų elgesiui įtakos turi ne tik autonomijos ir apsisprendimo siekis, bet ir „troškimas saugiai įsikurti grupėje ar kolektyve“, „svajonė priklausyti“ ir „socialinės paramos poreikis“. Šis imperatyvas atsispindėjo parodos struktūroje. Jį puikiai atliepė Maciej Kwietnicki instaliacija „Internal connections“ (liet. Vidiniai ryšiai), kurią sudarė nuo galerijos lubų nuleistos virvės. Metaforiškai kalbant, meno kūrinys simboliškai vaizdavo integraciją tarp asmenų, ypač tų, kurie turi panašią patirtį. Tremties kontekste, anot paties autoriaus, tai gali būti interpretuojama kaip apsauginio tinklo, kuris atsiskleidžia po žmonėmis, kai jie gauna paramą iš kitų migrantų, atvaizdavimas. Susitikimai ir užmegzti santykiai su kitais ilgam paveikia žmones. Šia mintį atspindi Solveigos Gutautės darbas pavadinimu „Poveikis“. Menininkė ne tik sėmėsi įkvėpimo iš savo kelionėje

sutiktų žmonių, bet ir gavo apčiuopiamą jų dalį – plaukų sruogą. Šie plaukai tapo reikšmingu suvenyru, primenančiu Walterio Benjamino „patirties papildymo“ sampratą. Jie pasitarnauja kaip patirties pėdsakas ir kaip relikvija – tiesiog praeities liekana. Šias plaukų sruogas Gutautė suvėlė į dređą, kurį nešiojo įsisegusi sau į plaukus tam tikrą laiko tarpą.

Sylwia Górak ir Julija Pociūtė pristatė skirtingus požiūrius į santykių kūrimo temą. Savo garso instaliacijoje „Songs from my little homeland“ (liet. Dainos iš mano mažosios tėvynės) Górak pademonstravo, kad liaudies dainos gali pasitarnauti kaip erdvė emocijų ir patirčių mainams tarp skirtingų kultūrų atstovų. Kita vertus, Pociūtė kūrinyje „Momentinės jungties paminklai“ vadovavosi neantropocentrinio požiūriu, daugiausia dėmesio skirdama įgalintiems kraštovaizdžio elementams. Iš pažiūros šalti ir beasmeniai akmenys buvo paversti gyvais organizmais, kurie, kontaktuodami su žmonėmis, perdavė energiją ir sukėlė emocines būsenas. Pociūtės kūrinys tyrinėjo žmogaus ir gamtos sąsajas. Akmenų fragmentai, kuriuos surinko ir menininkei padovanojo kiti rezidencijos Islandijoje dalyviai, o taip pat ir poetiški Tomo Andrijausko (be pavadinimo) bei Andriaus Grigalaičio darbai („Rūkas. Torunės pėdsakas“), pasitarnavo apmąstymams apie kraštovaizdžio vaidmenį ir vietas, kurios mus įtakoja šią akimirką. Įkvėptas tokio „ryšio“ Sindri Leiffsonas spontaniškai privertė Torunėje, Vyslos krantinėje, nukirstą tuopos kamieną „migruoti“ į galeriją ir tai tapo neatsiejama jo meno kūrinio „Prašom“ dalimi. Ant šio improvizuoto „stalo“ buvo patiekta citrina ir dumplūnė – vaisiai-imigrantai, atkeliavę iš Kinijos ir Centrinės Amerikos ir įsitvirtinę mūsų meniu. Kartu su jais buvo kriauklė, buvusi sraigės buveinė, kuri į naują vietą buvo netyčia atgabenta drauge su tuopa. Gamta dažnai buvo vertinama kaip lygiavertė pristatomų meno kūrinių bendrakūrėja. Ši mintis buvo ypač akivaizdi Sylwia Górak „Lunar Calendar“ (liet. Mėnulio kalendoriuje) – paveiksle, kuriame bendraautorystė buvo priskirta šiaurės pašvaistei. Meno kūrinys, kuriame buvo vaizduojama personifikuota *Aurora borealis* (ji dalijasi vardą su romėnų aušros deive), moteris pabrėžė moters gebėjimą veikti ir kūrybiškumą. Nuolat danguje kintančio mėnulio motyvas, skirtingose fazėse atvaizduotas drobėje, taip pat išryškino moteriškąjį vaisingumo aspektą, kadangi jis yra glaudžiai susijęs su menstruaciniu ciklu. Minėto paveikslo paraštėse buvo pavaizduotas ateities namas ir automobilis – infrastruktūros, skirtos žmogaus veiklos sukeltam aplinkos blogėjimui spręsti, vaizdas. Šios numatytos infrastruktūros tikslas būtų kovoti su neigiamu žmogaus poveikiu ekosistemai per mažus šiluminės energijos poreikius ir kenksmingų emisijų panaikinimą. Būtinybė sušvelninti žalingą žmonijos poveikį gamtai taip pat buvo nagrinėjama Ragnhildur von Weisshappel kūrinyje „Wind“ (liet. Vėjas). Tai multimedijos kompozicija, kurioje susilieja vaizdo įrašas ir poezija. Jame buvo pasakojama apie „burtininką“, galintį sutaisyti tai, kas sugedo, ir atgaivinti tai, kas žuvo, vos palietus ranka. „Vėjas“, simbolizuodamas nesustabdomą gamtos jėgą, tapo savireguliacinių procesų, gebančių atitaisyti jai padarytą žalą (kol ji netrikdoma), pavyzdžiu. Horizontalaus oro judėjimo reikšmė slypi jo vaidmenyje didelais atstumais pernešti žiedadulkes ir sudaryti sąlygas naujų augalų augimui įvairiose vietose. Tačiau šis procesas priklauso nuo derlingos dirvos, kuri, deja, senka, daugiausia dėl pramoninio žemės ūkio. Mąstydamą apie prastėjančią žemės gyvybę palaikančios medžiagos, kuri būtina augalų ir daugelio gyvūnų rūšių gerovei, situaciją Anna Sigríður Sigur – jónsdóttir sukūrė instaliaciją „All come from dust, and to dust all return“ (liet. Esame dulkės ir į dulkes vėl pavirsime). Menininkė meistriškai, koncentriškai sudėliojo mozaiką naudodama sėklas, grūdus, žemę ir kitas medžiagas. Kūrinys buvo persmelktas saulės simbolika ir iškėlė gyvybingumo, atgimimo ir vaisingumo temas. Komentuodama meno kūrinį menininkė pabrėžė valgomųjų sėklų reikšmę, pripažindama jų vis didėjančią vertę klimato krizės akivaizdoje. Šiandien sėklos

yra saugomos Pasaulinėje sėklų saugykloje Špicbergene. Parodos naratyvo gijos nusitiesė į įvairias šiuolaikinio pasaulinio kraštovaizdžio sritis, įskaitant politinius ir socialinius įvykius, besirutuliojančius tarptautinėje arenoje. Didžiulio masto karo veiksmai prasidėję Rusijos okupuotoje Ukrainoje, dėl kurių prasidėjo masinė migracija, atsikartojo eksponuojamuose kūriniuose. Situacija ties Lenkijos rytine siena, be kita ko, įkvėpė Wiolos Ujazdowskos darbus. Darbe, pavadintame „Banner of Support“ (liet. Pagalbos vėliava), ji išreiškė dėkingumą savanoriams, pasišventusiems padėti Ukrainos pabėgėliams, sukūrusi darbą iš savanorių liemenių. Meno kūrinys simbolizavo jų nesavanaudišką atsidavimą itin sudėtingu metu. Priešingai jam Pasienietis Wicekas II panaudojo vazos formą, kuri priminė fajanso fabriką Vloclaveke, ir pritaikė sluoksnuotų dažų techniką, kad perteiktų visuomenės ambivalentiškumą naujokų atžvilgiu. Dekoratyvinis stalas, simbolizuojantis plačiai žinomą lenkų svetingumą, primena atvirus vartus, priimančius Ukrainos pabėgėlius. Tačiau istorijos apie asmenis iš kitų pasaulio kampelių, kurie dėl panašių priežasčių bando kirsti Lenkijos ir Baltarusijos sieną dešimtis ar šimtus kilometrų į šiaurę, slypi šešėlyje. Priešingai Ukrainos pabėgėliams, jie susiduria su spygliuota viela ir niūriomis perspektyvomis. Šių dviejų pasaulių kryžkelėje, „tarpinėje“ erdvėje, yra Utilugo kaimas, esantis Ukrainos ir Lenkijos pasienyje. Ši vieta, esanti „buferio zonoje“ tarp karo teatro ir saugaus prieglobsčio, tapo Ali Savashevič kūrybos centru. Menininkė, sėdamasi įkvėpimo iš savo draugės Leros patirties, kai ji buvo priversta dėl konflikto ieškoti prieglobsčio saugesniuose vakariniuose šalies regionuose, išsiuvinėjo fotografiją norėdama perteikti jaudinantį pasakojimą. Ji mėlynu siūlu kruopščiai išsiuvinėjo nuotraukos vietas, kuriose tamsūs dūmų debesys, sukelti bombos sprogo, temdė horizontą. Ši siuvinėjimo technika aiškiai primena, kad realybė jau niekada nebebus tokia, kaip buvusi – traumos pėdsakai išliks amžinai. Magdos Węgrzyn darbas pavadinimu „Because it is not true that all the wounds are healed by time“ (liet. Nes netiesia, kad visas žaizdas užgydo laikas) siunčia panašią žinutę. Per efemerišką ir emociškai įkrautą šiuolaikinio šokio mediumą menininkas sujungia pačius įvairiausius įkvėpimus – nuo avangardinio teatro klasikos, poetinių temų ir švedų kinematografijos iki Putino meiluzės biografijos. Šie elementai persipina, atkreipdami dėmesį į tai, kad karas dažnai kyla dėl iš pažiūros „gerų žmonių“ veiksmų. Tokie destruktivūs veiksmai visada palieka randus ir dažnai sukelia susiskaldymą. Andrijaus Dostlievo darbo pradžios taškas yra sistemingas Ukrainos kultūros naikinimas, kuris išeina už dabar vykstančio karo ribų. „Yellow portraits #1 and #2“ (liet. Geltonieji portretai Nr. 1 ir Nr. 2), (Nežinomų Ukrainos kultūros veikėjų galerija) menininkas sąmoningai pakartoja simbolinio vandalizmo aktą, purškiamais dažais ištrindamas Ukrainos rašytojų ir moterų rašytojų atvaizdus. Šiuo poelgiu Dostlievas išreiškia skausmingą nebuvimą tų, kurie dėl imperinės propagandos buvo atstumti ir ištrinti iš kolektyvinės sąmonės. Propagandistai žinojo, kad kultūrinė tradicija vaidina lemiamą vaidmenį kuriant ir integruojant tautinį identitetą. Karas vaizdžiai parodo konfliktų, kylančių dėl pagarbos įvairovei ir kitoniškumui trūkumo, pasekmes. Tokio požiūrio priešingybė yra pluriuniversalizmas, skatinantis vienodą skirtingų tikrovės matymų pripažinimą. Menininkė Marija Griniuk savo instaliacijoje „Toward the pluriversal common ground“ (liet. Bendro pluriuniversalizmo link) kalba apie šią sąvoką tiesiogiai. Komentuodama savo kūrinį ji pasisako už kelių „pasaulių“ sambūvį, kartu pasisakydama už įvairovės vienybę ir taikų buvimą drauge, kuris gali nugalėti priešpriešos ir susiskaldymo politiką. Paroda „Niekieno žemė“ atskleidė termino „migracija“ ekspansyvų pobūdį, apimančią ne tik įvairių veiksmų nulemtą žmonių judėjimą į naujas vietas, bet taip pat ir įvairių gyvūnų organizmų judėjimą bei besikeičiantį pasiskirstymą ne antropocentriname kontekste. Toks išsamus temos tyrinėjimas atskleidžia įvairius žmogaus sąveikos su

NIEKIENO ŽEMĖ - ŽEMĖ VISIEMS

kitais asmenimis, bendruomenėmis ir nežmogiška sfera aspektus. Mes sugyvename socialiai kaip įvairių kultūrų atstovai, o biologiškai taip pat funkcionuojame kaip simbiotai kitiems organizmams ir būtybėms. Šių tarpusavyje susijusių sistemų sudėtingumą perteikė tokie mįslingi ir konceptualūs kūriniai kaip Živilės Minkutės „Hang in there“ (liet. Laikykis), Kristín Reynisdóttir „Balance 2“ (liet. Balansas 2) ir Páll Haukur Björnssono „A whole and its things“ (liet. Visuma ir jos dalykai). Šie kūriniai sugretino organinius ir sintetinius elementus, konstruodami vaizdus, sudarytus iš mažesnių struktūrų. Jie įkūnijo norą išlaikyti vientisumą, nepaisant sudėtingos visos sistemos prigimties ir nesaugios pusiausvyros. Šiais moderniais, dinamiškai kintančiais laikais, paroda pabrėžė būtinybę iš naujo apibrėžti santykius įvairiais lygmenimis – tarp individų, visuomenės, žmonių ir ekosistemos. Pirmas ir esminis žingsnis šioje kelionėje – tai Žemės kaip kažkieno kito (netiesiogiai žmogaus) nuosavybės suvokimo permąstymas. Sąvoka „niekieno žemė“, iš pradžių sieta su kariniais kontekstais, buvo įtraukta į kontempliacijų sferą apie mūsų visų namus – žemės planetą.

Tomasz S. Markiewka (filosofas).

A

r yra koks nors politinis pagrindas, bendras visam pasauliui, vienijantis tokias skirtingas šalis kaip Lenkija, Japonija, Naujoji Zelandija ar Pietų Afrika? Šį kriterijų atitinka tik vienas dalykas – sistema, kurią vadiname kapitalizmu. Viena iš ypač branginamų šios sistemos bruožų yra nuosavybė. Nors „branginama“ gal kiek per silpnas žodis. Pasitaiko akimirku, kai „apsėdimas“ atrodo tinkamesnis žodis. Pažangioje kapitalizmo versijoje beveik viskas turi kažkam priklausyti; kiekvienas produktas, kiekvienas žemės lopinėlis ir kiekviena gamtos turtų dalis. Kai kurios šalys netgi bandė privatizuoti prieigą prie vandens. Tai senųjų kolonijinių jėgų – Ispanijos, Prancūzijos ar Didžiosios Britanijos, vietų, iš kurių jis kilo, palikimas. Pasiekusios Naująjį pasaulį, jos ėmėsi misijos reikalauti ten esančios žemės nuosavybės. Vietiniams tokia praktika buvo nežinoma. Kiekviena gentis paprastai turėjo savo teritoriją – ten gyveno ar medžiojo, bet didžiuliai žemės plotai nepriklausė niekam, tad savotiškai priklausė visiems. Būtent Europos kolonistai sukūrė visą teisinį ir karinį aparatą, kad tiksliai padalintų ištisus žemynus į fragmentus, kurie visada buvo „kažkieno nuosavybė“. Praėjus keliems šimtmečiams mes, gyvenantys kapitalistinėse valstybėse, ribas tarp „mano“ ir „ne mano“ laikome savaime suprantamu dalyku. Mums yra likę tik lopinėliai to, ką laikome „bendru“. Diskusijose apie migraciją esame linkę įsivaizduoti numatytą kapitalistinį foną. Kažkas migruoja iš „savo“ vietos į „nieko nors kito“ vietą. Mūsų protėviams, medžiotojams ir rinkėjams, migracija buvo įprastas gyvenimo būdas kol prieš maždaug dešimt tūkstančių metų nesusikūrė pirmosios agrarinės bendruomenės. Veikiausiai jų patirtis buvo visai nepanaši į mūsų, nes jie nemigravo iš „savo“ žemės į „kieno nors kito“ žemę. Visa žemė – visa planeta – buvo „niekieno žemė“ ir „žemė visiems.“ Taip pat augalams ir gyvūnams. Aplinkos krizė (tai nėra klimato krizės sinonimas, nes apima ir dirvožemio bei vandens taršą cheminėmis medžiagomis) iš dalies priminė dalykus, kurie kapitalistiniame pasaulyje buvo užmiršti arba marginalizuoti. Į tai įeina nuostata, kad nėra taip lengva padalinti tai, kas yra „mūsų“ ir tai kas priklauso „kažkam kitam“. Žmonės, gyvenantys išsivysčiusiose šalyse, kur dažnai naudojami lėktuvai ir automobiliai, masiškai vartojama mėsa ir dideli kiekiai įvairiausių prekių, daro daug didesnę poveikį pasaulio temperatūrai nei žmonės, gyvenantys skurdžiausiose

valstybėse, daugiausia Afrikoje. Tačiau „mūsų“ vartojimas, vykstantis „mūsų“ pasaulio dalyje, daro įtaką klimatui, kuris nepriklauso „mums“ – tuo „dalijasi“ visi. Be to, labiausiai neigiamą globalinio atšilimo poveikį patiria Afrikos žmonės „savo“ vietoje. Kai kurie yra priversti palikti „savo“ namus ir gyventi „kažkieno kito“ namuose. Ekonomistai turi tam pavadinimą: „išoriniai veiksniai“. Pavyzdžiui, dvi šalys sudaro sutartį – keleivis ir aviakompanija – tokiu būdu padarydamos žalą trečiajai šaliai, kuri nėra susijusi su sandoriu ir su kuria niekada nebuvo tartasi. Aplinkos problemos ir augantis aplinkosauginis sąmoningumas mums atskleidžia dar vieną dalyką: mes, žmonės, galime skirtingai skirstyti ir traktuoti pasaulio fragmentus kaip „mūsų“, tačiau jie niekada nebuvo išskirtinai „mūsų“, nes niekada nebuvome vieninteliai planetos gyventojai. Gyvūnai ir augalai taip pat yra šio pasaulio dalis. Ir jie kenčia nuo mūsų veiksmų pasekmių. Visuotinis atšilimas lemia ne tik žmonių migraciją, bet ir ne žmonių persikėlimą. Daugelis gyvūnų ir augalų rūšių nebegali gyventi regionuose, kuriuose iki šiol tarpo. Pasilikant prie ekonomikos žargonu – visa ne žmonių aplinka patenka į didžiulę išorinių veiksnių kategoriją. Vykdydami vis daugiau sandorių ir išplėtę ūkinę veiklą neregėtais mastais niekada neatsiklausėme paukščių, medžių ar koralinių rifų. Tai kelia vieną akivaizdų klausimą: kur jų teisės? Ką daryti su faktu, jog žemė jiems priklauso tiek pat kiek mums? Kai kurie ekonomistai mano, kad į konkrečius gamtos elementus reikėtų žiūrėti kaip į finansinį turtą – kitaip tariant, jie turėtų būti įkainoti. Anot jų, jei Amazonės atogrąžų miškai nėra įvertinami, jie tampa nematomi mūsų ūkinei veiklai, bet jei nusprendžiame, kad jie verti tam tikros dolerių sumos, tuomet skaičiuodami turėsime į tai atsižvelgti. Šis sprendimas tik iš dalies patenkinamas. Taip, mes padidiname gamtos elementų matomumą, bet traktuojame juos kaip įprastas prekes. Galbūt laikome jas nepaprastai vertingomis, bet vis tiek tik prekėmis. Ar yra kita išeitis – kažkas, kas įgalintų mus labiau gerbti žmonių giminei nepriklausančius žemės gyventojus? Dar aštuntajame dešimtmetyje Pietų Kalifornijos universiteto teisės profesorius Christopheris Stone’as pasiūlė kitą sprendimą, kuris daugeliui skambėjo visiškai neįtikėtinais: „Aš gana rimtai siūlau suteikti teises miškams, vandenynams, upėms ir kitiems vadinamiesiems „gamtos objektams“, tai yra, visai gyvajai gamtai apskritai“, – rašė jis savo straipsnyje „Ar medžiai turėtų stovėti? Gamtos objektų teisių link“ (1972). Stone’as žinojo, kad jo pasiūlymas buvo revoliucinis ir bus laikomas absurdišku. Tačiau jis atkreipė dėmesį, kad siūlymai suteikti teisių vergams, vaikams ar moterims, savo laikui sulaukė panašių reakcijų. „Taip jau yra, kad kas kartą užsimezgas judėjimui, kuriuo siekiama iškovoti teisių kokiam nors naujam „subjektui“, pasiūlymas paprastai nuskamba keistai, bauginančiai ar juokingai“, – rašė Stone’as. „Iš dalies taip yra dėl to, kad jam dar neįgavus teisių, mes – tie kurie tuo metu jau turi teises – matome jį tik kaip daiktą, skirtą mūsų naudojimui.“ Praėjus penkiasdešimčiai metų po Stone’o straipsnio, tai, kas kadaise atrodė fantazija, kai kuriuose pasaulio regionuose tampa realybe. 2017 m. Vanganujo upei Naujojoje Zelandijoje buvo suteiktas teisinis statusas. Gerardas Albertas, vienas iš kampanijos dalyvių, paaiškino: „Stengėmės suderinti įstatymus, kad visi kiti suprastų, jog mūsų manymu, užuot naudojus tradicinį modelį, pagal kurį pastaruosius šimtą metų apie upę mąstėme iš nuosavybės ir valdymo perspektyvos, teisingiausia būtų upę traktuoti kaip gyvą būtybę.“

Žvelgiant iš filosofinės perspektyvos kyla klausimas, ar aplinką traktuosime kaip dalyką, kuriuo žmonės gali laisvai manipuliuoti ir juo naudotis, ar kaip neatsiejamą mūsų pasaulio dalį, kuri nusipelno pagarbos? Turėtume nustoti kalbėti apie visuomenes, sudarytas iš žmonių, ir pradėti kalbėti apie bendruomenes, sudarytas iš žmonių ir ne žmonių, kaip reikalauja prancūzų sociologas ir filosofas Bruno Latour. Mūsų mąstymas ir vaizduotė turi keistis, o seni įpročiai griežtai ir dualistiškai skirti žmones nuo ne žmonių – išnykti. Čia, kaip dažnai nutinka, pirmąją

menininkai. Prieš daugelį metų filosofas Andrew Pickeringas rašė, kad būtent menas įkvepia kitokiam požiūriui į žmonių ir ne žmonių santykius. Viena iš savo tekstų jis aptaria olandų tapytojo Willemo de Kooningo kūrybą, kurio „ištepotos drobės“, pilnos „spalvų sukurių“, neturinčios tikslų ribų tarp tam tikrų elementų ir demonstruojančios autoriaus kontrolės trūkumą, atskleidžia „tankų, įkūnytą, materialų ryšį su pasauliu“. Iš tikrųjų „de Kooning paveikslas yra tarsi bendras žmogaus ir ne žmogaus produktas <...> galima sakyti, kad de Kooningas buvo šios decentruotos produkcijos tiek aktyvus, tiek pasyvus autorius ir atradėjas.“ Jei norime pakeisti savo mąstymą iš kapitalistinio, kuris viską mato, kaip kažkieno (greičiausiai žmogaus) „nuosavybę“, į ekologinį, kuris skelbia Žemę „niekieno žeme“ (ji priklauso visiems), mums reikia tokių meninių įkvėpimų – intervencijų, kurios padėtų išbristi iš rutinos, užkluptų netikėtai ir priverstų permąstyti savo požiūrį. Jie mums primins, kad turime ir toliau tartis dėl savo bendruomenių formos. Antropologas Davidas Graeberis kartą iškėlė tezę, kad revoliucionierius, kurie stengiasi, kad pasaulis taptų geresne vieta gyventi, ir menininkus sieja glaudūs ryšiai. Abu šie žmonių tipai turi tą patį šūkį: „Visa valdžia vaizduotei!“

3

LIETUVA

Rezidencija Lietuvoje, 2022 09 05 - 09 15, Palanga. Nuotrauka: Andrius Grigalaitis

Tomas Andrijauskas
Andrius Grigalaitis
Marija Griniuk
Solveiga Gutaute
Živilė Minkutė
Julija Pociūtė

PROJEKTAS LIETUVOJE

1 rezidencija

- **Palangos menininkų namai**, Palanga, Lietuva, 2022-09-05 – 16
- 18 meno kūrinių, sukurtų rezidencijos metu. 18 meno kūrinių (paveikslų, instaliacijų, įvietintų instaliacijų, objektų, videomeno, objektų, fotografijų serijų) pristatyta Palangos menininkų namų studijoje ir tarptautinėje grupinėje parodoje Vilniuje, galerijoje „Arka“.
- **Rezidencijoje dalyvauja 18 menininkų:**
- Andrii Dostliev, Sylwia Górak, Maciej Kwietnicki, Ala Savaševič, Wiola Ujazdowska, Joanna Małecka, Páll Haukur Björnsson, Sindri Leifsson, Pétur Magnússon, Anna Sigríður Sigurjónsdóttir, Ragnhildur von Weisshappel, Kristín Reynisdóttir, Tomas Andrijauskas, Andrius Grigalaitis, Marija Griniuk, Solveiga Gutautė, Živilė Minkutė, Julija Pociūtė (18).
- **3 rezidentūroje dalyvaujantys mokslininkai:** klimato ekologas Justas Kažys, antropologė Anna Wojtyńska, biologas Giedrius Vaidilavičius.

1 paroda – 3 vietos:

- 1) Grupinė paroda „[up]rooting“, galerija Arka, Vilnius, 2022-12-16 – 2023-01-18;
- 2) Projekto dokumentinė paroda „Common ground“ Lietuvos dailininkų sąjungos projektų erdvėje, Vilnius 2022-12-16 – 31;
- 3) Projekto meninio tyrimo vaizdo įrašo paroda Palangos menininkų namuose, Palanga, 2022.

Seminaras

- Pirmas seminaras: Palangos menininkų namų studijos seminaras / meniniai pokalbiai ir diskusijos / 2022-09-11
- LT – seminaras apie tarpkultūrinį dialogą ir kultūrinę įvairovę:
- Tarpdisciplininis seminaras apie kultūrų dialogą ir kultūrų įvairovę „Common ground. Common roots“. Moderatorė: dr. Skaidra Trilupaitytė, in Vino erdvė, Vilnius, Lietuva, 2022-12-16.
- Visi partneriai pristatė projektą (Eglė Ganda Bogdaniienė, Paulina Kuhn, Anna Eyjolfsdottir). Vienas pranešėjas (Stsiapan Stureika) ir vienas mokslininkas (dr. Tadas Šarūnas) buvo pakviesti pasidalyti akademiko nuomone apie migracijos problemas Europoje.
- Vienas kvietinis pranešėjas: meno sociologė dr. Skaidra Trilupaitytė.
- Seminare dalyvauja 50 žmonių.

Dešimt lydinčių renginių (pvz., ekskursijos, dirbtuvės, susitikimai):

1. Specialios ekskursijos su kuratoriais į Palangos dailės muziejus: Antano Mončio bei „Anapilio“ / 2022-09-07.
2. Edukacinė programa su skulptoriumi ir vietiniu gyventoju Linu Zulkumi bei Palangos bendruomenėmis. Į programą įėjo edukacinė pirties patirtis / 2022-09-07.
3. Pažintinė kelionė į Nidą Kuršių nerijoje, Lietuvoje. Lankymasis Nidos meno kolonijoje, susitikimas su menininkais ir bendruomene. Grupinis pasivaikščiavimas (menininkų žygis) – Parnidžio kopa – miesto centras – T. Mano namas – pajūris. Apsilankymas Nidos meno kolonijoje esančioje parodoje / 2022-09-08.
4. Dalyvaujamas žygis pėsčiomis su klimatologu Justu Kažiu ir jo garso suvokimo dirbtuvės Palangos apylinkėse / 2022-09-09
5. Ekskursija į Šiaulius. Kryžių kalno lankymas, vietinės gastronomijos paveldo degustacija, Šiaulių savivaldybės galerijos lankymas ir dalyvavimas parodos atidarymo renginiuose, ekskursija su gidu Šiaulių fotografijos galerijoje / 2022-09-10.
6. Pasivaikščiavimas po gamtą su biologu Giedriumi Vaidilavičiumi / 2022-09-12.
7. Dirbtuvės ir meniniai susitikimai Palangos menininkų namuose su Europos humanitarinio universiteto (EHU) studentais. Buvo kalbama apie projektų temas ir migracijos bei integracijos klausimus / 2021-09-20 – 26 d.
8. Diskusija projekto klausimais ir EHU studentų seminarų rezultatų pristatymas / 2021-10-20.
9. Lietuvos menininkų bendruomenės ir projekto menininkų susitikimas Vilniuje / 2022-12-15.
10. Susitikimas Lietuvos dailininkų sąjungos galerijoje „Klaipėdos galerija“, parodos lankymas / 2022-09-08.

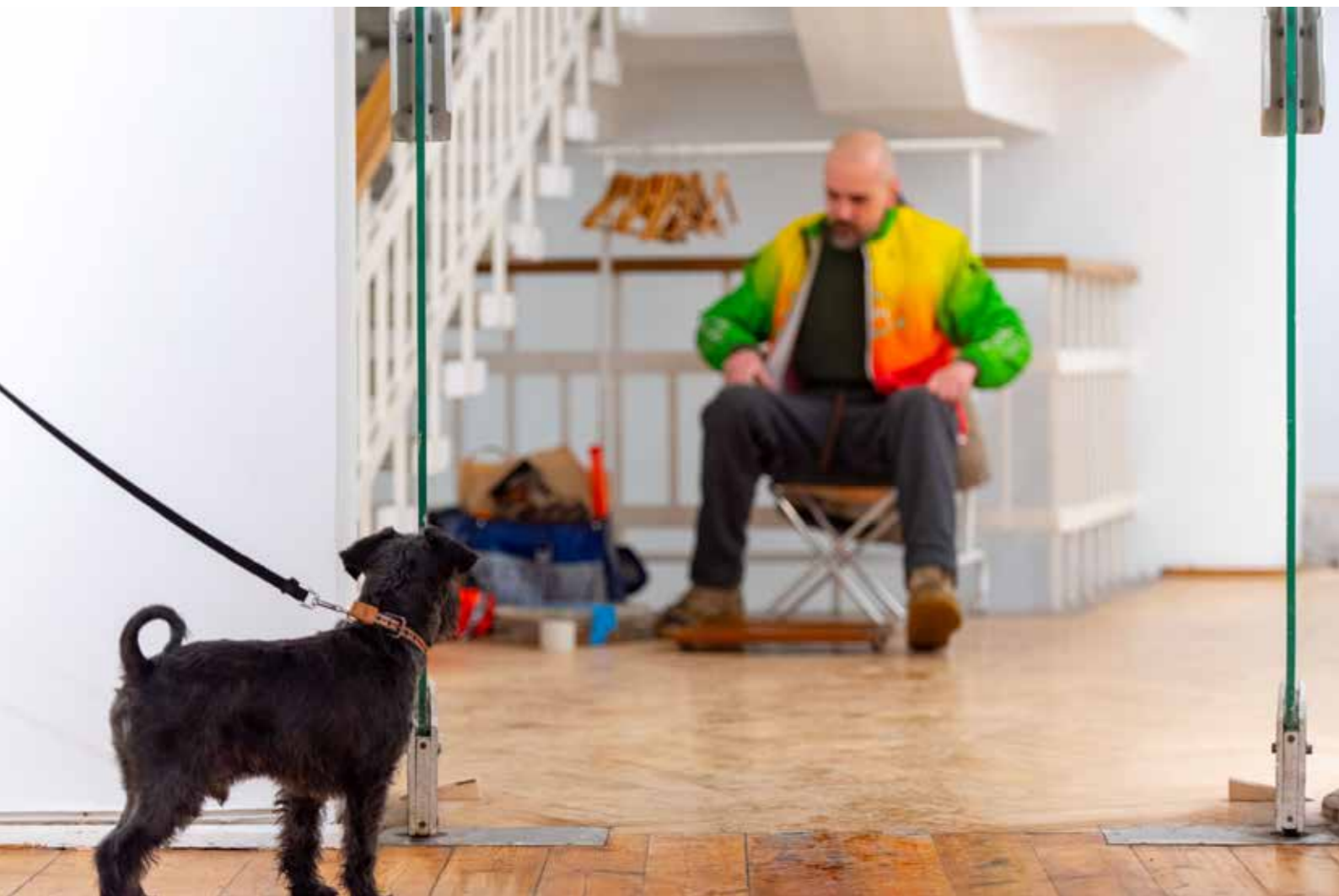

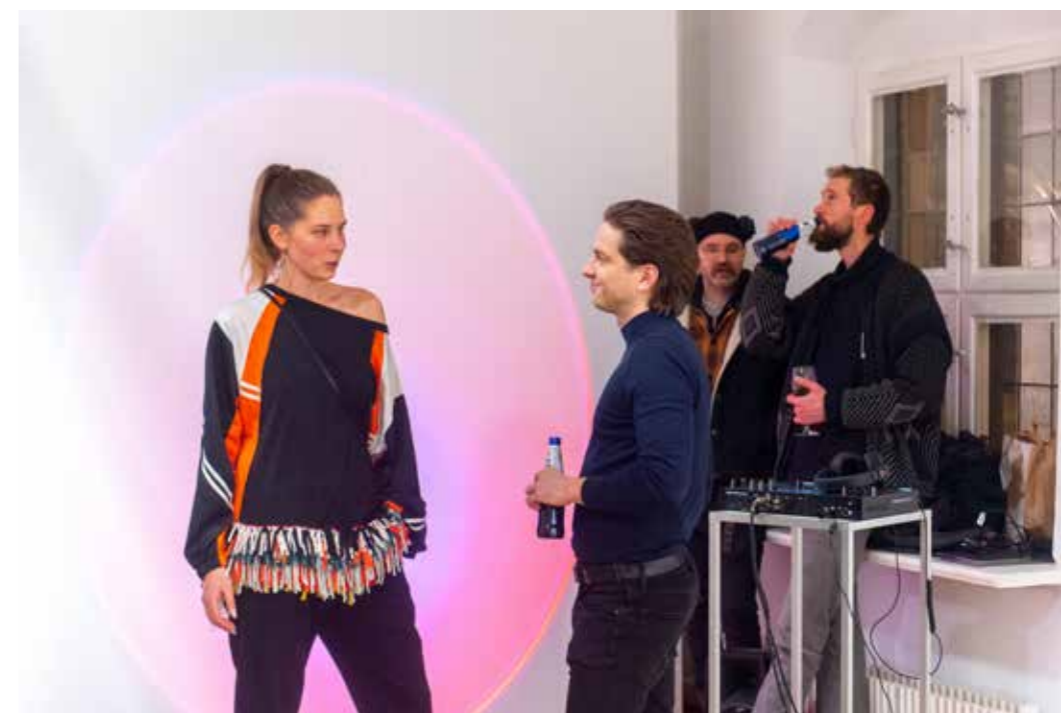

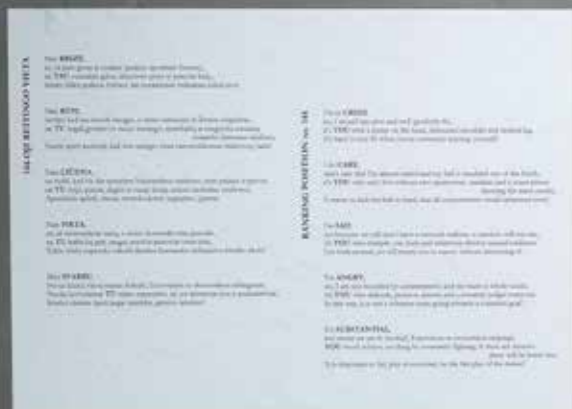

„144-0JI REITINGO VIETA“ (2021)

Justas Kažys

Man **KRIZĖ**,
ne, aš pats gyvas ir sveikas (puikios sportinės formos),
tai **TAU** sutrenkta galva, išnarintas petys ir patemta koja,
Sunku išlikti puikios formos, kai nuolatinais veiksmais žaloji save!

Man **RŪPI**,
nerūpi, kad esu beveik nuogas, o mano kamuolys iš Žemės sulipdytas,
tai **TU** negali gyventi be naujo treningo, sportbačių ir rungtynių rezultatą rodančio išmanaus telefono,
Norisi spirti kamuolį, kad nuo smūgio visas vartotojiškumas išlakstyti į šalis!

Man **LIŪDNA**,
ne todėl, kad vis dar neturime Nacionalinio stadiono, man pakaks ir pievos,
tai **TU** trypi, pjauni, degini ir visai kitaip naikini natūralius stadionus,
Apsidairyk aplink, menas neniokodamas sugrąžins į gamtą!

Man **PIKTA**,
ne, aš nesuvaržytas saitų, o mano komanda visas pasaulis,
tai **TU** kažin ką gini, saugai, puoli ir pastoviai visus teisi,
Tokių būdų nepavyks sukurti darnios komandos siekiančios bendro tikslo!

Man **SVARBU**,
Ne tai kurioj vietoj esame futbolo, Eurovizijos ar ekonomikos reitinguose,
Nuolat kovodamas **TU** nieko nepasieksi, jei yra laimėtojai bus ir pralaimėtojai,
Svarbu visiems žaisti pagal taisykles, gamtos taisykles!

About football. The game could be fun I think it was invented for this particular purpose. However, football has changed, like all other parts of our consumer-based society. Now football has become a manifestation of politics, power, and dominance. FIFA organization is an example of why the game (the world) is no longer fun. The title of the poem refers to the position of the Lithuanian national football team in FIFA rankings (last time it was 146 position, 6 April 2023). The poem speaks in the words (thoughts, maybe) of the painting's protagonist. The position is not important: "...if there are winners there will be losers too..."

"There are more important things in life than winning or losing a game." – Lionel Messi

About nature. When I saw this tribal-looking "crucifix" I thought he represents the whole of nature. There was no separation between humans and others. He does not bother to be naked, he is not afraid to be dirty, he invites everyone to be a part of it. On the other hand, he looks angry and a little bit aggressive that humans overexploited the whole planet and pushed nature to the very limits. For those that we usually name as progressive, intellectual homo sapience he could look like the primal one. However, for me, he represents nature as it is: pure and sacred. I can read from him: why do we keep "destroying natural stadiums"?

"Everything I know about morality and the obligations of men, I owe it to football." – Albert Camus

About both. Is nature playing football? Yes, I think, it is the most Fair Play that we can imagine. And this poem is not about desperation, even though it gives negative thoughts about our attitude towards the world, it is about finding a way to connectivity between everyone and everything and about becoming "a team going towards a common goal" (ground). This is an open question for everyone: are you ready "to kick the ball so hard, that all the consumerism will be splattered up"? Because nature is always ready to play together with us.

"You can't score a goal if you don't take a shot." – Johan Cruijff

APIE ŽMOGAUS KOMFORTO, RYŠIO SU GAMTA IR KLIMATO KRIZĖS RYŠĮ

Justas Kažys (klimatologas)

Pagal Maslow (1943) poreikių piramidę, fiziologiniai ir saugumo poreikiai yra pagrindiniai. Fiziologinius poreikius sudaro: oras, šiluma, drabužiai, higiena, šviesa, vanduo, šlapinimasis, maistas, tuštinimasis, pastogė ir miegas. Tik juos įgyvendinę galime siekti kitų (susijusių su idėjų realizavimu), įskaitant meninę įtrauktį ir kūrybiškumą, ryšį su gamta ir aplinka, socialinę savirealizaciją, komunikaciją, ir t.t. Vidutiniškai Europiečiai praleidžia devyniasdešimt procentų savo laiko viduje (Kakoulli et al. 2022). Žmogaus fiziologinio komforto požiūriu patalpų aplinka turėtų užtikrinti šiluminį, vizualinį, akustinį ir kvėpavimo komfortą (Song et al. 2019). Visi šie kriterijai kartu vadinami patalpų aplinkos kokybe. Žmogaus komforto suvokimas yra sudėtingas dalykas, kuris priklauso ir nuo aplinkos veiksnių, ir nuo asmeninių atskirų gyventojų savybių (Song ir kt., 2019). Ryšys tarp patalpų aplinkos kokybės ir gyventojų gerovės bei patalpų aplinkos kokybės skirtumai yra gana sudėtingi (Al horr et al. 2016). Patalpų aplinkos kokybė turi įtakos ne tik komfortui, bet ir gerovei, sveikatai bei produktyvumui (Kakoulli ir kt., 2022). Nors optimalus komfortas yra subjektyvus, o jo pasiekimo kriterijai skiriasi priklausomai nuo žmogaus ir kultūros, visi šie kriterijai yra tarpusavyje susiję ir turi bendrą pagrindinių aplinkos veiksnių (Fantozzi ir Rocca 2020).

The relation of IEQ criteria to human comfort (based on Fantozzi & Rocca 2020)

Naujausi tyrimai apima penktąjį komponentą – biofilinį komfortą. Biofilija reiškia mūsų įgimtą polinkį megzti ryšį su mus supančia gamta ir yra labiau susijusi su psichine sveikata. Psichologai Rachel ir Stephen Kaplan (1989) pasiūlė teoriją, kad gamta gali padėti susigrąžinti dėmesį patyrus psichinį nuovargį. Kaplano teorija, žinoma kaip biofilijos hipotezė, teigia, kad žmonių polinkis sutelkti dėmesį į gamtą ir jungtis prie jos yra genetinis. Tačiau ekologiškų pastatų projektai automatiškai negarantuoja, kad suprojektuotas pastatas bus patogus ir užtikrins gyventojų gerovę (Al horr et al. 2016). Kylanti temperatūra paveiks milijardus žmonių visame pasaulyje ir jie bus išstumti iš savo šiluminio komforto zonų (Xu et al. 2020). Vidutinio klimato regionuose padidinama pastatų šilumos izoliacija, siekiant sumažinti šildymo poreikį (šaltuoju periodu). Tai gali žymiai sumažinti žmogaus šiluminį komfortą vasaros laikotarpiu (Ferdyn–Grygierek ir kt., 2021). Todėl klimato kaitos poreikiai vis efektyvesniems pastatams paskatino ieškoti naujų strategijų kaip sumažinti energijos suvartojimą ir poveikį aplinkai. Populiarija komforto modeliavimo metodai, pagrįsti lengvai prieinamomis žmogaus sukurtos aplinkos skaitmeninio modeliavimo priemonėmis (Fantozzi & Rocca 2020). Be to, biofilinis dizainas yra glaudžiai susijęs su klimato kaitos švelninimu ir prisitaikymu prie jo urbanizuotose vietovėse (Afrika ir kt., 2019). Pagrindinė tyrimo idėja ir metodas bei mano hipotezė buvo ta, kad žmonės, kurie patiria tinkamas patalpų aplinkos kokybės sąlygas ir jaučiasi patogiai bei saugiai savo gyvenamojoje ir darbo vietoje, geba labiau pasirūpinti savimi, yra labiau susiję su gamta ir jiems labiau rūpi jas liečiančios problemos. Tai remiasi Maslow poreikių hierarchija (1943), anot kurios, pirmiausia žmonės turi patenkinti savo bazinius poreikius ir tik tada įgaus galimybę ir įkvėpimą saviraiškai, kūrybai, atjautai ir pan. Todėl nusprendžiau pakalbinti kelis „Common ground“ projekto dalyvius. Uždaviau klausimus apie individualaus (fiziologinio) komforto ir patalpų aplinkos kokybės svarbą kasdieniame gyvenime, asmeninį ryšį su gamta bei gamtosaugos krizių ir klimato kaitos svarbą (pvz., kaip menininkui). Patys pirmieji interviu buvo imti Palangoje 2021 m. rugsėjį, priešprojektinėse „Common ground“ dirbtuvėse su Vilniuje esančio Europos humanitarinio universiteto studentais. Tai buvo puiki proga susitikti, pasikalbėti ir pasidalyti idėjomis su Baltarusijos ir Rusijos studentais. Likusieji interviu buvo paimti Reikjavike (Islandija) 2021 m. gruodį per pirmąją mūsų projekto rezidenciją. Tai buvo puiki proga asmeniškai pabendrauti su mūsų komandos nariais ir geriau juos pažinti. Iš viso teko paimti dvidešimt tris interviu iš skirtingų projekte dalyvavusių šalių atstovų. Visi interviu buvo įrašyti naudojant HDD Ever kamerą (modelis GZ-MG155E, JVC). Didžiąją dalį interviu bandžiau užfiksuoti filmuodamas (12), tačiau kai kurių interviu metu buvo įrašomas tik balsas (11). „Common ground“ rezidencijos Torunėje metu 2022 m. gegužės mėnesį buvo atliktas nedidelis eksperimentas – „ClimateFresk“ dirbtuvės su menininkais. „ClimateFresk“ yra galinga priemonė, teikianti kokybišką švietimą klimato klausimais. Ji siūlo bendradarbiavimu besiremiantį žaidimą, turintį keturiasdešimt dvejais kortas, kurias reikia išdėstyti tinkama seka, norint suprasti klimato kaitos procesą (Fiore, 2022). Dirbtuvių metu matavau aplinkos parametrus: pasaulinio (veikiančio) vidutinio klimato bei oro drėgmę. Naudojau Heat Stress matuoklį (modelis HT30, Extech instruments). Mūsų kambaryje buvo gana šilta, gal kiek per šilta mūsų veiklai. Visi kiti vidaus aplinkos kokybės parametrai, tokie kaip triukšmas, apšvietimas ir oro kokybė, atitiko standartus.

Proceso metu kelių dalyvių paprašiau pasidalinti įspūdžiais apie jaučiamą temperatūrą ir šiluminį komfortą užsiėmimo metu. Dalyvių temperatūros suvokimas buvo labai tikslus. Atsakymuose minėta temperatūra siekė nuo 22 iki 24 laipsnių pagal Celsijų. Jie sakė, kad buvo šilta, bet tokia temperatūra jiems tiko. Tik vienas dalyvis(ė) sakė, kad temperatūra siekė 28 laipsnius pagal Celsijų, nes jai / jam patalpoje buvo karšta. Dažniausiai užsiimant kokia nors veikla susilpnėja fiziologinio komforto poreikis: nors buvo per šilta, dėmesys buvo nukreiptas į kūrybinį procesą. Anot McGilchrist (2012), ontologinis dėmesio statusas eina prieš kognityvines funkcijas.

Common ground dalyviai ClimateFresk kūrybinėse dirbtuvėse, Torunė, 2022 m. gegužė (nuotr. Kristin Reynisdóttir & Paulina Kuhn)

Time of the measurement (AM)	Air temperature, °C	Global temperature, °C	Air humidity, %
9:05 (the beginning)	24.4	24.7	42
9:30	23.2	22.9	44
9:45	23.5	22.9	45
10:00	23.6	23.4	46
10:30 (the end)	23.7	23.5	46

„Žinoma, tai svarbu“ buvo pagrindinis atsakymas į klausimą apie asmeninį (fizinį) komfortą, nes mes egzistuojame fiziniame pasaulyje, o jo jutimas daro mus žmonėmis. Tačiau dažniausiai tai priimame kaip natūralią, jau egzistuojančią būseną ir nekreipiame dėmesio į šiluminę ir oro kokybę, akustinę ir vizualinę aplinką, kai ji atitinka normas. Tačiau, kai komforto ribos yra peržengiamos, aplinka vis labiau ima žmogų trikdyti. Man patiko vieno iš mūsų mintis / pasiūlymas, kad galėtume daugiau susitelkti ir suprasti komfortą, ir tai galėtų mus labiau susieti su aplinka. Net Aristotelis, remdamasis dėmesiu, tyrinėjo bendrus fiziologinių procesų aspektus (Fiecconi 2021). „Fizinė savijauta yra kaip priklausomybė“, – teigia Alexandra R. Kitas svarbus aspektas, išryškėjęs interviu metu, buvo tai, kad komfortas yra susijęs ne tik su tavimi, bet ir su kito patogumu: žmonių, gamtos ir net negyvų objektų (sofos, ant kurios sėdi). Apskritai komforto svarbą būtų galima suprasti labai individualiai ir tai labai sunku pakeisti, kai esame pripratę prie tam tiko lygio. Šiuo metu mes esame tikrai per daug susitelkę į komfortą. Gal reikėtų juo rūpintis mažiau?

Interviu Palangoje, 2021 m. rugsėjis, Reikjavike, 2021 m. gruodis (kamos vaizdai – Justas Kazys)

„Galėčiau gyventi be komforto, bet be gamtos – ne“, – teigė Nadežda. Nenuostabu, kad gamta buvo vienas didžiausių stimulų, atsakingų už asmeninį komfortą. Žmonėms tikrai reikia gamtos, kad galėtų atsipalaiduoti, nurimti ir papildyti energijos išteklius. Gamtos gebėjimas būti psichologinio ir emocinio komforto šaltiniu ir tuo pačiu užtikrinti fizinį komfortą yra neįtikėtinas. Ir atrodo, kad su amžiumi ta svarba tik auga.

„Gera būti savo komforto zonoje, bet svarbiausia, yra ją vis labiau plėsti“, – sakė Ragga. Pastebėjau, kad komforto būseną gali būti puikus metas veikti, nes pagrindiniai poreikiai jau yra patenkinti, todėl galima eiti prie kūrybiškumo, užuojautos ir pan. Tačiau kai kurie atsakymai leido išgirsti kitokią nuomonę: esi priverstas veikti tik tada, kai atsiduri už savo komforto zonos ribų (asmeniniu pasirinkimu ar dėl aplinkybių). Manau, kad tiesa slypi kažkur per vidurį. Svarbiausia – nesustingti arba nepersistengti, o lėtai tyrinėti ir plėsti savo fizinio komforto ribas. Ryšys su gamta, kaip jau pastebėjome anksčiau, suteikia mums paguodą. Bet kaip yra su asmeniniu ryšiu su gamta ir jos suvokimu? Vėlgį, tai atrodo labai individualu. Ar esame susiję, ar tik galvojame, kad esame? Viena vertus, akivaizdu, kad ryšys egzistuoja visur ir su viskuo. Miestai pilni šiukšlių, triukšmo ir užteršto oro nebėra patrauklūs, todėl ieškome prieglobsčio ir poilsio gamtoje. Kita vertus, mus sieja gana nedaug dalykų. Paprastai išsirenkame mums labiausiai tinkančius gamtos aspektus, tačiau didesnis vaizdas lieka paslėptas. Man patinka Wamslerio ir kt. (2017) mintis, kad sąmoningumas gali būti būdas pasiekti ryšį su gamta abiem masteliais: individualiu ir pasauliniu. „Viskas yra susiję. Esame viena gyvybės forma“, – teigia Maciekas. Neretai ryšys buvo pasiekiamas per praeities atspindžius ir vaikystės prisiminimus, kuriuose matomi tėvų namai, sodas, miškas ir vietiniai kraštovaizdžiai.

Atrodo, kad šio ryšio šaknys buvo stipriai susijusios su jaukiomis ir saugiomis vietomis. Gamta tampa labai lokalizuota ir matoma gana siaurai. Tačiau to gali pakakti, kad visą likusį gyvenimą žmogus vertintų gamtą su augančiu susidomėjimu ir jautų ryšį su ja.

„Net paprasta mintis apie parką su asfaltuotu taku vietoje žemės. Visos šios smulkmenos jau šį bei tą reiškia“, – sako Julija. Atrodo, kad gamta yra tik tai, kas gražu ir patogu. Bendraudamas ir imdamas interviu iš „Common ground“ menininkų islandų pajutau, kad jų gamtos suvokimas ir pagarba jai yra kitoks; jų požiūris į šį klausimą yra platesnis. Tačiau, kai kuriems asmenims, mūsų vizito Islandijoje (ar ankstesnių vizitų kitose šalyse) metu, gamtos suvokimas pasikeitė. Tai leido pažvelgti į gamtą ir ją suprasti kitaip. (Su Marija aptarėme, kad tai galėtų išsivystyti į platesnį tyrimą, bet tai kol kas neįvyko). O pokytis gali būti ir labai didelis, pavyzdžiui, štai ką išgirdau kalbėdamas su Wiola. Ji pasakojo, kad jos ryšys su gamta buvo stiprus nuo vaikystės, tačiau daugiausia susijęs su gyvąja gamta, tokia kaip gyvūnai ir augalai. Ji visada jautė, lyg gamtą kontroliuotų. Islandija leido pamatyti kitą pusę – negyvą gamtą (akmenis, vulkanus ir orą), kurių suvaldyti neįmanoma.

„Gamta labiau veikia mano mąstymą. Aš nedirbu su gamta; gamta dirba su manimi“, – teigia Pétur. Ko mums trūksta, kad galėtume užmegzti glaudesnę ryšį su gamta? Prisirinkau įvairių minčių. Kartais reikia tiesiog paklausti, nes žmonės yra malonūs ir neatsisako padėti. Be to, žmonės turėtų to norėti ir siekti, kitaip nieko nebus. Ir šį norą būtų galima pasiekti ugdant gebėjimą pažinti ir daugiau išmokyti apie santykių ir gamtos svarbą apskritai. Nenuostabu, kad kai kurie mato meną kaip galimybę priartėti prie gamtos. Meno kūriniai, kurie nebūtinai turi būti susiję su gamta, sužadina

juslinį aplinkos suvokimą. Labai vertinu tokį požiūrį. Klimato krizė ir bendras pagrindas man patinka, kaip tęstinė mintis – būtina suprasti, kad šioje planetoje nesame vieni, o kai kurios rūšys tose pat vietovėse gyvena kur kas ilgiau nei mes. Tai man priminė vieną mažą žingsnelį (ilustruojantį žmonijos istoriją), kuris prilyginamas 4,6 kilometrų ėjimui pėsčiomis (kas iliustruoja visą Žemės istoriją). Tai išbandėme su „Common ground“ grupe naudodami „Deep Time Walk“ programėlę rezidencijos Palangoje metu 2022 m. rugsėjį.

„Tai labai nesąžininga. Mes čia esame labai trumpai palyginti su gyvūnais, kurie čia gyvena šimtus metų“, – sako Anna Sigga. Kaip sužinojau iš interviu, per pastaruosius du šimtus metų žmonės per daug priprato prie komforto ir technologinės pažangos. Gamta turėtų būti arčiau mūsų ir ją pasiekti būtų galima ugdant savimonę. Priešingu atveju per 50 metų galime prarasti žmogaus klimato nišą (Xu et al. 2020). Aplinką tausojančios technologijos galėtų būti gera priemonė, bet pirmiausia turime išsiklausyti į žmones – jie gali parodyti mums, kaip elgtis.

„Kraštovaizdis visiškai pasikeitė. Norėčiau, kad žmonės suprastų šią problemą“, – sako Sylwia. Iš interviu paaiškėjo, kad dabartinė aplinkosaugos situacija mus liūdina, mes jos gėdijamės ir dėl jos nerimaujame. Ji tapo labai pavojinga ir mus gąsdina. Paradoksalu, bet šis pavojus dažniausiai kyla iš žmonių. Kilusios mintys buvo apie tai, kad žmonėms reikia kažkokio postūmio, kurį galima būtų pasiekti parodant kiek gamta ir žalios erdvės gali mums atnešti naudos. Prisimenant Wiolos žodžius: mums reikia kovingų, bet empatiškų žmonių. „Tai mane liūdina. Jei ne mūsų ego, gyventume kitokiame pasaulyje“, – sako Živilė. Išgirdus žmonių pasisakymus man ir pačiam pasirodė keista, kad net ir tokioje mažoje bendruomenėje, kaip „Common ground“, neturime bendro pagrindo. Pagrindas atrodė, kur kas takesnis (nestabilus ir nuolat besikeičiantis). Taip jautėmės rezidencijų metu ir per susitikimus. Buvome tik mažas pasaulio situacijos, kur viskas remiasi politiniais sprendimais, o ne žmogaus poreikiais, atspindys. Viena vertus, galėtume pasirinkti saugoti aplinką. Kita vertus, galėtume ją išnaudoti kiek panorėję. Ir vis dėlto, pajutau didžiulį mūsų komandos sąmoningumą klimato krizės klausimu. Tas sąmoningumas tapo (taps) veiksmis ir tai yra puikus „Common ground“ projekto pasiekimas.

Common Ground members in Deep Time Walk activity, Palanga, September 2022 (photos by: Paulina Kuhn)

ĮSIŠAKNYTI BENDROJE ŽEMĖJE. KELI PASTEBĖJIMAI KLAIOJANT VIS GREITĖJANČIAME PASAULYJE

Evelina Januškaitė (projekto koordinatore)

Pastaraisiais dešimtmečiais Europa patyrė didžiausių migracijos iššūkių nuo Antrojo pasaulinio karo laikų. Juos sustiprino vis ištinkančios pabėgėlių krizės bei nuožmus karas Ukrainoje, sėjantys nerimą, neužtikrintumą, namų kaip fizinės vietos trapumą. Žmogaus teisių klausimai taip pat opūs lietuviškame diskurse: įvairiomis rasėmis, tautybėmis ir kilmėmis turtėjanti Lietuvos visuomenė – dar vis darnaus socialinio vystymosi procese. Žmonijos akistatose su nenumatytais situacijomis bendruomenių ryšiai nyksta, dėl ko kyla socialinių ir kultūrinių problemų. Todėl dar prieš kelis metus prasidėjęs tarptautinio bendradarbiavimo projektas „Common Ground“ itin taikliai nuspėjo šias pribrendusias visuomenės opas ir leido aktualizuoti bei meninėmis priemonėmis svarstyti jų problematiką.

Į socialinį diskursą nukreiptos temos – migracijos iššūkiai, sąveikos tarp skirtingų kultūrų, tautinių mažumų, vietos bendruomenių integracija – išryškino savitarpio darnos poreikį, kuriant visiems palankų mikroklimatą. Ekologinių, ekonominių, aplinkos ir priverstinio persikėlimo krizių akivaizdoje, „bendra žemė“ nekantravo būti persvartoma, siekiant atspindėti neramią padėtį šiame nuolat kintančiame, vis greitėjančiame bei nestabilias tikrovės būsenas postuluojančiame pasaulyje.

Pirmoji Reikjavike surengta projekto „Common Ground“ paroda „Where is my Home?“ išklė fundamentalų klausimą apie vietos, kurioje jaučiamės kaip namie, poreikį, aktualizavo visiems bendražmogišką tapatinimosi su gyvenamąja aplinka aspektą, kai dėka laisvo ir intensyvaus judėjimo pasaulyje sąvoka „namai“ išsiplėtė. Reaguodami į didelį jų šalyje gyvenančių užsieniečių skaičių (Islandijoje, beje, didžiausia imigrantų populiacija yra lenkų tautybės, lietuvių tautybės – trečioje vietoje), šio projekto idėjos autoriai ir iniciatoriai kvestionuoja tarp buvimo *savo* ir *svetimu* „pakibusią“ būseną.

Torūnėje pristatyta paroda „No Man’s Land“ aktualizavo nūdienos pasaulyje įsitvirtinusias „mano“ ir „ne mano“ sąvokas, siekiant persvarstyti, ką šiandien reiškia „bendra“. Kalbėdamas apie migracijos sukeltą perėjimo iš *savo* į *kito* vietą, lenkų filosofas Tomasz S. Markiewka pažymėjo, kad toks pasidalijimas atsirado dėl kapitalistinio „nuosavybės“ fenomeno, kai tuo tarpu klajokliška

prigimtis nuo neatmenamų laikų leido suvokti žemę kaip niekieno ir kaip visų tuo pat metu. Gyvenant santarvėje ne tik su žmonėmis, bet ir su kitomis rūšimis.

Pratešiant pastarąsias diskusijas, galutinė projekto dalyvių grupinė paroda „[up]rooting“, vykusi galerijoje „Arka“, Vilniuje (Lietuva) kalbėjo apie persikėlimą kaip procesualų vyksmą. Apie tai, jog lokacija nebūtinai yra apibrėžiama nekintančiomis vietos koordinatėmis, o funkcionuoja veikiau kaip esamos būsenos ir patyrimo vieta. Jog tai, ką nurodo *sava vieta* yra kiekvieno autonomiška ir individuali patirtis, kuri kaskart gali būti perkeliama kitur ir vis dar nepamesti to „savasties“ pojūčio. Pasitelktas terminas *uprooting* gali reikšti ir įsivietinimą („įleisti šaknis“), ir išsivietinimą („persikelti kitur“), ir išvietinimą („privestinį iškeldinimą“), ir tuo pačiu – šių pojūčių kartojimąsi bet kurioje pasaulio vietoje.

Projekto dalis Lietuvoje buvo padalinta į dvi dalis – rezidenciją Palangoje (vyko rugsėjį) bei baigiamąją projekto parodą ir ją lydincią programą Vilniuje (vyko gruodžio–sausio mėn.). Toks formatas skyrėsi nuo kitose partnerių šalyse vykusios projekto struktūros, kai parodos buvo rengiamos iškart po rezidencijos ir tose pačiose lokacijose, tuo tarpu Lietuvoje tyrimo dalį ir vizualų jo pristatymą skyrė nemažas laiko atstumas, leidęs subrandinti meninių paieškų idėjas bei paversti jas solidžia ir didele ekspozicija. Dėl tokios savaiminės laiko distancijos, projekto kontūrai įgavo ryškesnį pavidalą – tuo pačiu tai buvo proga projekto dalyviams dar kartą susibėgti iš įvairiausių Europos kampelių.

Parodą lydėjo ir atvira diskusija-seminaras “Common Ground. Common Roots”, taip pat buvo surengta projekto dokumentuojacijos ir eksperimentinių procesų fiksacijų paroda, atidarymo metu vyko net du menininkų performansai – Sylwia Gorak (PL) vokalinis performansas bei Marijos Griniuk (LT/DK) performansas “Reflektyvus šokis su Žeme”, prie kurio įgyvendinimo prisidėjo menininkai Kaspar Aus ir Lilija Gotautaitė–Smalinskė.

Paroda kvietė pamąstyti apie vietos įsitvirtinti paieškas, apie tai, jog sąvoką „žemė“ yra ir fizinė vieta, kurią žmogus okupuoja (*Land*), ir lietuviškai sąmonei svarbus santykis su žeme, t.y. dirva, kurioje sėjama, kurioje kas nors dygsta, auga (*Ground*), ir žemė kaip žmonių planeta, kuri primena, kad kiekviena unikali gyvybės terpė yra kartu ir globalus darinys bei nuo visų bendrai priklausomas organizmas (žodis *Plantae* (lotyniškas augalų karalystės pavadinimas) yra žodžio *Planeta* anagrama!).

Parodoje „[up]rooting“ buvo pristatyti visų projekto dalyvių kūriniai – praktiškai visi buvo sukurti naujai šiai konkrečiai ekspozicinei erdvei, vystant per visą projekto laikotarpį tęstą meninį tyrimą, kartais integruojant ankstesnių parodų elementus kaip šio tęstinumo ir atsikartojimo simbolius, taip pabrėžiant klajokliškas ir nuolat ieškančias menininkų būsenas. Parodos architektūrą formavęs architektas Darius Baliukevičius eksponatus išsklaidė per 7 atskiras, tačiau erdviškai bei konceptualiai besijungiančias galerijos „Arka“ erdves. Ryšių koncepciją išryškino raudonas dialogą simbolizuojantis laidas, kuris tarsi kokia arterija pernešė komunikaciją ir išskirstė ją tarp skirtingų autorių kūrinių. Idėjai įgyvendinti inspiracija kilo iš vienos autorių – Živilės Minkutės – kūrinio „A Friend“, kuris būdamas funkcionalus elektros „dalintojas“, apjungė ir įgalino veikti kitų menininkų darbus, reikalaujančius elektros energijos. Tokios energijos „dalybos“ tiek fiziškai, tiek konceptualiai, reziumavo pagrindinius „Common Ground“ projekto atradimus – ryšius tarp žmonių, kūrybos ir pasaulio. Kūriniai parodoje nebuvo padalyti pagal šalis, o veikiau funkcionavo kaip įgalintos nuojautos, vienas su kitu nematomais saitais susijungę komunikacijos subjektai, įsivietinę konkrečiose zonose, instaliuoti skirtingomis materijomis, bet kalbantys ta pačia, tikrovę įkraunančia menine kalba.

Trumpai prisimenant lietuvišką projekto dalyvių sekciją ir iššaknijimą parodoje, Andrius Grigalaitis pristatė kolekciją nuotraukų, kuriose užfiksuotas ankstyvas rytas, kai žemę gaubia rūkas ar migla, kai žemė tik bunda ir yra pati paslaptlingiausia. Neveltui mitologijoje ir folklore ši paros dalis ženklina ribinę būseną, nežinomybę, virsmą, kai vyksta stebuklingi įvykiai, pranašaujantys transformaciją. Tyrinėdamas šias jausenas skirtingose Lietuvos, Lenkijos ir Islandijos vietovėse, Grigalaitis kūrė mistifikuotą vizualinę erdvę, fotografijomis siekdamas užfiksuoti tokias efemeriškas kismo jausenas, kurios kyla iš autonomiškos ir nepakartojamos konkrečios vietos patirties.

Marija Griniuk savo tapybos ir videodarbai bei performansu svarstė priežastis, kodėl esame linkę klajoti ir tokiu būdu kelionėse lankomas vietas paverčiame savo laikiniais namais. Dėka prie-raišumo toms laikinomis vietovėmis, mes susikuriame daugialypę ir kintančią namų sampratą, kuri kiekvienam subjektyvi ir priklauso nuo persidengiančių tikrovės patyrimų.

Solveiga Gutautė parodoje pristatė provokuojančias instaliacijas apie žmogaus ryšius ir bendravimą. Referuodama karantino metu atsiradusią žmogiškojo bendravimo ir lytėjimo stoką, menininkė dar projekto pradžioje pradėjo meninį tyrimą apie dalijimąsi savimi. Tai yra ne vien konceptualia prasme – dalintis idėjomis, atsiminimais ar mintimis – bet ir fiziniu pavidalu – pasidalinti sruoga savo tikrų plaukų. Dedikuodama darbą įkvėpimui, kuris gimsta iš santykio su kitais žmonėmis, Gutautė surinko ne tik kolegų išgyventų istorijų įrašus, bet ir jose išaugusias ir tarsi atidalintas (nukirptas) kūno dalis bei įpynė jas į savo tikrus plaukus. Tokią kasą menininkė nešiojo kone pusę metų, kol ji natūraliai išsmuko – tokia ryšiais paremtų patirčių kaupykla savaime atsiskyrė nuo idėjos autorės, tarsi primindama, kad kiekvienas individas mūsų gyvenimuose yra tik pakeleivis.

Julija Pociūtė taip pat domėjosi bendradarbiavimu kaip kūrybine patirtimi. Sukūrusi instaliaciją pavadinimu „Monuments of momental connection“, ji tyrinėjo santykį su ištirtomis ir patirtomis vietomis bei savo pačios santykiu į ją. Kurdama trapią ir neretai intuityvią distanciją tarp tikro ir dirbtinio, tarp žmogaus ir gamtos, tarp natūros ir kultūros, ji akcentavo dermę tarp socialinio ir gamtinio pasaulių, tvarumo iššūkius vis iš naujo persvarstant kaip procesų įtakoje esančią kasdienę realybę. Kitoje erdvėje eksponuotas jos videokūrinys apie medį, kurį autorė atsitiktinai pastebėjo Kauno ažuolyne, kurio drėvėje aptikusi stebuklingą knibždančių mikrokosmosą, jos kūrinyje tapusį meditatyvia, save palaikančia ir procesualiai besikuriančia gyvybės struktūra, pilna dulkėmis ar žiedadulkėmis nusėtų tinklų, liudijančių gamtos harmoniją ir žmogaus galią daryti įtaką natūraliems jos ciklams.

Tomas Andrijauskas bendros žemės koncepciją persvarstė per nenutrūkstamo keliavimo metaforą. Videodarbe matomas sparčiai kintantis kraštovaizdis, kuris skrodžia žiūrovo žvilgsnį ir neleidžia konkretizuoti, kur yra ši vieta. Užduodamas klausimą, kur ir kada mes keliaujame – ar grįžtame namo, ar vykstame nežinomais keliais, ar mes kažką paliekame, ar vykstame pas ką nors, kas mūsų laukia. Kokia yra šios kelionės kryptis? Žvelgiant pro nesibaigiantį judėjimą atstojančią langą kaip vaizdais perpildyto ekrano simbolį, negalime atsakyti, kada yra ši regima dabartis, kada prasideda ir baigiasi kelionė, tad ima rodytis, kad visas mūsų gyvenimas yra vienas nenutrūkstantis lėkimas keliais, jungiančiais *čia ir dabar* bei *ten ir tada*.

Živilė Minkutė savo kūrinį surenčia iš lankytose vietose surinktų akmenų, kurie yra tarsi laiko slinktyss ir įtrūkiai, praeities sutekėjimas į ateitį per dabartį, gyvo ir negyvo, organiško ir dirbtinio sąveika. Kiekvienas akmuo – tai buvusios tikrovės atplaiša, akumuluojanti laiko (ne)tolydumą. Živilės instaliacijoje jis kuria lengvumo įspūdį, kai sąveikoje vieni su kitais ir su aplinka, objektai įgauna balanso ir netikėtumo aspektų. Besisukantys objektai šioje instaliacijoje meta šešėlių ant kito

Živilės darbo, kurį ji sukūrė Islandijoje ir kūrinys prakeliavo visas parodas, skirtingais rakursais tapęs integralia ekspozicinės erdvės dalimi, mažu trikdžiu, sugėrusiu subjektyvias skirtingų vietovių patirtis ir jų pasirodymo būdų variacijas.

Tvarus dialogas tarp trijų valstybių menininkų, kuris buvo keltas visų pirma kaip vienas projekto tikslų, galiausiai parodė, kad pagrindinis tikslas ir pasiektas rezultatas yra ryšiai: tarp žmonių, gamtos, aplinkos, idėjų. Tai komunikacija, kurianti bendrabūvį, tai galimybė bendrauti, keliauti, diskutuoti, pažinti, patirti erdvę ir laiką. Tai vieta ne tik aplink mus, bet ir mūsų sąmonėje, skirta saugoti šiuos ryšius ir juos toliau kultivuoti. Tarsi nuolatos savo dirvoje persodintum, kitap tariant – *įšaknydintum* – savo erdvės ribas „išaugusius“ augalus. Tai projektas ne apie vietą, o apie ryšiais paremtą jos susikūrimą čia ir dabar.

MENININKŲ TEKŠTAI

Sylwia Górak

„Lunar calendar / Aurora borealis“ (liet. Mėnulio kalendorius / šiaurės pašvaistė), autorės: Sylwia Górak ir šiaurės pašvaistė (aliejiniai dažai, drobė, 2022 m.). Šis tapybos darbas yra mano susidūrimo su šiaurės pašvaiste rezultatas, kai viešėjau meno rezidencijoje Islandijoje. Juo komentuojau santykinį ir interaktyvų vizualumo pobūdį, ir būtent dėl šios priežasties įvardijau šiaurės pašvaistę, kaip bendraautorę. Mėnulio kalendorius rodo Mėnulio padėtį kiekvieną mėnulio mėnesio naktį ir yra tarsi nuoroda į laiko matavimo proceso, susijusio su vaisingumo ciklais, moteriškumą. Pasyvus namas ir „Tesla“ transporto priemonė yra gyvenimo superekologiškoje ateityje versijos.

Garsinis kūrinys „Songs from my little homeland“ (liet. Dainos iš mano mažosios tėvynės)

Pakviečiau menininkes iš Lietuvos ir Ukrainos padainuoti liaudies dainų iš Vilniaus ir Charkivo regionų. Įrašas prasideda nuo mano tradicinės Kurpie dainos, aranžuotos Karol Szymanowski, versijos ir kitos dainos, sutinkamos Lenkijos ir Ukrainos pasienyje. Tradicinis liaudies dainų dainavimas – tai tarptautinių emocijų, virpesių ir melodijų mainų forma.

Apskritai kūrinys yra mano apmąstymų išraiška. Mąščiau apie mūsų gyvenimą žemėje ekologiniu ir taip šiems laikams būdingu kultūrų maišymosi požiūriu.

Sylwia Gorak kūriniai parodoje „Niekieno žemė“. Tapybos darbas „Mėnulio kalendorius“, aliejus, drobė, 2022. Taip pat garsinis kūrinys iš autorės gimtojo miesto, 2022. Nuotr.: Adam Antoniuk

Magda Węgrzyn

„Common ground. Where is my home?“ (liet. Bendras pagrindas. Kur yra mano namai?) yra tarptautinis projektas, skirtas namų idėjai migracijos kontekste.

Kūrinys pavadinimu „A thousand journeys“ (liet. Tūkstantis kelionių) yra vienas iš šiame kontekste sukurtų darbų, o taip pat mano inicijuoto projekto NAR arba Nienaszów Artists Residency dalis. Jis talpina dalis, kurias sukūriau įkvėpta Nienaszów kaimo (kuriame užaugau ir kur ateityje norėčiau įkurti menininkų rezidenciją). „A thousand journeys“ perpasakoja asmeninę mano mamos kelionių istoriją (nuo 1990–ųjų iki dabar). Ji keliaudavo pirmyn atgal iš Lenkijos į Vokietiją, kur dirbo, kad išlaikytų šeimą, pagerintų savo paauglių vaikų gyvenimo sąlygas ir pasistatytų „svajonių namą“, kuris, nepaisant visų jos pastangų, taip ir nebuvo baigtas. Mano kūrinio pavadinimą įkvėpė filosofo Gilles'o Deleuze'o ir psichoanalitiko Félixo Guattari knyga „Tūkstantis plokščiakalnių: kapitalizmas ir šizofrenija“. Plačiąja prasme, darbu siekiama nušviesti migracijos į užsienį ieškant geresnės ateities reiškinį.

Mama dažniausiai keliaudavo autobusu, veždama (kaip ir daugelis kitų lenkių) didelius juodai baltai ir raudonai languotus plastikinius maišus pilnus užsienyje pirktų gerybių. Juose motina namo parsigabendavo daiktus, kuriuos vokiečiai išmesdavo arba parduodavo pusvelčiui.

Iš pokalbių su draugais ukrainiečiais žinau, kad į Lenkiją dirbti atvykusios ukrainietės taip pat atvykdavo su tokiais maišais. Tada, prasidėjus karui, gausiai čia atvykę migrantai panašiuose maišuose atsigabeno viską, kas jiems dar buvo likę.

Parodoje Islandijoje eksponuojamas darbas yra didelio formato spaudinys, kuriame ant taip ir nepastatyto mano mamos namo projekto (kur turėjo būti ūkinis pastatas) buvo atspaustas čekis, panašus į maišo raštą. Instaliacija, kuri atrodo kaip vėjo numestas lapas, laisvai krenta ant grindų, pasiduodama traukos jėgai. Audinys kabo lengvai tarsi įgavęs palapinės formą. Ši kompozicija yra vizuali mano mamos svajonės, kuri taip ir neišsipildė, metafora, o namo projektas sumaišytas su krepšio čekių yra dviejų akivaizdžiai tolimų ženklų suakmenėjimas.

Sylwia Urbańska rašo: „Struktūrinis pagrindas, privertęs moteris palikti savo namus, dažniausiai pamiršamas. Tačiau ekonominės problemos ir nepritekliai yra tik viena iš daugelio ilgame juodajame išvykimo priežasčių sąrašas. Retai atkreipiamas dėmesys į tai, kad daug moterų turėjo keliauti, nes negavo valstybės apsaugos nuo smurto šeimoje ir pagalbos užsitikrinant išlaikymą iš buvusių vyrų. Persitvarkymo kainą pirmiausia sumokėjo moterys, dirbančios pramonėje ir žemės ūkyje, iš kaimo, mažų miestelių ir Lenkijos periferinių regionų, jaunos ir senos, mamos – daugiausia vienišos daugiavaikės motinos, taip pat moterys, prižiūrinčios vyresnius ar sergančius šeimos narius. Išvykimas į užsienį šioms moterims buvo ir tebėra išgyvenimo strategija, jų šeimų išlikimas. Nemaža dalis jų pirmą kartą išvyko į užsienį persitvarkymo pradžioje, nes perėjimas iš vienos ekonominės sistemos į kitą unikalčiai paveikia moteris – feminizuoja skurdą.“

Dabar, praėjus daugeliui metų, vis susimąstau, ar mano mamos sprendimas emigruoti buvo teisingas.

Tūkstantis kelionių, 2021, mišri technika. Nuotr. Maciej

Joanna Małecka

Joanna Małecka, Magda Węgrzyn

Pavadinimas: „Noise of common ground / NOCG“ (liet. Bendro pagrindo triukšmas)

Kūrinys NOCG kalba apie tarpkultūrinę šiuolaikinių visuomenių komunikaciją po Rusijos invazijos į Ukrainą. Prasidėjus karui į Lenkiją atvyko 5,7 mln. pabėgėlių. Dabar lenkų ir ukrainiečių tautos dalijasi savo gyvenamąją erdvę. Toks tarpusavio santykių artumas leido išmokti vieni kitų kultūrinius kodus. Bendras pagrindas reiškia, kad akivaizdūs tapo ne tik įvairovė ir kitiškumas, bet taip pat ir panašumai bei ryšiai. Tai tarsi vertinga pamoka apie jautrumą ir sėkmingo bendravimo būdus. Kultūriniai skirtumai dabar yra mūsų kasdienio gyvenimo dalis taip pat ir kalbiniu lygmeniu. Kiekviena tauta kalba skirtinga kalba, naudoja skirtingą abėcėlę. Ukrainiečių kalba naudoja kirilicą, o lenkų kalboje naudojama lotyniška abėcėlė. Tai yra kūrinio, kuriame vaizduojamas komunikacijos barjeras – įvairiose viešosiose erdvėse matomos iškraipytos raidės, išdėstytos kontrastingame fone, kontekstas. Tos raidės, tam tikra prasme, yra kultūrinio prisitaikymo simbolis, suteikiantis platformą dialogui, grindžiamam tolerancija ir pagarba, supratimu, priėmimu ir sambūviu. Naudojant skirtingų abėcėlių raides, kūrinys simboliškai atvaizduoja daugiakultūrį bendrąjį pagrindą; veikdamas viena kitą, raidės sukuria išskirtinę abstraktaus daugiataučio triukšmo zoną. Kultūrų maišymas per socialinį kontaktą leidžia susitikti ir keistis, o tai veda į dialogą. Lenkijos ir Ukrainos santykiai patyrė pakilimų ir nuosmukių, įskaitant draugiškus mainus ir bendradarbiavimą, o taip pat varginančius istorinius įvykius, paženklintus nuoskaudomis ir išankstiniu nusistatymu. Kūrinyje skaudžius įvykius, šališkumą ir nesusipratimą, kurie įvyksta bendraujant abiem socialinėms grupėms, atvaizduoja baltos tuščios drobės be abstrakčių grafinių ženklų, iš kurių sudaromos raidės. Įvairūs etninių grupių bendravimo trikdžiai davė pradžią darbui „Noise of common ground“ ir pademonstravo dabartines bendras pastangas įtvirtinti tarpkultūrinę erdvę kaip vertingą socialinį reiškinį.

Common Ground triukšmas, 2022, mišri technika. Nuotr. Lukas Mykolaitis

Andrii Dostliev

Organizatoriams paskelbus parodos Torūnėje temą – „Niekieno žemė“ – ji stipriai surezonavo su manimi, nors kuratoriai to visai neplanavo. Buvo 2022–ųjų pavasaris ir karas mano tėvynėje buvo pasiekęs visiškai kitą intensyvumo lygį. Ukrainos kariuomenė labai fiziškai kovoja mūsų laukuose prieš Rusijos požiūrį į Ukrainą kaip niekieno žemę, o šalies intelektualai stengėsi išardyti panašius Vakarų visuomenėse nusistovėjusius diskursus. Šis conceptualus Ukrainos, kaip teritorijos be galios matymas, kaip tiesiog grynos žemės masės, kuri laukia, kas pirmas ją pasiims, turi labai gilią šaknį. Prie jų puoselėjimo daug prisidėjo nekritikuotas Vakarų žvilgsnis į Rytų Europą, tačiau pagrindinės tokio suvokimo priežastys buvo šimtmečius trukęs Rusijos valstybės kolonijinis Ukrainos kultūros trynimasis nepaisant to, koku vardu ir kada vadinosi.

Pradėjau nuo iš pažiūros ne tokio ir svarbaus tebesitęsiančios Rusijos invazijos epizodo. Prieš Rusijos kariuomenei atsitraukiant iš Novyj Bykivo, kaimo, esančio už maždaug 100 kilometrų į rytus nuo Kijevo, vietinėje mokykloje įsikūrę jų kariai ukrainiečių rašytojų portretus buvo užpurškę geltonais dažais. Toks nedidelis vandalizmo aktas buvo niekis, palyginti su visais žiaurumais, kuriuos jie vykdė (ir tebevykdo) visose okupuotose Ukrainos teritorijose, ir vis dėlto, šis simbolinis gestas puikiai įsiliejo į šimtmečius trukusių Rusijos bandymų sunaikinti Ukrainos kultūrą modelį.

Jų priešišką gestą pritaikiau savo vis dar tęsiamoje darbų serijoje ir naudoju jį kurdamas moterų ir vyrų, kurie galėjo tapti iškiliais(omis) kultūros veikėjais(omis) portretus, bet deja tapo imperialistinio smurto aukomis ir jau niekada nebeatpateks į Ukrainos „šlovės alėją“. Šios žalos jau neatitaisys, bet taip bent galiu apibūdinti imperijos sukurtą tuštumą ir panaudoti ją Ukrainos, kaip niekieno žemės, vizijai sumenkinti.

Wiola Ujazdowska

Mano nuomone, du darbai, „Wicek the Border Guard II“ (liet. Pasiėnietis Wicek) ir „Banner of Support“ (liet. Palaikymo vėliava), yra svarbūs projektui „Common ground“, nes juose derinama gana daug skirtingų temų, pavyzdžiui, mano kilmė ir kontekstas, kuriame užaugau, ir kai kurie dabartiniai su migracija susiję klausimai.

Užaugau Włocławek mieste, esančiame už 50 kilometrų nuo Torunės. Miestas žinomas dėl savo užtvankos ir senos turgaus aikštės, kadaise pilnos gėlynų, transformacijos į betoninėmis plokštėmis ir fajansu grįstą aikštę. Fajanso fabrikas savo klestėjimo laikus pasiekė Lenkijos Liaudies Respublikoje, kai jame dirbo keli šimtai žmonių. Po sisteminės pertvarkos gamykla žlugo ir atgimė kaip nedidelė privati įmonė. Nuo 2020 m. dirbu su projektu „Moterys iš fajanso fabriko“, kuriame pasakojama apie gamykloje dirbančių moterų ir nykstančio miesto istorijas. Kartais piešiu gamykloje, patalpoje, kur puošiamas fajansas, dažniausiai šias istorijas perkeldama ant lėkščių, taip pat vazų, populiariai vadinamų „wicki“. „Wicki“ buvo sukurtos Włocławeko fabrikui Lenkijos Liaudies Respublikoje. Jos vis dar yra įteikiamos kaip apdovanojimai, dovanos išėjus į pensiją ar kitomis ypatingomis progomis. Pati forma gana netinkama naudojimui – wicekas ne pati geriausia talpykla, o be to labai primena urną mirusio žmogaus pelenams. Jos pailga forma yra nuoroda į postą, o dabartiniame geopolitinių reikalų ir viešų pasakojimų kontekste, žodis „postas“ iš karto asocijuojasi su žodžiu „siena“.

Taigi, „Wicek the Border Guard“ yra postas – trapus reprezentacinis simbolis. Keramika yra trapi, todėl vazos padėtis prie durų sukuria įtampą, panašią į tą, kuri tvyro pasienyje.

„Wicek the Border Guard II“ parodo neįtikėtiną veidmainystę, susijusią su tuo, kas vyksta ties rytine Lenkijos siena. Dalį jos saugo tvora su spygliuota viela viršuje, o dalis jos yra atvira, bet tik kai kuriems. Padedama fajanso tapytojos Joasios, ant vazos nupiešiau spygliuotą vielą. Vienoje jos pusėje yra sienos kirtimo punktas, kuris primena stalą. Perėjimas – siauras. Ir visai kaip mūsų, kviečiančių prie stalo tikrai tuos, kurie yra tokie, kaip mes, atveju kontrolės punktą pereina tik tie, kurie atitinka pareigūnų ir sistemos nustatytus kriterijus.

„Banner of support“ buvo susiūtas iš savanorių, budėjusių prie Lenkijos ir Ukrainos sienos, dėvėtų liemenių. Tai yra jų pastangų pripažinimas ir pagarba visiems žmonėms, kurie mums primena, koks svarbus šiandien yra mūsų solidarumas su ukrainiečių tauta.

Wiola Ujazdowska, *Palaikymo vėliava*, 2022, medžiaga, pagaminta iš lenkų-ukrainiečių pasienio savanorių liemenių, nuotr.

Wiola Ujazdowska, *Wicekas sargybinis II*, 2022, keramika
photo: Adam Antoniuk

Maciek Kwietnicki, *Vidinės komunikacijos*, 2022, įvietinta instaliacija

Maciek Kwietnicki

„Common ground“ projektą matau kaip daugybės menininkų iš visos Europos pasisakymus migracijos ir įvairių jos aspektų klausimais žvelgiant iš žmogaus ir ne žmogaus perspektyvų. Tai suteikė man galimybę išgirsti daugelio žmonių pasakojimus apie jų keliones, pastangas asimiliuotis ir norą būti sėkmingiems naujoje aplinkoje. Kūriniai, sukurti tam tikrose šalyse, nors ir savarankiški, sudaro nuoseklų skirtingų problemų paveikslą. Tas problemas žmonės, priversti palikti savo tėvynę, arba išvykę savo noru, kažkada turės spręsti.

„Homesick“ (liet. Namų ilgesys) yra aliuzija į situaciją Lenkijos ir Baltarusijos pasienyje, kuri nepasikeitė nuo 2021 m. Tūkstančiai migrantų rizikuoja savo gyvybėmis, bėgdami nuo karo ir smurto, kad surastų vietą, kurią galėtų vadinti namais. Jų galimybės tapti legaliais bet kurios Europos sąjungos šalies gyventojais yra lygios nuliui, todėl pasiryžta keliauti per miškus ir pelkynus, besidriekiančius palei pasienį, kuris daugeliui jų tampa mirties spąstais. Mano darbo tikslas buvo pristatyti problemą Islandijos auditorijai ir pasiūlyti paramos teikimo būdus organizacijoms, gelbstinčioms migrantų gyvybes.

„Internal connections“ (liet. Vidiniai ryšiai), eksponuojamas Torunės šiuolaikinio meno centre, yra tam tikros situacijos metafora (kai imigrantai, sutikę naujus žmones, turinčius panašią patirtį, užmezga ryšius). Bėgant laikui ir daugėjant ryšių, gali atsirasti savipagalbos tinklas, tarsi apsauga. Tačiau čia nėra taisyklių – vieni vidinių jungčių tinklai yra tankūs ir tikrai veiksmingi, o kiti sukuria saugumo iliuziją.

Vilniuje sukurtas „Ceiling“ (liet. Lubos) užbaigia triptiką, įgyvendintą „Common ground“ projektui. Darbas kalba apie vadinamąsias stiklo lubas, į kurias atsitrenkia migrantai ir pabėgėliai. Stiklinės lubos yra nematomo barjero, nepateisinamo jokiais teisinėmis taisyklėmis ar racionaliomis priežastimis, metafora, kultūrinė kliūtis, stabdanti mažumų atstovus nuo profesinio augimo. Šis reiškinys yra gerai žinomas dėl moterų, kurios eidamos tas pačias pareigas uždirba mažiau nei vyrai, tačiau jis taip pat stipriai veikia imigrantus ir pabėgėlius.

Maciej Kwietnicki, *Namų ilgesys*, 2021, instaliacija

Maciej Kwietnicki, *Lubos*, 2022, įvietinta instaliacija

Ala Savashevich, *Ustyluh*, 2022, printing, mesh, mouline, photo: Adam Antoniuk

Ala Savashevich

Savo darbą pavadinimu „Ustyluh“ parodžiau parodoje „No Man’s Land“, kurią surengė Šiuolaikinio meno centras Torunėje pagal „Common ground“ projektą 2022–aisiais metais, atnešusiais mums pasaulinių pokyčių. Kai kuriems tai buvo liūdesio metas – jie buvo priversti palikti namus ieškoti saugaus gyvenimo kitur.

Projekto pavadinimas nuskambėjo stipriai, nes jame buvo pakartotas klausimas, ką mums iš tikrųjų reiškia bendras pagrindas: bendrą platformą / erdvę? Ar ši koncepcija tikrai visus vienija? Globalizuotame pasaulyje norime jį pasisavinti ir įsisavinti žmonių pastangų ir gyvybės sąskaita, net jei karas mūsų tiesiogiai nepaliečia, net jei mums sunku juo patikėti.

Kai Ukrainoje prasidėjo karas, šokiruota ir paralyžuota dėl to, kas vyksta šiandien, buvau ne aš viena. Pavartoju žodį „šiandien“, nes karas vis dar tęsiasi. Nuolat klausiu savo artimųjų: „Kaip sekasi, ar viskas gerai? Ir vis girdžiu jų atsakymus: „Šiandien buvo baisu, pasilikome slėptuvėje. Buvau šoke. O kaip tu?“ Paskutinis klausimas visada sugrąžina mane į realybę, į gyvenimą čia ir gyvenimą, kuris nėra taip toli – ten.“

Mano darbas „Ustyluh“ yra apie siuvinėjimą – tam reikia laiko, kantrybės ir jėgų. Aš siuvinėju dangaus spalvą, kad ją atkurčiau, kad ji vėl atrodytų natūrali. Stengiuosi susiūti tai, kas trikdo suvokimo pusiausvyrą.

Svarstau tik apie tai, kiek dar užtruks, kiek reikia sielvarto ir mirties, kad karas pasibaigtų?

Ala Savaševič

„Ustyluh“

2022 m.

spauda, tinklelis, siūlas.

„Viskas gerai. Aš pripratau prie to, kad negaliu grįžti namo. O kaip tu?“ Šiuos žodžius ištarė mano draugė Lera, pavaizduota nuotraukoje. Ji yra apsistojusi kaime netoli Ukrainos ir Lenkijos sienos. Savo kūrinyje stengiuosi atkurti pirminę dangaus spalvą, kad ji vėl atrodytų natūraliai, susiūti tai, kas trikdo suvokimo pusiausvyrą. Siuvinėjimo procesas reikalauja laiko, kantrybės ir jėgų, kaip ir procesai, kuriuos stebime šiandien.

Leros Bruminos nuotrauka.

Iš visų darbų, kuriuos sukūriau „Common ground“ projektui, arčiausiai širdies man yra aliejinės tapybos ir garso instaliacijos derinys. Savo kūryboje esu linkusi remtis sinestezija – spalvas ir garsus paverčiu į logišką ir esminę visumą. Esu puikiai susipažinusi su „spalvų girdėjimo“ koncepcija.

Solveiga Gutautė

Visi aplinkiniai žmonės jus įkvepia. Ar sutinkate? Karantino metu ilgą laiką nejučiau žmonių šalia, dėl ko buvo liūdna. Supratau, kaip svarbu dalytis savo idėjomis su kitais. Trumpas pokalbis gali įkvėpti ką nors pakeisti gyvenime. Dažniausiai įkvėpimas ateina iš nepažįstamų žmonių, o ne iš draugų. Aš tai vadinu bendradarbiavimu. Kita mano projekto dalis – plaukai. Mitologijoje, istorijoje ir konkrečiai lietuvių mitologijoje plaukai reprezentuoja jėgą, energiją. Paprasčiau aplinkinių žmonių pasidalinti su manimi savo plaukų sruogomis. Jie sutiko, už ką esu labai dėkinga. Mane labai įkvėpė jų atvirumas. Pasidalijimas su manimi savo kūno dalimi buvo labai subtilus ir intymus veiksmas. Iš plaukų susuktą dredą nešiojau pusę metų, kol jis galiausiai nukrito be ypatingo atsiveikinimo.

Solveiga Gutautė, *Poveikis*, 2021–2022, žmogaus plaukai, jausmai, nuotr.: Adam Antoniuk

Julija Pociūtė

„Common ground“ projekto metu sukurta meno kūrinų serija „Monuments of momental connection“ (liet. Momentinio ryšio paminklai) yra paremta mano domėjimusi įvairiais patirto ir nepatirto ryšio su gamta ir vidiniu „aš“ būdais. Tai būdas susijungti su gamta ir pajusti žmogiškosios ir nežmogiškos tikrovės klodus, permąstant jų santykius. Islandijoje pasivaikščiojimo aplink ugnikalnį metu pririnkau organiškus objektus ir taip buvo užmegztas intuityvus ryšys tarp žmogaus ir nežmogiškos medžiagos. Ši trumpa tarpusavio ryšio dalis, kaip labai jautri ir trumpa akimirka, atskleidžia man galimybę priartėti prie supratimo, kaip šiuo metu galėtume harmoningiau suvokti aplinką ir save pačius. Daiktai ir jų rinkimo procesas tampa diskusijų apie išgyventą ir nepatirtą ryšį su gamta ir vidiniu aš fonu. Projekto metu kilo problemų dėl koronaviruso ir prasidėjo karas Ukrainoje, todėl bendra projekto tematika, reaguojant į šiuos įvykius, įgavo jautresnį atspalvį. Dėl to instaliacija atsiskleidė tokių kūrinų pagalba kaip „Prayer flags“ (liet. Maldos vėliavėlės) ir „Map“ (liet. Žemėlapis). Jie kvestionuoja šiandienos situaciją, kuri transformuojasi iš vykstančių ekologinių iššūkių, su kuriais šiandien susiduria žmonija, į karo temą. Dėl karo padėties visame pasaulyje padidėjo šalių nacionalinio saugumo biudžetai, o ekologinių problemų sprendimas buvo atidėtas į šalį. Padidėję saugumo biudžetai sumažino galimybes bendradarbiauti sprendžiant globalias ekologines problemas. Projektas, mano galva, yra aktualus dėl šiuo metu svarbaus tarpusavio ryšio, galimybės susijungti ir apmąstyti bendrą pagrindą, kuriuo dalijamės šiandien.

Julija Pociūtė, *Momentinių ryšių monumentai*, 2021, spauda and archyvinio popieriaus, rėmelis, nuotr. Adam Antoniuk
Julija Pociūtė, *Maldininkų vėliavos*, 2022, virvė, tekstilė, medis, nuotr. Adam Antoniuk
Julija Pociūtė, *Žemėlapis*, vintažinis popierius, pieštukas, nuotr. Adam Antoniuk

Tomas Andrijauskas

„Tarp akimirų“

2021 m.

Nuotrauka / vaizdo įrašas / garsas

Audiovizualinė instaliacija „Tarp akimirų“ yra apie tai, kad siekdami didelių tikslų nepastebime mažų dalykų. Tas spontaniškumas ir paprastas gyvenimo veiksmas yra tikras meno laukas. Tai namų ir dabarties ilgesio interpretacija.

Vertinu eksperimentavimą ir atsitiktinumą, todėl man labiau patinka sena fotografijos ir vaizdo įrašymo technika. Neseniai pradėjau ant fotopopieriaus barstyti chemikalus, naudodamas specialiai paruoštus mišinius, kad jį pažeisčiau ir taip sukurčiau abstrakčius grafinius vaizdus, kurie vėliau paverčiami į atsikartojančius video. Noriu abstrakcijų pagalba pasinerti į pasąmonės būsenas / nuotaikas / srautus, kur garsas tampa svarbiausia kūrinio dalimi.

Mano nuomone, pagrindinė „Common ground“ vertybė – paprastas, žmogiškas kūrybingų žmonių pokalbis, kurio metu meno sritis tampa diskusijų erdve.

Andrius Grigalaitis

„Kolekcionuodamas vietas, kuriose gimsta rūkas, ir fiksuodamas jo esmę, kuriu erdvines instaliacijas, skatinančias atrasti bendras mus jungiančias gijas, nepriklausomai nuo kilmės ar asmeninės patirties. Migla su savo nežemiška ir nuolat kintančia prigimtimi, leidžia mums peržengti kalbos ribas ir emociškai patirti transformuojančią gamtos galią. Eidami per rūką susiduriame su visiškai skirtingais orientyrais, išnyrančiais siluetais ir nepažįstamais objektais. Migla sugrąžina mums nežinomybės jausmą. Tai, kas nežinoma, tampa atpažįstamu ar pažintimi.“

Marija Griniuk

Refleksinė tapyba užfiksuoja buvimo dabarties akimirkoje esmę, kai spalvos yra paliečiamos, o vaizdai kuriami kaip tiesioginis grįžtamasis ryšys iš realiu laiku vykstančių minčių. Tai tokia išraiškos forma, kuri, panašiai kaip žodžiai, perteikia mintis ir patirtį dažais. Prisimindama savo vaizdo įrašą „The opposites“ (liet. Priešingybės), žvelgiu į jį su gilia meile kiekvieno žmogaus gyvenimui ir savirefleksijai atliekant veiksmą.

Tapydama su savimi nešiojuosi per pastaruosius dvylika metų sukauptą patirtį – kelionę per menų studijas, susidūrimus su įvairiomis Šiaurės ir Baltijos šalių kultūromis, bendravimą su skirtingų kalbų ir kilmės žmonėmis. Šios kolektyvinės patirtys formuoja mano meninę raišką. Tvirtai tikiu, kad šiuose pasauliuose sambūvis įmanomas be priešybių atsiradimo. Įsivaizduoju ateitį, kurioje čia ir ten bei perspektyvų įvairovė, gali sugyventi harmoningai ir be susipriešinimo.

Per pastaruosius metus mano supratimas apie bendrą pagrindą išsivystė į bendrą daugiapasaulinį pagrindą – koncepciją, apimančią kelių pasaulių sambūvio idėją. Tai vizija, pagrįsta viltimi, siekianti pasaulio, kuriame priešybės ištirpsta, o „kito“ sąvoka tampa nebevertinama. Daugiapasaulė yra tokia tikrovė, kurioje darniai sugyvena daugelis pasaulių, ir kur mes egzistuojame ne kaip būtybės, kurios išvyksta, atvyksta ar migruoja, bet kaip būtybės, kurios nuolat vystosi ir suvokia bei pripažįsta mūsų bendrą būti.

Šioje tarpusavio sąsajų sferoje siekiu prisidėti prie daugiapasaulio bendro pagrindo atskleidimo savo refleksyvių tapybos darbų pagalba. Priimdama dabarties akimirką, liečiamas spalvas ir kuriamus vaizdus, siekiu tarp asmenų pažadinti vienybės ir tarpusavio ryšio jausmą, peržengiantį sienas, ribas ir skirtumus.

Leiskimės kartu į šią tapsmo kelionę, kur klesti daugiapasaulė ir triumfuoja mūsų bendražmogiškumas.

Kristín Reynisdóttir

„Balance III“ (liet. Pusiausvyra III),
instaliacija, 2022 m. Galerija „Arka“, Vilnius.

Labai įkvėpė laikas, praleistas visose projekto šalyse su „Common ground“ dalyviais. Svarbu buvo apsvarstyti ir suprasti tai, kaip tema atspindi skirtingą „namų“ suvokimą ir požiūrius.

Sukūriau tris skirtingas instaliacijas trims skirtingoms parodoms trejose skirtingose šalyse.

„Balance I“ buvo eksponuojamas Islandijoje. Tai yra namas – nuoroda į šiltnamį, kurio kiekvienas kampas pakrypęs ant kamuoliuko. Lyg sėdėtum ant keturių gaublių ar balionų, plūduriuojančių vandenyne. Visuotinis atšilimas pakeitė sienas ir paveikė žmonių gyvenimą bei buveines. Daugelis neteko namų, priedangos ir buvo priversti apleisti savo šaknis. Turint prieigą prie interneto, nesunku sužinoti, kas vyksta visame pasaulyje. Taip pat lengva būnant namuose nebūti „čia ir dabar“.

„Balance II“ buvo sukurtas parodai Lenkijoje. Pradžios taškas buvo koncepcija nuo chaoso iki taisyklės. Įkvėpimo semtasi iš geometrinių augalų ir gėlių formų, raštų, o ne karo žiaurumo ir destruktivumo, poveikio mūsų protui.

Instaliacija „Balance III“ buvo nuoroda į nestabilumą. Oranžinės neoninės spalvos audinys gražiai krito nuo lubų lygi grindų. Akių lygyje iš audinio iškirpau strėlės formą, kurią taip pat galima suvokti kaip namą. Audinio spalva ir medžiaga yra tokia pati kaip ir gelbėjimosi liemenių. Rodyklė krenta žemyn, o per jos angą matyti apvalių veidrodžių pasaulis, amžina forma ir skirtingų augalų bei medžių šaknys. Šaknų šešėliai atspindėjo ant grindų ir sienų.

Páll Haukur Björnsson

#1

Objektas kaip mirties subjektas yra pasikartojanti tema vizualiojo meno istorijoje. Nuo Renesanso laikotarpio menininkai naudojo daiktus mirčiai ir mirtingumui vaizduoti arba mirusiesiems atminti. Tokie objektai kaip kaukolės, gėlės, žvakės ir net paprasti kasdieniai daiktai gali būti naudojami mirčiai vaizduojamajame mene atvaizduoti.

#2

Objektas yra įdomus entropijos ir kaitos subjektas. Pakeistas objektas pereina įvairius etapus. Šie etapai gali būti vertinami įvairiais būdais, pavyzdžiui, per įvairių fizinių, cheminių ir biologinių pokyčių prizmę, bet taip pat per prasmės pokyčius ar komplikacijas. Fiziniu lygmeniu objektai dažnai susidėvi arba sugenda laikui bėgant, tačiau kaip prasmės objektai jie nuolat keičiasi tarp fizinio, matomo ir prasmės lygmenų. Kvestionuojama ką iš tikrųjų reiškia buvimas objektu.

#3

Amerikietė(is) fizikė(as) Karen Barads bando, kai kurias iš šių problemų spręsti. Savo „agentinio realizmo“ teorijoje jie teigia, kad materija ir prasmė yra ne du atskiri, o vienas kitą sudarantys dalykai. Užuoat žiūrėję į materiją kaip į inertišką objektą, kuriuo gali manipuliuoti žmonės, Barad agentinis realizmas siūlo vertinti materiją, kaip aktyvų veikėją, turintį prasmę. Visi materialūs reiškiniai gali būti suprantami kaip nuolatinio skirtingų komponentų tarpusavio veikimo proceso dalis. Fizikė(as) teigia, kad žinių kūrimas turėtų būti vertinamas kaip nuolatinis procesas tarp skirtingų veikėjų, ir, kad žinios turėtų būti suprantamos kaip kažkas, kas atsiranda iš šių sąveikų, o ne kaip kažkas iš anksto egzistuojančio ar iš anksto nulemta.

#4

Švedų filosofas Martinas Hagglundas mano, kad mirtis suteikia gyvenimui galutinę prasmę ir kad ją reikia priimti, pripažinti ir integruoti į gyvenimą. Jis teigia, kad mirtis yra neatsiejama gyvenimo dalis ir kad ji būtina norint suprasti objektų, įvykių ir patirčių prasmę. Hagglund mano, kad mirtis sukuria savotišką gyvenimo prasmę, nes ji yra būtina gyvenimo proceso dalis. Jis teigia, kad mirtis suteikia mums laisvės pojūtį ir galimybę priimti sprendimus, kurie kitu atveju nebūtų įmanomi. Be to, jis tiki, kad mirtis suteikia mums galimybę suprasti gyvenimą prasmingiau, nes ji leidžia apmąstyti savo gyvenimą ir veiksmus. Hagglundas teigia, kad mirtis leidžia mums suvokti objektus ir įvykius kompleksiau. Jis yra įsitikinęs, kad be mirties mūsų santykiai su objektais ir įvykiais būtų lėkšti ir paviršutiniški.

Páll Haukur, *Visuma ir jos dalykai*, 2022, mišri technika, vanduo, granitas, palstikas, plytos, vinilas, akrilas, gipsas, medis, cigaretė, nuotr.: Adam Antoniuk

Pétur Magnússon

Mano patirtis įgyvendinant projektą.

Dalyvavimas projekte „Common Ground“ man dar kartą priminė, kad mes, islandai, esame labai privilegijuota tauta, neturinti tiesioginių sienų su kitomis šalimis. Ir todėl jokių ginčų su kaimynais dėl to, kur tos sienos turėtų būti. Šiandien pasaulyje gana neįprasta augti šalyje, kuri 800 metų nepatyrė karo.

Žiūrėdamas į meno kūrinius ir dalyvaudamas parodose su kolegomis iš Rytų Europos visada suprantu, kiek daug skausmo yra jų požiūryje. Skausmo, kuris, jei ir ne iš pirmų lūpų, atrodo, buvo perduotas iš kartos į kartą.

Galiu tik tikėtis, kad lengvesnis požiūris, kuris man yra natūralus, palengvins šiek tiek tą skausmą.

Pétur Magnússon, *Guminis ančiukas*, 2022/2022, mišri technika

1992 m. krovininis laivas, plaukęs iš Kinijos į Sietlą, buvo užkluptas audros Ramiajame vandenyne. Per audrą paskendo dvylika konteinerių. Pastarieji buvo pilni guminių ančių ir kitų vonios žaislų. Krovinyje jau spėjo apkelti visas pasaulio jūras. Dalis guminių ančių buvo nuneštos į Šiaurės rytus kur žiemą įstrigo lede, o paskui buvo rastos Atlanto vandenyno pakrantėse, Airijoje, JAV ir kitur. Gali būti, kad kelios jų buvo išplautos į krantą Islandijoje, nors tai nebuvo patvirtinta. Jų radimo laikas ir vietos turėjo įtakos okeanologų supratimui apie jūros sroves.

Tais pačiais 1992–aisiais sutikau autorių Steinar Sigurjónsson. Tai buvo trumpa ir maloni pažintis. Jo pasirodymas Amsterdame, kur tuo metu gyvenau, visus nustebino. Mūsų bendri draugai buvo išvykę, tad man teko surasti Steinarui nakvynę. Dėl mieste vykstančio didelės apimties renginio buvo sunku rasti laisvą viešbučio kambarį. Pagaliau vieną radome ir atsiveikino.

Steinaras dirbo laivuose ir daugelyje jo knygų buvo kalbama apie žvejus ir plaukiojimą jūrose. Kai kitą rytą atėjau jo pasitikti ir parodyti, kaip rasti traukinį, važiuojantį į Mstrichtą, jis jau buvo paskendęs savo viešbučio vonioje.

—
144

Ragnhildur von Weissappel

„Flower film n°07“ (liet. Gėlių juosta)
2022
m. 7 minučių pasikartojantis vaizdo įrašas.

„Flower film n°07“ buvo sukurtas rezidencijos Torunėje metu 2022 m. gegužę. Gėlės yra mano vaistas. Vaikščiojau po žydintį viduramžių miestą. Stebėjau ir žavėjausi gėlėmis – tiek žmogaus sukurtomis klombomis, tiek laukine augmenija, apraizgiusia visą miestą. Vaizdo įrašė matyti kaip mano rankos su sodo pirštinėmis taiso šakas ir gėles.

Mane domina vėjas. Jis įkvėpė daugumą mano paskutinių darbų. Nuo pat visa ko pradžios pučia tas pats vėjas. Uždaroje sistemoje jis palaiko judesį ir pusiausvyrą. Gėlės ir kita augmenija neatsiejama nuo mano susižavėjimo šia stichija. Sukūriau savotišką eilėrašį apie vėją, skleidžiantį ir jungiantį žiedadulkių grūdėlius, ir iš jo parinkau sakinius vaizdo įrašui anglų ir lenkų kalbomis.

—
145

Sindri Leifsson

„Here You Go“,
nukirsto tuopos medžio kamienas nuo Vyslos upės kranto po Józefo Piłsudskio tiltu, citrina,
rabarbarai, dumplūnės, sraigės kiautas,
2022 m.

Živilė Minkutė

Viso „Common ground“ projekto metu dirbau su idėja „Niekieno/kiekvieno žemė – kolektyvinis pasaulis“. Ji vystėsi ir keitėsi kiekviename etape, tačiau esmė išliko ta pati. Mūsų planetos platybėse slypi mintis, žinoma kaip „Niekieno / kiekvieno žemė“, kur susilieja nuosavybės ribos ir pirmenybė teikiama kolektyvinės nuosavybės sąvokai. Ši nežemiška sfera simbolizuoja pasaulio kaip bendro paveldo, vienodai priklausančio visiems jo gyventojams, viziją. „Niekieno / kiekvieno žemėje“ nėra demarkuotų teritorijų ar privilegijuotų valdų. Ši idėja veikia įkūnija vienybės ir teisingo valdymo idealą. Nuosavybės samprata yra transcenduojama ir taip atsiranda gilus tarpusavio ryšio jausmas. „Niekieno / kiekvieno žemė“ mums primena, kad kiekvienas žemės centimetras, kiekvienas oro įkvėpimas ir kiekvienas vandens lašelis yra paveldėjimas, perduodamas iš kartos į kartą, dovanotas mums visiems. Čia išnyksta visuomenės primestas dirbtinis susiskaldymas, užleisdamas vietą kolektyvinei atsakomybei už mūsų planetos išsaugojimą ir tvarumą – žmonija patiria dvasinį pakilimą. Ši utopinė vizija verčia mus iš naujo apibrėžti savo santykius su Žeme ir vienas su kitu. Ji ragina mus priimti tokį mąstymą ir laikyti visą planetą „namais“. Nors „Niekieno / kiekvieno žemė“ gali egzistuoti ir kaip abstraktus idealas, pagrindinė šios minties siunčiama žinutė yra raginimas veikti. Priimdami niekieno žemės dvasią galime sukurti ateitį, kurioje pasaulis tikrai taps lygių galimybių, bendros gerovės ir darnaus sambūvio šventove.

Anna Sigríður Sigurjónsdóttir

Mano patirtis projekte.

Įdomiausia šiame projekte buvo dirbti ir pažinti visus jame dalyvavusius, ar kitaip su juo susijusius žmones. Buvimas ir darbas šiose trejose šalyse bei kultūros ir gamtos pažinimas taip pat tapo neįkainojama patirtimi. Buvo labai vertinga jausti besimezgančias draugystes ir vidinius ryšius bei patirti šalių, kuriose apsistojome ir lankėmės, svetingumą. Laikui bėgant ir mintims nuklystant į praeitį, jausmas, kad šiose vietose jaučiuosi šiek tiek kaip namuose, išlieka.

„The Tea House“ (liet. Arbatinė), 2021 m., instaliacija Korpúlfssstaðir Reikjavike.

Man arbatinė – tai vieta, kuri gali egzistuoti beveik bet kurioje pasaulio vietoje. Joje lankytojai gali pasijusti tarsi namuose nepaisant vietos ir kultūros. Jie gali bendrauti vieni su kitais universalioje ir taikioje aplinkoje. Tokioje vietoje, kur susirenka žmonės, užmezgami tam tikri ryšiai ir atsiranda kūrybiniai srautai. Ryšiai gali būti įvairūs – vieni susiję su internetu, kiti su kažkokia neišsemiama kūrybine visagalybe, ir per tai žmonės jungiasi vieni su kitais. Visi šie ryšiai iš tikrųjų yra vienas ir tas pats.

MENININKŲ, MOKSLININKŲ IR AUTORIŲ BIOGRAFIJOS

Tomas Andrijauskas

Mokėsi fotografijos ir videomeno Vilniaus dailės akademijoje. Gyvena Šiauliuose. Videokamera ar fotoaparatu nuolat fiksuoja artimiausią aplinką, siekdamas perteikti greitėjantį gyvenimo tempą, jausmų kaitą, aplinkos ir vidinės būsenos sąveiką. Gyvenime ir mene vadovaujasi tais pačiais vertybiniais principais, gyvenimiškas veiksmas yra meno scena. Svarbus eksperimento ir atsitiktinumo motyvas, todėl labiau patinka dirbti senosiomis foto ir kino technikomis. Paskutiniu metu kurdamas, ant kino juostos, foto popieriaus barsto chemines medžiagas, fiziškai pažeidžiant, naudojant specialiai paruoštus mišinius. Taip kuria abstrakčius grafinius vaizdus, kurie sujungiami į videokilpas. Abstrakčių vaizdinių pagalba siekia pasinerti į pasąmonės būsenas/nuotaikas/srautus, kur svarbiu motyvu tampa garsas.

Natalia Cieślak

Natalia Cieślak yra meno istorikė, išsilavinimą įgijusi Mikalojaus Koperniko universitete. Nuo 2016 m. ji dirbo turinio ir reklamos specialiste „Sztuki Wozownia“ galerijoje Torunėje, o prieš tai – šiuolaikinio meno centre „Znaki Czasu“. Natalia Cieślak yra kuravusi keliolika personalinių ir grupinių parodų, o taip pat laimėjusi šeštąjį kuratorių konkursą, kurį organizavo galerija „Sztuki im. Jana Tarasina“ Kališe 2022 m. Taip pat aktyviai veikdama kaip meno kritikė ji yra paskelbusi kelias dešimtis straipsnių, publikuotų parodų kataloguose, meno knygose ir žurnaluose (įskaitant Szum, Zeszyty Artystyczne UAP, Artluk, Kwartalnik Rzeźby OROŃSKO ir kt.). 2017 m. buvo apdovanota Kujavijos Pamario vaivadijos už išskirtinius pasiekimus kuriant ir populiarinant kultūrą.

Andrii Dostliev

Andrij Dostliev yra menininkas, kuratorius ir fotografijos tyrinėtojas iš Ukrainos, gyvenantis Lenkijoje. Pagrindinės jo domėjimosi sritys yra atmintis, trauma ir tapatybė – tiek asmeninės, tiek kolektyvinės, o taip pat dekolonijinės praktikos Rytų Europoje ir fotografijos kaip medijos ribos.

Anna Eyjólfssdóttir

Anna Eyjólfssdóttir yra „Common ground“ projekto meno vadovė, atsakinga už parodos Reikjavike kuratorinę koncepciją. Ji nuo 2007 m. yra Pojūčių akademijos valdybos narė. Nuo 1995 iki 2002 m. ji buvo Reikjaviko skulptorių asociacijos valdybos pirmininkė. Bendradarbiaudama su Reikjaviko menų festivaliu ir Reikjaviko Europos kultūros sostine 2000, Anna Eyjólfssdóttir iniciavo parodos „The Shore Line“ (1998, 2001) projektą. Nuo 2018 m. ji yra Islandijos menininkų asociacijos prezidentė.

Andrius Grigalaitis

Andrius Grigalaitis yra menininkas, gyvenantis, dirbantis ir kuriantis Vilniuje. 2010 m. Šiaulių universitete baigė audiovizualinių menų bakalauro studijas, o 2014 m. Vytauto Didžiojo universitete įgijo kūrybinių industrijų magistro laipsnį. Andriaus Grigalaičio kūrybinė veikla jungia komunikacijos, fotografijos ir videomeno sritis. Savo darbuose jis analizuoja izoliacijos, nežinojimo ir vienatvės aspektus. Nuo 2007 m. menininkas dalyvauja įvairiose grupinėse parodose; yra surengęs keletą personalinių parodų. 2011 m. Andriui Grigalaičiui buvo suteikta Šiaulių miesto savivaldybės jaunojo menininko stipendija. 2012 m. Jis buvo apdovanotas LR Kultūros ministerijos premija už geriausiai parengtus ir įgyvendintus vaikų ir jaunimo kultūrinės edukacijos projektus. 2020 m. už fotografijų ciklą „Migla. Kiti pasauliai“ menininkas pateko tarp „Sony World Photography Awards“ konkurso finalininkų kraštovaizdžio kategorijoje.

Marija Griniuk

Marija Griniuk turi vizualiųjų menų, performanso meno ir performanso pedagogikos išsilavinimą. Ji yra Lietuvos menininkė pastarąjį dešimtmetį aktyviai dirbanti menininke-tyrėja Šiaurės ir Baltijos šalių regione. Šiuo metu ji yra Suomijos Laplandijos universiteto doktorantė. Tapybos darbų serija „Reflexive painting as documentation of Common ground“ (liet. Refleksyvi tapyba kaip bendro pagrindo dokumentacija) – tai mano, kaip projekto dalyvės, išgyvenimų/veiksmų sluoksniavimas, kurio rezultatas – refleksyvi tapyba kaip vizualinis pasakojimas apie laikiną vietos ir aplinkos patirtį iš menininko judesyje perspektyvos. Kai pradėdu tapyti ir kartu prisimenu / sluoksniuojau „Common ground“ įvykio akimirkas, vaizdai mane įtraukia, todėl tapybos darbai yra stipriai susieti su kasdieniais išgyvenimais. Paveikslai atspindi įtraukiantį žmonių tarpusavio ryšį ir mano kūną, kurį paveikė žmonės ir ne žmonės naujoje / nepažįstamoje erdvėje.

Sylwia Górak

Sylwia Górak gimė 1979 m. Nova Sažinoje. Poznanės dailės akademijos absolventė įgijo dailės magistro laipsnį už tapybos, piešimo ir performanso diplominį projektą, pabaigtą prof. Jarosława Kozłowskio studijoje. Ji yra ne kartą gavusi tokias stipendijas kaip Pro Helvetia Šveicarijoje, CECArtsLink Niujorke, Landeshauptstadt Kulturamt Diuseldorfe, Muzeum Susch Šveicarijoje ir CKZamek Poznanėje. Sylwia Górak yra laimėjusi antrąjį Jaunųjų meno bienalės RYBIE OKO 5 prizą. Menininkė Diuseldorfe sukūrė didžiausią konceptualų saulės laikrodį pasaulyje (miesto menas). 2001 m. ji dainavo pirmuoju sopranu Paderewski festival singers chore Carnegie Hall, Niujorke.

Solveiga Gutautė

Esu menininkė Solveiga Gutautė, 2010 metais baigiau magistrantūros studijas Vilniaus dailės akademijoje. Teorinio darbo tyrinėjimo tema – Moters drama, lyčių įvairovė „Moters atvaizdas Lietuvos šiuolaikinėje keramikoje“. Praktiniam darbui „Vartotojų karta“, pasirinkau porceliano plastiką su viršglazūriniu dekoravimu auksu, dekolėmis.

Nuo 2000 metų iki dabar, dalyvauju grupinėse parodose bei tarptautiniuose projektuose. Tarp svarbiausių: tarptautinės kūrybinės dirbtuvės „Liquid Memorial“, dirbtuvių vadovai Horst Hoheisel ir Andreas Knitz (Vokietija), Nidos meno kolonija; 2013 m. sudalyvavau Tarptautinėje meno mugėje „Art Vilnius“ rodydama video instaliaciją „Trys patarimai ir trisdešimt dukatų“ – ekspozicija skirta O.Milašiui. Tais pačiais metais surengiau perfomansą „(Ne)išskalbtos eilės“ už kurį 2007 m. pelniau II vietą konkurse „Vilnius kultūros sostinė“; 2023 metais „Art Vilnius“ eksponavau tapybos darbus.

Konceptualioje kūryboje didžiausia dėmesį skiriu šiuolaikinio žmogaus kasdienybei, individualiai sudėliotai iš emocijų dirgiklių, slaptų troškimų bei malonumų ieškojimų. Pasitelkusi netradicines medžiagas (žmogaus plaukus) tyrinėju socialines problemas.

Evelina Januškaitė

Evelina Januškaitė (g. 1988) yra menotyrininkė, kuratorė, tyrėja ir Vilniaus dailės akademijos meno istorijos ir teorijos mokslų doktorantė, Lietuvos dailininkų sąjungos galerijos „Arka“ Vilniuje direktorė (nuo 2018 m.) ir Lietuvos dailininkų sąjungos projektų kuratorė (nuo 2015 m.). Ją domina žiūrovo patirtis ir savęs suvokimas šiuolaikinio meno kūriniuose, šiuolaikinės meno ir medijų teorijos, filosofija, fenomenologija, psichoanalizė, laiko, erdvės ir tikrovės suvokimas bei meno ir mokslo sąveika. Jos tyrinėjimų sritis apima refleksijos kaip spontaniškos, laikinos ir trumpalaikės patirties interpretaciją bei šiuolaikybės kategoriją, kuria remdamasi Evelina Januškaitė peržvelgia mimezės sampratą, apibrėždama ją šiuolaikybėje per (ne)fiksuojančios terpės koncepciją ir dabartyje budriais išliekančius vaizdinius, kurie išslysta iš patiriamos tikrovės.

Nuo 2018 m. Evelina Januškaitė galerijoje „Arka“ surengė 48 personalines meno parodas ir 28 grupines kuruotas parodas. Nuo 2012 m. ji suorganizavo apie 35 skirtingas ekspozicijas įvairiose vietose, paskelbė daugiau nei 50 publikacijų menui skirtuose akademinuose žurnaluose, meno periodikoje, albumuose ir kataloguose ir publikavo Vilniaus dailės akademijos bakalauro ir magistrantūros studentų baigiamųjų darbų apžvalgas.

Nuo 2015 m. Evelina Januškaitė koordinavo 26 didelės apimties vietinius ir tarptautinius projektus, iš kurių reikšmingesni: „Kūrybiška Europa“ 2014 – 2020 m. Kultūros projektas „Common ground“ bendradarbiaujant su Šiuolaikinio meno centru „Znaki Czasu“ Torunėje ir „Pojūčių akademija“ iš Reikjaviko (2020 – 2023 m.); kasmetinis projektas „Meno kūrėjų organizacijų strateginių programų įgyvendinimas“ (nuo 2015 m.); Lietuvos nacionalinis paviljonas „15-oje“; Prahos spektaklio ir erdvės dizaino kvadrienalėje“ (2022 – 2023 m.) Baltijos šalių šiuolaikinio meno paroda „Emotional landscapes“ (kuratorė Šelda Pukite, bendradarbiaujant su galerija „Kogo“ (Tartu) ir „WundeCombinat“ Rygoje, 2023 m.); 5-oji Lietuvos dailininkų sąjungos šiuolaikinio meno kvadrienalė: „Bendruomenės“ (2023 m.); medijų ir garso meno projektas „Stereoscopus“ (2022 m.); Tarptautinis šiuolaikinio meno festivalis Užutrakyje (2021 – 2022 m.); atviroji skaitmeninių inovacijų platforma „Interaktyvūs meno pavyzdžių mainai“ (2020 m.); 4-oji šiuolaikinio Lietuvos meno kvadrienalė „Memorabilia“ (2018 – 2019 m.); tarpdisciplininis projektas „(Ne)lokalumo principas“ (bendradarbiaujant su Vilniaus technikos universitetu, Florencijos universitetu ir viešąja įstaiga „Meno ir mokslo laboratorija“, 2018 m.); Tarpformatinis simpoziumas „Cosmo(art)ology“ (2017 m.); Pagrindinės kuruojamos parodos: tarptautinis Užutrakio vizualiojo meno festivalis „(at)kurk buvusią tikrovę“, tarptautinė 17-oji Vilniaus tapybos trienalė „[un]determined“, jungtinė lietuvių menininkų paroda Biennale Européenne des Blancs Manteaux Paryžiuje, grupinė paroda „Imaginariumas. Suvokimai“, „[kūnyta atmintis“ Klaipėdos kultūros komunikacijos centre, „[ne]fiksacinė terpė“, „Prabėgusio laiko tuštuma“ Vilniaus rotušėje, šiuolaikinio meno paroda „Imaginarium. Beyond the visible“ ir kt.

Justas Kažys

Justas Kažys gimė Vilniuje, kur ir gyvena. 2006 m. Vilniaus universitete įgijęs daktaro laipsnį tapo Vilniaus universiteto Geomokslų instituto, kuriame dirba iki šiol, docentu. Per savo mokslinę karjerą daugiausia dėmesio skyrė taikomajai meteorologijai ir praktinio klimato tyrimų įgyvendinimo įvairiuose sektoriuose galimybėms. Dėl to klimato krizė (ypač mūsų prisitaikymas prie jos) tapo vienu svarbiausių jo mokslinių tyrimų interesų. Justas Kažys aktyviai dalyvauja įvairiuose moksliniuose projektuose, klimato mokslą propaguojančioje mokslinėje ir edukacinėje veikloje. Pastaruoju metu jis daugiausia dėmesio skiria tarpdisciplininei gamtinių, socialinių, komunikacijos ir politinių klimato kaitos aspektų sąveikai. Kiekvienas nori turėti šiltą, jaukią ir komfortišką gyvenamą vietą. Deja, klimato krizė jau peržengė gamtos mokslų studijų dalyko ribas ir pasiekė kiekvieną mūsų planetos bendruomenę, išskeldama daug etinių, socialinių, ekologinių ir ekonominių klausimų. Norint visapusiškai suvokti procesus, reikėtų atsisakyti įprasto mąstymo, o šalių (Islandijos, Lenkijos ir Lietuvos) bendradarbiavimas ir įvairūs elementai, tokie kaip menas ir mokslas, galėtų tapti pagrindiniu sprendimu.

Páll Haukur

Páll Haukur. Savo menu Páll bando atitrūkti nuo bet kokių prasmės sampratų ir jas tyrinėti, klausdamas, kas yra objektas. Savo darbais jis siekia komplikuoti juos apibrėžiančius santykius, reprezentuojančius kaitą ar tėkmę, arba per jų santykį su kūnu erdvėje, arba per paties kūrinio materialinę būklę, savo skulptūrinėje praktikoje dažnai naudodamas biologines medžiagas. Rezultatas yra estetinė patirtis, kuri nuolat reikalauja, kad žiūrovas pozicionuotų ir perpozicionuotų save objekto ir erdvės atžvilgiu, nes Páll Haukur siekia sukompromituoti semiologines ribas tarp asmens ir objekto, tarp daikto ir daikto. Páll Haukur studijavo Islandijos menų akademijoje ir Kalifornijos menų institute, kur įgijo dailės magistro laipsnį 2013 m. Daugiausia dėmesio skiriant piešimui, skulptūrai ir performansui, nuo 2008 m. jo instaliacijos buvo eksponuojamos Islandijoje, Europoje ir JAV. Menininkas gyvena ir dirba Reikjavike.

Paulina Kuhn

Paulina Kuhn yra patyrusi projektų vadovė, turinti ilgą darbo vizduojamojo meno sektoriuje patirtį. Ji yra baigusi Mikalojaus Koperniko universitetą bei WSB bankininkystės mokyklą Lenkijoje.

Nuo 2010 m. ji dirbo parodų projektų koordinatore ir kuratore Šiuolaikinio meno centre „Znaki Czasu“ Torūnėje. Nuo 2022 m. kovo ji dirba Lenkų skulptūros centre Oronsko mieste. Paulina rengia grupines ir personalines Lenkijos ir tarptautinių menininkų, kuriančių įvairiomis medijomis (paveikslai, piešiniai, skulptūros, fotografijos, objektai, instaliacijos, videomeno darbai), parodas, ir taip pat jas lydinius renginius (konferencijas, rezidencijas, paskaitas, ekskursijas su gidu). Darbas tarptautinio bendradarbiavimo, projektų valdymo, biudžetų, parodų planavimo, projektavimo ir gamybos srityse yra jos kasdienė duona. Ji dirbo su daugiau nei 50 parodų ir kitų projektų, tokių kaip Sean Scully retrospektyva (Malarstwo i Rzeźba / Tapyba ir skulptūra, 2022 m.), Marina Abramović (Do Czysa / Valytoja, 2019 m.), Gustav Metzger (Działaj albo gin! / Veik arba pražūk!, 2015 m.), Jarosław Kozłowski (Doznania rzeczywistości i praktyki conceptualne / Realybės pojūčiai ir conceptualios praktikos 1965–1980, 2015 m.), Jerzy Brzuskiwicz (BOXer, 2019 m.); turkų (Czyste wody / This ilgesys yra mūsų!, 2016 m.), lenkų ir vokiečių (Układ Otwarty / Besiskleidžiančios konsteliacijos, 2016 m.), rumunų (Komu bije DADA?, 2016 m.), baltarusių (Biało-czerwono-biali. Współczesna sztuka białoruska, 2017 m.), čiliečių ir argentiniečių (6,7 GB. Wystawa z pigułki / Sutrumpinta paroda, 2018 m.) grupinės parodos. Taip pat yra parašiusi tekstų katalogams, anksčiau dirbo žiniasklaidoje.

Maciej Jerzy Kwietnicki

Maciej Jerzy Kwietnicki yra konceptualiojo / vizualaus meno kūrėjas, aktyvistas ir daugelio meninių bei edukacinių iniciatyvų, įskaitant Grupą nad Wisłą ir Niemiejsce, sumanytojas. Jis bendradarbiavo keliose dešimtyse parodų, plenerų ir meno festivalių. Menininkas užsiima reliaciniu menu ir kuria instaliacijas bei objektus. Jis yra Torunės Mikalojaus Koperniko universiteto Academia Artium Humaniorum instituto doktorantas. Savo daktaro disertacijoje jis daugiausia dėmesio skiria humanistinės minties ir aplinkosaugos diskursų tyrimų sujungimui su naujomis postmeninėmis praktikomis. Darbo tikslas – sukurti tarpdisciplininius meninius ir tyrimo metodus, padedančius geriau suprasti klimato katastrofos sukeltus pokyčius.

Sindri Leifsson

Sindri gimė Reikjavike, Islandijoje. Islandijos menų akademijoje 2011 m. jis įgijo bakalauro laipsnį, o 2013 m. baigė magistrantūros studijas Malmės meno akademijoje Švedijoje. Sindri kūryboje pasikartojantys žingsniai yra paprasti simboliai ir materijos transformacija taip pat dažnai įtraukiant aplinką ir visuomenę. Medžiagos paprastai egzistuoja savarankiškai ir neapdorotos ir sumaišytos kartu su apdorotais ir poliruotais paviršiais. Pastaraisiais metais menininkas aktyviai dalyvauja parodose. Surengė personalinę parodą „Næmi, næmi, næm“ Ásmundarsalure, dalyvavo Gyvojo meno muziejuje eksponuotoje parodoje „Is the spirit aware of the matter?“, „Sculpture / Sculpture“ parodoje Gerðarsafne, „Munur“ Skaftfellyje, „Circulation“ BERG Contemporary ir #KOMASVO ASÍ meno muziejuje. Sindri darbų galima rasti Islandijos nacionalinės galerijos, ASÍ meno muziejaus ir Gyvojo meno muziejaus bei privačiose kolekcijose.

Joanna Małecka

XXI a. pradžioje ji buvo viena iš nedaugelio menininkių, kūrusių vizualinę-grafinę elektropunk muzikos scenos Lenkijoje veidą. Ją sudarė įvairūs dizainas, unikalūs plakatai, lankstinukai ir lipdukai, atspausinti naudojant šilkografijos techniką. Šiuo metu ji kuria plačiame spektre: pradėdama piešimu, tapyba ir grafika, ir baigiant tarpdisciplininėmis šviesos instaliacijomis. Įvairiapusiškumas ir platus veiklos spektras būtent ir yra jos kūrybos skiriamieji bruožai. Torunės Mikalojaus Koperniko universiteto Dailės fakultete ji apsigynė daktaro laipsnį, o magistro laipsnį įgijo Grafinio dizaino ir tapybos fakultete Lodzės dailės akademijoje. Menininkė vadovauja originaliam shlagart.com projektui, per kurį vykdo įvairius dizaino užsakymus. Susižavėjusi linijų galia savo darbuose ir kurdama dinamiškus, daugiamaciū paviršius ji leidžia mums atrasti nesuskaičiuojamą jų įvairovę. Remdamasi suvokimu įvairove menininkė sukūrė savo linijinio tikrovės suvokimo viziją, kuri atrodo neišsėmiama. Savo menu ji parodo, kad linija yra tobula ir visiškai pakankama savo struktūra, o peržengusi plokštumą tampa nesustabdoma. Vizualinei menininkės kalbai būdingas sąmoningas spalvų paletės apribojimas iki paprastų, vienspalvių, išraiškingų geometrinių formų. Ji supriešina ekspresyvių priemonių minimalizmą su sofistikauta ir iki smulkmenų išgryninta kompozicija. Sterilus šaltumas – ribotos spalvų paletės efektas – kontrastuoja su išraiškinga vaizdų erdvės konstrukcija. Ji tapo netobulo pasaulio šešėlius. Jos vienspalvės freskos yra kupinos fantastiškų spiečių, sudarytų iš industrinio kraštovaizdžio elementų, išlygintų ir ištemptų ant sienos. Norėdamas atpažinti kranų, mašinų ir buvusių gamyklų pastatų šešėlius jų kontūruose, žmogus turi prieiti prie kūrinio arčiau ir juos apmąstyti. Menininkė yra gavusi Kultūros ministerijos ir nacionalinio paveldo stipendiją ir A. Mickevičiaus instituto stipendiją programoje „Lenkų kultūra pasaulyje“. Ji dalyvavo dešimtyse personalinių ir kolektyvinių parodų Lenkijoje ir užsienyje: JAV, Vokietijoje, Italijoje ir kt. Jos darbų yra Nacionalinio muziejaus kolekcijose Krokuvoje ir daugelyje privačių kolekcijų Lenkijoje ir užsienyje.

Pétur Magnússon

Pétur gimė Reikjavike. Jis mokėsi Islandijos menų ir amatų mokykloje (Islandijos menų universiteto pirmtakas), vėliau tęsė studijas Accademia delle belle Arti Bolonijoje, Italijoje ir galiausiai Rijksakademie van Beeldende Kunste Amsterdame, Nyderlanduose. Baigęs studijas 1986 m., gyveno Amsterdame iki 2003 m. kuomet grįžo atgal į Islandiją. Nyderlanduose jis buvo vienas iš meno knygyno „Boekie Woekie“, kuris taip pat veikia kaip galerija ir leidykla, įkūrėjų. Pétur studijavo tapybą Italijoje, o Nyderlanduose grafiką, ir tai puikiai parodo ankstyvieji jo darbai. Laikui bėgant jis perėjo prie fotografijos ir skulptūros. Pétur menas siekia mesti iššūkį pojūčiams, kartu pasiūlydamas naują aplinkos suvokimo potencialą. Dažnai jo darbai yra įvietinti. Medžiaga ir perspektyva jo kūriniuose neretai vaidina svarbų vaidmenį filosofiskai ir su humoru iškraipydamos aplinką.

Tomasz Markiewka

Tomasz Markiewka yra filosofas, dirbantis Mikalojaus Koperniko universitete. Jis domisi šiuolaikiniu kapitalizmu, ypač jo kontekste egzistuojančiomis ekologinėmis problemomis ir socialine nelygybe. Tomasz Markiewka yra šių knygų autorius: „Pyktis“ (2020 m.), „Pakeiksime pasaulį vėl“ (2021 m.) ir „Niekas nenutiko“ (2022).

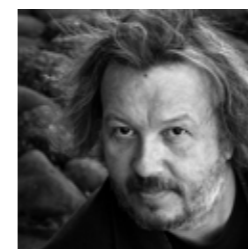
Živilė Minkutė

Živilė Minkutė baigė bakalauro ir magistro studijas Vilniaus dailės akademijos Grafikos katedroje. Studijų metu vienerius metus praleido Prancūzijoje, Metz dailės mokykloje. Nuo tada aktyviai dirbo vizualiųjų menų srityje kaip menininkė, meno vadovė ir dizainerė. Užsiėmimų įvairovė praplėtė jos norą eksperimentuoti ir taip Živilė į meninę praktiką įtraukė įvairių techninių sprendimų. Menininkei svarbu pristatyti praktiškas ir nematomas temas. Ji kalba per subtilias dažnai gamta paremtas formas, žavėdamasi jų didinga ir monumentalia būsena. Be to, ji siekia perkelti tradicinę grafikos naratyvą į šiuolaikinę kalbą ir konceptualų kontekstą.

Julija Pociūtė

Julija Pociūtė yra šiuolaikinė lietuvių menininkė, žinoma dėl savo mišrios medijos instaliacijų, paremtų videomenu, skulptūros, dizaino elementų ir fotografijos sąveika. Jungdama įvairias medžiagas, menininkė per patirtį keičia žiūrovo suvokimą, o tai verčia permąstyti pagrindinius gamtos principus: realybę ir iliuziją. Savo kūryboje Pociūtė susitelkia į iliuziją, refleksiją, atmintį ir dvilybę bei laikiną žmogaus ir jo aplinkos prigimtį, iškeldama klausimą apie atminties įtaką esamai būsenai. Domėdamasi istorine atmintimi, menininkė tiria asmeninius santykius, dekoduoja praeities simbolius. Julija Pociūtė studijavo Vilniaus dailės akademijoje, kur 2007 m. įgijo magistro laipsnį. Nuo tada aktyviai užsiima menu, nuolat dalyvauja grupinėse parodose ir meno festivaliuose, yra surengusi daug personalinių parodų Lietuvoje ir užsienyje (Suomijoje, Danijoje, Vokietijoje, Portugalijoje ir Italijoje). Jos kūrinių galima rasti Danijos ir Ispanijos muziejų kolekcijose.

Jón Proppe

Jón Proppe yra meno istorikas ir kuratorius, mokytojas ir kritikas. Pastaraisiais metais vadovavo keliems simpoziumams ir parodoms, taip pat rašė tekstus ir skaitė paskaitas įvairiomis meno ir kultūros temomis.

Kristín Reynisdóttir

Kristín yra vizualioji menininkė. Jos darbai dažnai yra instaliacijos, kurios atsižvelgia į erdvės specifiškumą ir kartu įvertina kolektyvinius žmogiškuosius veiksnius, remdamosi patirtimi ir emocijomis. Medžiagą savo darbams Kristín parenka atsižvelgdama į jų gebėjimą perteikti prasmę.

Ala Savashevich

Ala Savaševič gimė 1989 m. Stoline, Baltarusijoje. Menininkė yra baigusi Baltarusijos valstybinę dailės akademiją Minske (2010 – 2014 m.) ir Eugeniusz Geppert dailės akademiją Vroclave (2014 – 2017 m.). 2021 m. Ala baigė antros studijų pakopos kursą Jan Matejko dailės akademijoje Krokuvoje. Menininkė kuria instaliacijas, užsiima fotografija, videomenu ir performanso menu bei yra dalyvavusi parodose Baltarusijoje, Lenkijoje, Ukrainoje, Vokietijoje ir Austrijoje. Šiuo metu ji gyvena ir dirba Vroclave, Lenkijoje.

Anna Sigríður Sigurjónsdóttir

Anna gimė Islandijoje. Ji studijavo menus Islandijoje ir Olandijoje. Anna menu užsiima jau trisdešimt metų – kuria skulptūras, instaliacijas ir performansus.

Ragnhildur von Weisshappel

Ragnhildur 2013 m. baigė Islandijos menų akademiją. Menas jai yra tarsi chameleono oda, leidžianti prisitaikyti prie bet kokios situacijos. Ji kūryboje naudoja mišrią techniką – daugiausia skulptūrą, video-omeną ir piešimą, bet visada konceptualiai.

Wiola Ujazdowska

Wiola Ujazdowska yra meno darbuotoja ir performanso menininkė. Ji yra įgijusi meno teorijos magistro laipsnį Mikalojaus Koperniko universitete Torunėje, kur taip pat studijavo tapybą ir vitražą Dailės katedroje, Lecj Wolski studijoje ir Andrzej Kałucki stiklo dirbtuvėse. 2012 – 2013 m. ji studijavo CICS, Kelne, Vokietijoje. Nuo 2014 m. menininkė gyvena Reikjavike. Jos darbai buvo rodomi JAV, Portugalijoje, Vokietijoje, Lenkijoje, Slovakijoje ir Islandijoje. Ujazdowskos kūryba balansuoja tarp socialiai angažuoto meno, hepeningų ir video kūrinių, kuriuose ji pasakoja apie atskirtų grupių patirtį, norėdama parodyti globalius reiškinius vietiniame kontekste. Ji daugiausia dėmesio skiria grupei, kurią pažįsta geriausiai – darbininkų klasės migrantams iš Rytų Europos. Metodologija, kurią ji naudoja savo projektuose, yra įkvėpta antropologijos ir literatūros studijų, orientuotų į kalbinius marginalizavimo procesus, posthumanistinius požiūrius apie „kitą“ ir filosofines tapatybės sampratas. Jos kūryba yra tradicinės kūrybos atmetimo forma. Menininkė renkasi kurti kolektyviai ir perdirbti jau esamus objektus ir medžiagas, kad būtų išvengta meno pertekliaus. Ji taip pat yra tarptautinių kolektyvų „Beyond The Post-Soviet“ ir AIVAG narė.

Dr Magda Węgrzyn

Magda Węgrzyn yra lenkų kilmės vizualioji menininkė, kuratorė ir mokytoja, turinti tarptautinės akademinės patirties ir menų srities daktaro laipsnį. Ji buvo Amerikos Artimųjų Rytų universiteto Kuveite menų docentė, daktarės laipsnį įgijusi Mikalojaus Koperniko universiteto vaizduojamųjų menų katedroje Torunėje, kur 2011 m. taip pat įgijo ir meno magistro laipsnį. 2013 – 2014 m., gavusi Cimo stipendiją, Magda buvo kviestinė meno studijų doktorantūros akademikė Suomijos dailės akademijoje Helsinkyje. Jos kūryboje kalbama apie vizualinio suvokimo, technologijų ir komunikacijos ryšius – sąveikos procesų metu raginama užmegzti apčiuopiamą kontaktą.

Anna Wojtyńska

Anna Wojtyńska įgijo magistro laipsnį Varšuvos universitete ir antropologijos daktaro laipsnį Islandijos universitete. Šiuo metu ji užsiima podoktorantūros tyrimais projekte „Integracija Islandijos kaimo vietovėse“. Pastaraisiais metais ji studijavo įvairius aspektus, susijusius su lenkų migracija į Islandiją. Jos domės objektas yra darbo rinka ir tarptautinė praktika.

PROJEKTO KOMANDA COMMON GROUND

MENO VADOVĖ (ISLANDIJA):

Anna Eyjólfsdóttir

PAGRINDINIS DIREKTORIUS:

Krzysztof Stanislawski

PROJEKTO VADOVĖS (LENKIJA):

Kamila Neuman

Marta Pisarska

Paulina Kuhn

Aleksandra Rolnicka

PROJEKTO KOORDINATORĖ (ISLANDIJA):

Ragnhildur Stefánsdóttir

PROJEKTO KOORDINATORĖ (LIETUVA):

Evelina Januškaitė

PROJEKTO KOORDINATORĖS (LENKIJA):

Paulina Kuhn

Lilia Pia Kaletowska

PROJEKTO ASISTENTĖ (LIETUVA):

Eglė Ganda Bogdanienė

MOKSLININKAI:

Islandija (antropologė): Anna Maria Wojtyńska

Lietuva (klimatologas): Justas Kazys

Lenkija (filosofas): Tomasz Markiewka

MENININKAI:

Lenkija

Andrii Dostliev

Sylwia Górak

Maciej Kwietnicki

Ala Savashevich

Wiola Ujazdowska

Magda Węgrzyn bendradarbiaujant Joanna Małecka (instaliacija „Common Ground triukšmas”)

Lietuva

Tomas Andrijauskas

Andrius Grigalaitis

Marija Griniuk

Solveiga Gutautė

Živilė Minkutė

Julija Pociūtė

Islandija

Páll Haukur Björnsson

Sindri Leifsson

Pétur Magnússon

Kristín Reynisdóttir

Anna Sigríður Sigurjónsdóttir

Ragnhildur von Weissappel

DIZAINAS:

Krzysztof Białowicz (Lenkija), Asta Ostrovskaja (Lietuva), Margrét Weissappel (Islandija)

3D SKENAVIMAS:

Martynas Petreikis (Iceland), Olga Ziemińska and Mariusz Bossy (Poland)

PARODOS ARCHITEKTAS (LIETUVA):

Darius Baliukevičius (Lithuania)

ASISTENTAI (ISLANDIJA):

Friðrik Örn Weissappel

Vaikų edukacija (Islandija):

Seweryn and Natalie Chwala

KATALOGAS

REDAKTORĖ:

Lilia Pia Kaletowska

DIZAINAS IR SPAUDA:

Katarzyna Tużylak-Kopytek

TEKSTŲ AUTORIAI:

Natalia Cieślak

Anna Eyjólfsdóttir

Evelina Januškaitė

Justas Kažys

Paulina Kuhn

Tomasz Markiewka

Jón Proppe

Anna Maria Wojtyńska

VERTIMAS LENKŲ-ANGLŲ K.:

Monika Ujma

Anna Wójtowicz

VERTIMAS LIETUVIŲ-ANGLŲ K.:

Aleksandra Fominaitė

REDAGAVIMAS:

Ian Corkill

Aleksandra Fominaitė

Hlynur Helgason

Katarzyna Radomska

FOTOGRAFAI:

Sólveig M. Jónsdóttir, Sólný Pálsdóttir, Adam Antoniuk, Andrius Grigalaitis, Lilia Pia Kaletowska

Alicja Kochanowicz, Paulina Kuhn, Maciej Kwietnicki, Weronika Lasota, Lukas Mykolaitis,

Jón Proppé, Tatsiana Safonava, Ragnhildur Stefánsdóttir, Tomas Terekas, Piotr Waśniewski

SPAUSDINO:

ABEDIK

ul. Glinki 84

85-861 Bydgoszcz, Poland

ISBN 978-83-66475-21-2

Co-financed from the funds of the Ministry of Culture and National Heritage of the Republic of Poland

SPECIALI PADĖKA:

Irena Adomaitienė, Kaspar Aus, Mostafa Banihashem, Ieva Čičelytė, Paweł Falkowski, Jakub Gołębiewski, Lilija Gotautaitė-Smalinskė, Matylda Hinc, Elżbieta Jabłońska, Rokas Janušonis, Krystyna Jędrzejewska-Szmek, Petras Jurkštas, Joanna Kalenik, Kamil Kawiński, Andrzej Kierulis, Waclaw Kuczma, Marius Ladyga, Unė Liandzbergytė, Miglė Lebednykaitė, Dawid, Lewandowski, Ignas Lukoševičius, Tomas Meleška, Artūras Meškauskas, Kęstutis Musteikis, Sara Orzechowska, Radosław Osiński, Laura Pavilonytė-Ežerskienė, Dainius Petkevičius, Svetlana Petuskova, Edita Radvilavičiūtė-Utarienė, Margarita Rubanenko, Wojciech Ruminski, Artūras Sabaliauskas, Dominykas Sidorovas, Guntars Skutels, Dorota Sobolewska, Antanas Stanislauskas, Lukas Stanionis, Tomas Šaltmeris, Indrė Stulgaitė-Kriukienė, Raimonda Tatarėlytė, Dovilė Tomkutė, dr. Skaidra Trilupaitytė, Piotr Waśniewski, Monika Valatkaitė, Anna Zekin-Kompanowska, Linas Žulkus

Artists' House in Palanga., Chwast Prast, Emic Foundation, Foundation of the Free Vistula, Gallery „Meno Parkas“, Intercultural Council of Reykjavík, Multicultural Information Center, Polish Institute in Vilnius, TelepART, W788 Foundation

RĖMĖJAI:

ISLANDIJA

The Association of Icelandic Visual Artists

Icelandic Visual Arts Fund

Development Fund in Suðurnes

Visir hf.

Kvikan – Grindavík Culture House

Municipality Grindavík

LIETUVA

Lithuanian Council for Culture

Gallery “Arka”

**GALERIJA
ARKA**